

**İYİLEŞTİRME BAHÇELERİ VE
UYGULANABİLİR KONSEPT TASARIMLARIN
OLUŞTURULMASI: ERZURUM ÖRNEĞİ**

Muhammet Emre YAZICI

**Yüksek Lisans Tezi
Peyzaj Mimarlığı Ana Bilim Dalı
Doç. Dr. Elif AKPINAR KÜLEKÇİ
2023**

(Her hakkı saklıdır)

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
PEYZAJ MİMARLIĞI ANABİLİM DALI

**İYİLEŞTİRME BAHÇELERİ VE UYGULANABİLİR KONSEPT TASARIMLARIN
OLUŞTURULMASI: ERZURUM ÖRNEĞİ**

(Healing Gardens and Creating Applicable Concept Designs: The Case of Erzurum)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Muhammet Emre YAZICI

Danışman: Doç. Dr. Elif AKPINAR KÜLEKÇİ

Erzurum
Mart, 2023

FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
Graduate School of Natural and
Applied Sciences

T.C.

ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ

TEZ KABUL VE ONAY TUTANAĞI

**İYİLEŞTİRME BAHÇELERİ VE UYGULANABİLİR KONSEPT TASARIMLARIN
OLUŞTURULMASI: ERZURUM ÖRNEĞİ**

Doç. Dr. Elif AKPINAR KÜLEKÇİ danışmanlığında, Muhammet Emre YAZICI tarafından hazırlanan bu çalışma, 22 / 03 / 2023 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans tezi olarak **oybirliği (3/3)** ile kabul edilmiştir.

Jüri Başkanı: Prof. Dr. Işık SEZEN
(Atatürk Üniversitesi)

Aslı Islak İmzalıdır

Danışman: Doç. Dr. Elif AKPINAR KÜLEKÇİ
(Atatürk Üniversitesi)

Aslı Islak İmzalıdır

Jüri Üyesi: Doç. Dr. Feran AŞUR
(Van Yüzyüncü Yıl Üniversitesi)

Aslı Islak İmzalıdır

Enstitü Yönetim
Kurulunun/....../....
tarih ve sayılı kararı.

Bu tezin Atatürk Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği'nin ilgili maddelerinde belirtilen şartları yerine getirdiğini onaylarım.

Prof.Dr. Saltuk Buğrahan CEYHUN

Enstitü Müdürü

TEZ BENZERLİK ORANI BEYAN FORMU1

Öğrencinin Adı ve Soyadı	Muhammet Emre YAZICI
Öğrencinin Numarası	19042202019
Ana Bilim Dalı	Peyzaj Mimarlığı
Bilim Dalı	Peyzaj Mimarlığı
Öğrencinin Kayıtlı Olduğu Program Türü	Yüksek Lisans
Tezin Adı	İyileştirme Bahçeleri ve Uygulanabilir Konsept Tasarımların Oluşturulması: Erzurum Örneği

Yukarıda bilgileri verilen tezin intihal tespit yazılımıyla (Turnitin) yapılan tarama sonucunda elde edilen benzerlik oranları aşağıdaki gibidir. Sunulan bilgilerin doğru olduğunu, aksi halde doğacak hukuki sorumlulukları kabul ettiğimizi beyan ederiz.

Tez Bölümleri	Tezin Benzerlik Oranı (%)	Maksimum Oran (%)
Giriş	0	30
Kuramsal Temeller	3	30
Materyal ve Yöntem	20	35
Araştırma Bulguları	11	20
Tartışma ve Sonuç	0	20
Tezin Geneli	12	25

Not: Yedi kelimeye kadar benzerlikler ile Başlık, Kaynakça, İçindekiler, Teşekkür, Dizin ve Ekler kısımları tarama dışı bırakılabilir. Yukarıdaki azami benzerlik oranları yanında tek bir kaynaktan olan benzerlik oranlarının %5'den büyük olmaması gerekir.

Tez Yazarı (Öğrenci)	Tez Danışmanı
Muhammet Emre YAZICI	Doç. Dr. Elif AKPINAR KÜLEKÇİ
28.7.2022	28.7.2022
İmza: Aslı Islak İmzalıdır	İmza: Aslı Islak İmzalıdır

¹ Bu form bilgisayar ortamında doldurulmalı, çıktısı imzalanıp Tez Savunması Jüri Öneri Formu'yla birlikte Ana Bilim Dalı Başkanlığı aracılığıyla ÜBYS üzerinden Enstitüye iletilmelidir.

TEŞEKKÜR

‘İyileştirme Bahçeleri ve Uygulanabilir Konsept Tasarımların Oluşturulması: Erzurum Örneği’ isimli bu çalışma Atatürk Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık ve Tasarım Fakültesi, Peyzaj mimarlığı bölümünde Yüksek lisans tezi olarak hazırlanmıştır.

Öncelikle bu çalışmanın oluşturulmasındaki katkılarından ve her aşamasındaki desteğinden ötürü değerli danışmanım Doç. Dr. Elif AKPINAR KÜLEKÇİ’ ye, tez savunma sürecinde jüri üyesi olarak ilgisini, yardımlarını ve fikirlerini esirgemeyen hocalarım, Prof. Dr. Işık SEZEN ve Doç. Dr. Feran AŞUR’ a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Ayrıca bu süreçte yanımda olan bütün aile üyelerime ve benden desteğini hiçbir zaman esirgemeyen meslektaşlarım ve arkadaşlarım Halit KOÇAK ve Aykut RÜZGAR’ a teşekkürlerimi borç bilirim.

Muhammet Emre YAZICI

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

İYİLEŞTİRME BAHÇELERİ VE UYGULANABİLİR KONSEPT TASARIMLARIN OLUŞTURULMASI: ERZURUM ÖRNEĞİ

Muhammet Emre YAZICI

Danışman: Doç. Dr. Elif AKPINAR KÜLEKÇİ

Amaç: Yapılan bu çalışmanın amacı, henüz dünyada yeterince önemsenmeyen ve ilgi görmeyen ‘iyileştirme bahçeleri’ kavramını tanıtmak ve bu bahçelerin planlama aşamalarında tasarimsal stratejilerden yararlanarak insan sağlığına faydalı bir çevre oluşturmak için öneriler sunmaktır. Bu bağlamda, iyileştirme bahçelerinin insan stresini azaltmak, zihinsel sağlığı iyileştirmek, fiziksel aktiviteyi artırmak ve sosyal bağları güçlendirmek gibi pek çok faydası olduğu literatürde belirtilmektedir. Bununla birlikte, iyileştirme bahçelerinin tasarım aşamasında doğru bitki seçimi, renk ve materyal kullanımı, ölçeklendirme, ışıklandırma ve görsel özellikler gibi faktörlerin göz önünde bulundurulması önemlidir. Bu çalışma, iyileştirme bahçelerin nasıl planlanması gerektiğine dair tasarım önerileri sunmayı hedeflemektedir. Çalışmada yeşil alanların ve iyileştirme bahçelerinin, sağlık ve refah açısından önemli olduğunu vurgulanmakta ve kentsel alanlarda bu ihtiyacın giderilebilmesine yönelik tasarimsal fikirler sunulmaktadır. Bu çalışma, iyileştirme bahçelerinin planlama ve tasarımı için önemli bir kaynak olarak literatüre katkı sağlamayı amaçlamaktadır.

Yöntem: Erzurum, Özel Güzide Bakım Merkezi, örnek çalışma alanı olarak seçilmiş ve iyileştirme bahçesi şeklinde tasarlanmıştır. Literatür araştırmaları sonucunda iyileştirme bahçelerinde dikkat edilmesi gereken tasarimsal ve fonksiyonel nitelikler belirlenmiş ve bu nitelikler doğrultusunda yapılan anket çalışmalarıyla desteklenmiştir. İlgili kişilere anket çalışmaları yapılmış ve görüşleri alınmıştır. Bu anketlerin sonuçları, literatür bilgileriyle derlenerek oluşturulacak tasarımın gidişatını belirlemiştir. AutoCad programında tasarımın ana iskeleti oluşturulmuş, SketchUp ve diğer yardımcı programlarla üç boyutlu modellenerek detaylandırılmıştır. Lumion programında bitkilendirme yapılarak gerçekçi fotoğraf çıktıları alınmıştır.

Bulgular: İyileştirme bahçelerine uygulanması gereken tasarım kriterlerine fikir oluşturmak amacıyla, çocuklar ve engelli bireylere için ve çalışanlar için yetkin kişilere yapılan anketlerde iyileştirme bahçeleri, katılımcılar tarafından gerekli görülmüştür. Sorulan sorulara katılımcıların verdikleri yanıtlardan yola çıkarak çocuklar, engelliler, yaşlılar, hastalar ve çalışanlar için iyileştirme bahçelerinin faydalı olduğu kanaatine ulaşılmıştır. Ayrıca çocuklara ve engellilere yönelik duyu bahçelerinin de bu anlamda gerekli olduğu düşünülmüştür.

Sonuç: Yapılan çalışmada elde edilen literatür verileri ve anket çalışmaları değerlendirildiğinde; günümüz koşullarında iyileştirme bahçelerinin, insanların refah seviyesinin artırılması ve sağlıklı bir toplumsal yaşam elde edilmesi hususunda önemli bir konuma sahip olduğu anlaşılmıştır. Ayrıca bu bahçelerde tasarımın ne derece etkili olduğu ve tasarimsal değişikliklerin getirdiği kavramsal farklılıklar ortaya koyulmuştur. Elde edilen bulgular neticesinde, Özel Güzide Bakım Merkezi çevresine çocuklar, engelliler, yaşlı bireyler, çalışanlar ve ziyaretçiler düşünülerek bir iyileştirme bahçesi konsept tasarımı oluşturulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Peyzaj, İyileştirme Bahçesi, Hortikültürel, Duyu Bahçesi, Peyzaj Tasarımı

Mart 2023, 139 sayfa

ABSTRACT

MASTER'S THESIS

HEALING GARDENS AND CREATING APPLICABLE CONCEPT DESIGNS: THE CASE OF ERZURUM

Muhammet Emre YAZICI

Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Elif AKPINAR KÜLEKÇİ

Purpose: The purpose of this study is to introduce the concept of 'healing gardens' which is not yet well-known and not sufficiently emphasized in the world and to provide suggestions for creating an environment beneficial to human health by utilizing design strategies in the planning stages of these gardens. In this context, it is stated in the literature that healing gardens have many benefits such as reducing human stress, improving mental health, increasing physical activity, and strengthening social ties. However, in the design phase of healing gardens, factors such as correct plant selection, use of color and material, scaling, lighting, and visual features should be taken into account. This study aims to provide design suggestions for the planning and design of healing gardens. The importance of green spaces and healing gardens in terms of health and well-being is emphasized in the study and design ideas are presented to meet this need in urban areas. This study aims to contribute to the literature as an important resource for the planning and design of healing gardens.

Method: Erzurum, Özel Güzide Care Center was selected as the sample study area and designed as a healing garden. Design and functional qualities that need to be considered in healing gardens were determined as a result of literature research and supported by questionnaire studies. Questionnaire studies were conducted with relevant individuals and their opinions were taken. The results of these questionnaires determined the course of the design, compiled with literature information. The main skeleton of the design was created in AutoCad program and detailed with three-dimensional modeling in SketchUp and other auxiliary programs. Planting was carried out in Lumion program, and realistic photo outputs were obtained.

Findings: In order to create ideas for the design criteria that should be applied to healing gardens, healing gardens were considered necessary by the participants in questionnaires conducted for children, disabled individuals, and competent individuals for employees. It was concluded that healing gardens are useful for children, disabled individuals, elderly individuals, patients, and employees based on the answers given by the participants to the questions asked. In addition, sensory gardens for children and disabled individuals were also considered necessary in this regard.

Sonuç: When the literature data and questionnaire studies obtained in the study were evaluated, it was understood that healing gardens have an important position in increasing the well-being of individuals and achieving a healthy social life under today's conditions. In addition, the effectiveness of design in these gardens and the conceptual differences brought about by design changes were revealed. As a result of the findings obtained, a healing garden concept design was created around the Private Güzide Care Center, taking into account children, disabled individuals, elderly individuals, employees, and visitors.

Keywords: Landscape, Healing Garden, Horticultural, Sensory Garden, Landscape Design

March 2023, 139 pages

İÇİNDEKİLER

TEZ KABUL VE ONAY TUTANAĞI	i
TEZ BENZERLİK ORANI BEYAN FORMU	ii
TEŞEKKÜR	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER	vi
TABLolar DİZİNİ	ix
ŞEKİLLER DİZİNİ	xii
KISALTMALAR VE SİMGELER DİZİNİ	xv
GİRİŞ	1
KURAMSAL TEMELLER	3
İyileştirme Bahçeleri	3
İyileştirme Bahçesi Sürecinde Kullanılan Bazı Terimler	3
Rehabilitasyon ve Habilidadasyon	3
Bilişsellik	3
Hortikültürel Terapi	3
İyileştirme Bahçelerinin Tarihsel Süreci	4
Tarihte tıbbi ve aromatik bitkilerin kullanımı	4
İyileştirme Bahçelerinin Faydaları	4
İyileştirme Bahçelerinde Tasarım	5
Renklerin mekan tasarımına etkileri	7
Renk kullanımlarında kullanıcı kimliğinin önemi	10
Renk armonileri	11
Bitkisel tasarımlarda renk tercihleri	12
Tasarımlarda şekillerin psikolojik etkileri	12
Mimaride şekil kompozisyonları	13
İşitsel peyzaj ve akustik konfor	15
İyileştirme Bahçelerinde Genel Tasarım Yöntemleri	17
Hastane bahçelerinde tasarım kriterleri	21
Ruh sağlığı kurumlarında iyileştirme bahçesi tasarım kriterleri	24
Yaşlı bakım evlerinde iyileştirme bahçesi tasarım kriterleri	24
Çocuklar için iyileştirme bahçesi tasarım kriterleri	26
Otizmli bireyler için iyileştirme bahçeleri	28

Duyu bahçeleri	29
Dünyadan İyileştirme Bahçesi Örnekleri	30
Anne Arundel Medical Center	30
Upper Chesapeake Kanser Merkezi	31
Essex Psikiyatri Hastanesi	32
Kaiser Permanente Medikal Ofis Binaları	33
Richmond Çocuk Hastanesi	34
Sheppard Pratt Psikiyatri Hastanesi, Elkrige	36
Kaynak Özetleri.....	37
MATERYAL VE YÖNTEM	41
Materyal.....	41
Çalışmada kullanılan yardımcı programlar;	44
Yöntem	45
ARAŞTIRMA BULGULARI	48
İyileştirme Bahçeleri İçin Yapılan Anket Çalışmalarının Değerlendirilmesi	48
Çocuk ve engelli bireyler için iyileştirme bahçeleri anketi katılımcılarının demografik özellikleri.....	48
Çocuk ve engelli bireyler için iyileştirme bahçeleri anketinin sonuçlarının değerlendirilmesi	49
Çalışanlar için iyileştirme bahçeleri anketi katılımcılarının demografik özellikleri	59
Çalışanlar için iyileştirme bahçeleri anketinin sonuçlarının değerlendirilmesi	60
Öneri Alan ve Konsept İyileştirme Bahçesi Tasarımı	83
Konsept İyileştirme Bahçesi Kesin Projesi	84
Çalışma alanının kesit görünüşleri	85
Konsept İyileştirme Bahçesi Bitkilendirme Projesi.....	86
Çocuk ve Engelliler İçin Oyun Alanı.....	93
Fizyoterapi Alanı.....	97
Bahçe Odaları.....	99
Toplanma ve Etkinlik Alanları.....	102
Yağmur Bahçesi	104
Duyu Bahçesi	105
Yaşlı Bireyler İçin İç Avlu.....	107
Büfe ve Oturma Alanları.....	108
Kış Bahçeleri.....	109
TARTIŞMA VE SONUÇ.....	110

KAYNAKLAR.....	118
ÖZGEÇMİŞ.....	122

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo 1. Renklerin insan psikolojisi ve mental sağlığı üzerine etkileri.....	9
Tablo 2. Lünscher'in insan profillerini renklere göre tanımlaması.....	10
Tablo 3. Geometrik şekillerin ifade ve anlamları	13
Tablo 4. Duyusal uyarım sağlayan bahçe elemanları	19
Tablo 5. Erzurum ili 1929-2021 iklim verileri.....	41
Tablo 6. Çocuk ve Engelli Bireyler için İyileştirme Bahçeleri Anketi Demografik Özellikleri	48
Tablo 7. “Çocuklar ve engelliler için iyileştirme bahçesine ihtiyaç olduğunu düşünüyor musunuz?” sorusuna verilen yanıtların analizleri	49
Tablo 8. “Size göre bir iyileştirme bahçesinde çocukların ve engellilerini enerjilerini harcayabileceği mekanlar sizce ne kadar gereklidir?” sorusuna verilen yanıtların analizleri.....	50
Tablo 9. “Size göre çevrenizdeki çocukların ve engellilerin sergilediği olumsuz duygu ve davranışlar var mıdır?” sorusuna verilen cevaplar	51
Tablo 10. “Size göre çocuklar ve engelliler için açık yeşil alanlarda sosyalleşebilecekleri alanlar ne kadar gereklidir?” sorusuna verilen cevaplar.....	53
Tablo 11. “Size göre bir iyileştirme bahçesinde çocuklara ve engellilere yönelik bir etkinlik alanı sizce ne kadar gereklidir?” sorusuna verilen cevaplar.....	54
Tablo 12. "Size göre bir iyileştirme bahçesinde çocukların ve engellilerin bahçecilikle veya toprakla vakit geçirebilecekleri doğal alanlar sizce ne kadar gereklidir?" sorusuna verilen cevaplar	55
Tablo 13. “Sizce aynı zamanda bir şifa bahçesi olan, duyu bahçeleri ne kadar gereklidir?” sorusuna verilen cevapların analizleri	56
Tablo 14. “Çocuklara ve engellilere yönelik bir bahçe tasarımı yapılırsa hangi renklerin ağırlıkta olmasını tercih edersiniz?” sorusuna verilen cevaplar	57
Tablo 15. Çocukların ilgisini ve dikkatini çekmek amacıyla bahçe içerisinde evcil hayvanların olması gerekli midir? sorusuna verilen cevaplar	58
Tablo 16. Çalışanlar için İyileştirme Bahçeleri Anketi Demografik Özellikler	59
Tablo 17. “Çalıştığınız kurumun bahçesinin bir iyileştirme bahçesine dönüştürülmesini ister misiniz?” sorusuna verilen cevapların analizleri	60
Tablo 18. “Çalıştığınız kurumun iç ve dış mekanların birbirine uyumlu olduğunu düşünüyor musunuz?” sorusuna verilen cevapların analizleri	61

Tablo 19. "Çalıştığınız kurumun bahçesinde siz çalışanlara özel boş vakitlerinizi değerlendirebileceğiniz alanlarınız var mı? " sorusuna verilen cevapların analizleri	62
Tablo 20. "Bahçeyi ne sıklıkla kullanıyorsunuz?" sorusuna verilen cevapların analizi	63
Tablo 21. "Bahçede ortalama ne kadar vakit geçiriyorsunuz?" sorusuna verilen cevapların analizi.....	64
Tablo 22. "Soğuk mevsimler bahçenin kullanımını sizin için zorlaştırıyor mu?" sorusuna verilen cevapların analizleri.....	65
Tablo 23. "Alan sınırları dışından gelen trafik, iş makinesi, vb. gürültü kaynaklarından ne derece rahatsızsınız?" sorusuna verilen cevapların analizi.....	66
Tablo 24. "Bahçeyi çoğunlukla hangi amaçlarla kullanıyorsunuz?" sorusuna verilen cevapların analizi.....	67
Tablo 25. "Aşağıdaki seçeneklerden sadece 5 tanesini seçme hakkınız olsaydı, bahçe için hangilerinin olmasını tercih ederdiniz? " sorusu analizi.....	69
Tablo 26. "Dış mekanda vakit geçirdikten sonra kendinizi nasıl hissediyorsunuz?" sorusuna verilen cevapların analizleri	70
Tablo 27. "Çalışma saatleri dışında kalan vaktinizi nerelerde değerlendirmek sizin için daha uygundur?" sorusuna verilen cevapların analizi.....	72
Tablo 28. "Dış mekanda vakit geçirmek, hastalarla olan iletişiminizi hangi yönde etkiliyor?" sorusuna verilen cevapların analizi.....	74
Tablo 29. "Size göre bahçede hastaların ve çalışanların daha iyi hissetmesine yardımcı olabilecek en önemli unsurlar ve özellikler nelerdir?" sorusuna verilen cevapların analizleri.....	75
Tablo 30. "Kurumunuzun bahçesinde bir iyileştirme bahçesi oluşturulacak olsa, hangi tasarım çizgilerini tercih edersiniz?" sorusuna verilen cevapların analizleri	76
Tablo 31. "Kurumunuzun bahçesinde bir iyileştirme bahçesi oluşturulacak olsa, tasarımda hangi yaklaşımları tercih edersiniz?" sorusuna verilen yanıtların analizleri	77
Tablo 32. "Bahçenizde eğer bir su ögesi kullanılırsa hangi formlarda olmasını istersiniz?" sorusuna verilen yanıtlar.....	78
Tablo 33. "Bahçenizin topoğrafyası ve kot farklılıklarının nasıl olmasını istersiniz?" sorusuna verilen yanıtların analizleri.....	79
Tablo 34. "İyileştirme bahçesi içinde tıbbi ve aromatik (kokulu) bitkiler sizce ne kadar gereklidir?" sorusuna verilen yanıtların analizleri.....	80

Tablo 35. "Bahçenizde yenilebilir sebze ve meyve bahçeleri olsun ister misiniz? Cevabınız evet ise bunlar nelerdir? Belirtiniz." sorusuna verilen yanıtların analizleri	81
--	----

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1. Renk çemberi	11
Şekil 2. Monokrom armoni şeması	11
Şekil 3. Yakın renk armonisi şeması	11
Şekil 4. Karşıt renk armonisi şeması	12
Şekil 5. Gestalt, şekil-zemin ilişkisi ilkesi örneği	14
Şekil 6. Gestalt, yakınlık ilkesi örneği	14
Şekil 7. Gestalt, benzerlik ilkesi örneği.....	14
Şekil 8. Gestalt, tamamlama ilkesi örneği.....	15
Şekil 9. Gestalt, devamlılık ilkesi örneği	15
Şekil 10. Gestalt, basitlik ilkesi örneği.....	15
Şekil 11. Simüle tasarım örneği	17
Şekil 12. Kullanım amaçlarına göre mekan organizasyonu planlama örneği	18
Şekil 13. Bahçe odası plan örneği	18
Şekil 14. Kurum personeli için rekreasyon ve dinlenme alanı örneği eskiz çalışması	20
Şekil 15. Yürüyüş alanı çevresinde bitkisel süslemeye örnek eskiz çalışması	21
Şekil 16. İyileştirme bahçelerinde manzara noktaları ve sürprizli alan örnek taslağı	21
Şekil 17. Tekerlekli sandalye kullanımına uygun bir yol örneği	26
Şekil 18. Duyu bahçesi plan taslağı	29
Şekil 19. Bir duyu bahçesi organizasyon örneği, (1)yol, (2)aromatik sarmal, (3)mutfak bahçesi (4)yükseltilmiş bitki parterleri, (5) çiçeklik, (6)zeytin ağaçları, (7)aromatik çitler ve meyve bahçesi	29
Şekil 20. Anne Arundel Medical Center'dan bir görünüm	30
Şekil 21. Anne Arundel Medical Center'daki olumlu dikkat dağıtıcılar	31
Şekil 22. Çalışma alanının konumu.....	42
Şekil 23. Özel Güzide Bakım Merkezi bina ve çevresinden genel görünüm.....	42
Şekil 24. Özel Güzide Bakım Merkezi imar planı	43
Şekil 25. İyileştirme bahçesi proje alanı	44
Şekil 26. Yöntem akış diyagramı	47
Şekil 27. Konsept İyileştirme Bahçesi Tasarım Organizasyon Şeması.....	83
Şekil 28. Özel Güzide Bakım Merkezi Konsept İyileştirme Bahçesi Kesin Projesi.....	84
Şekil 29. A - A' Kesiti (Su kanalı ve çevresi, duyu bahçesi, rampa, akarsu ve çevresi, iç avlu ve biyolojik gölet)	85

Şekil 30. B - B' Kesiti (Toplanma ve etkinlik alanı, akarsu ve çevresi, rampa ve otopark ve kameriyeler).....	85
Şekil 31. C – C' Kesiti (Çocuk ve engelli bakım evi içerisinde duyu bahçesi)	85
Şekil 32. D - D' Kesiti (Yaşlı bakım evi binasının iç avlusu)	85
Şekil 33. Konsept İyileştirme Bahçesi Bitkilendirme Paftası	86
Şekil 34. Seralar ve çevresi	87
Şekil 35. Duyu bahçesi içerisindeki sarkık dut ve çilek meyveleri.....	88
Şekil 36. Terrazzo zemin kaplama örneği	88
Şekil 37. Tasarımın ana aks başlangıcı	89
Şekil 38. Akarsu ve çevresi	90
Şekil 39. Proje alanının batı yönü (seralar, bahçe mutfağı, su ögesi)	91
Şekil 40. Su kanalı ve pergola	91
Şekil 41. Su kanalı kenarında bir oturma alanı	92
Şekil 42. Çocuk ve engelliler için oyun alanı kuş bakışı görüntüsü.....	93
Şekil 43. Oyun alanından bir perspektif.....	93
Şekil 44. Doku duvarı ve müzikli oyuncaklar	94
Şekil 45. Çocuk ve engelli bakım evi güney cephesine oyun alanından perspektif bakış	94
Şekil 46. Çocuk ve engelli bakım evi güney yönündeki oturma alanları.....	95
Şekil 47. Tasarımın doğu yönü (Büfe, oturma alanları, altıgen tasarımlı pergolalar).....	95
Şekil 48. Altıgen formdaki pergola tasarımı	96
Şekil 49. Fizyoterapi alanı ve altıgen tasarımları	97
Şekil 50. Fizyoterapi alanından bir görüntü	97
Şekil 51. Fizyoterapi alanı üstten görünümü.....	98
Şekil 52. Fizyoterapi alanı çevresindeki altıgen formlu oturma alanları ve gölgelikler	98
Şekil 53. Üç farklı bahçe odası tipi	99
Şekil 54. İnformal sert zeminli bahçe odası modeli	99
Şekil 55. Çim zemine sahip bahçe odası tipi(Yeşil oda).....	100
Şekil 56. Formal yapıdaki bahçe odası modeli	101
Şekil 57. Toplanma ve etkinlik alanları.....	102
Şekil 58. Çalışma alanı kuzeyinde yer alan toplanma ve etkinlik alanı	102
Şekil 59. İnformal çizgilerle oluşturulmuş toplanma ve etkinlik alanı	103
Şekil 60. Yağmur bahçesinin kuş bakışı görüntüsü	104
Şekil 61. Yağmur bahçesinden bir görüntü	104
Şekil 62. Yağmur bahçesine yakından bakış ve sulu oyun ekipmanı	105
Şekil 63. Çocuk ve engelli bakım evi binasının iç avlusu için tasarlanan duyu bahçesi.....	105

Şekil 64. Duyu bahçesi organizasyon şeması.....	106
Şekil 65. Duyu bahçesinden bir perspektif.....	106
Şekil 66. Yaşlı bakım evi iç avlusu	107
Şekil 67. Yaşlı bakım evi iç avlusundan bir görüntü	107
Şekil 68. Büfe ve oturma alanları.....	108
Şekil 69. Orta kısımdaki ortak kış bahçesi iç ve dış görünümü	109
Şekil 70. Yaşlılar için kameriye kış bahçesi.....	109

KISALTMALAR VE SİMGELER DİZİNİ

%	: Yüzdelik İşareti
EPDM	: Etilen Propilen Dien Monomer (Zemin Döşeme Materyali)
m	: Metre
m³	: Metreküp
SPSS	: Statistical Package for the Social Sciences (İstatistik Yazılımı)
TKGM	: Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü
TUIK	: Türkiye İstatistik Kurumu
vb.	: Ve Benzeri
vd.	: Ve Diğerleri
yy.	: Yüzyıl

GİRİŞ

Zaman içerisinde küresel ekonominin gelişmesiyle birlikte doğal biyomların yerini kentsel alanlar işgal etmiştir. Bu durum insanlarda stres oluşumunu etkileyen faktörleri de beraberinde getirerek sosyal hayattan uzaklaşmalarına neden olmuş, ruh ve beden sağlığını olumsuz yönde etkilemiştir. Yapılan araştırmalar doğaya uyum sağlayarak yaşayan insanların ruhsal ve bedensel açıdan daha sağlıklı olduğunu ortaya koymuştur (Hartig and Marcus, 2006).

Doğa, genellikle büyük kentlerde yaşamakta olan insanlar için boş vakitlerini değerlendirebilecekleri çeşitli imkanlar sağlamaktadır. Tarih boyunca yaşamın stresli yönlerinden uzaklaşmak, arınmak, kendini iyi hissetmek, dinlenmek ve iyileştirmek gibi amaçlarla doğaya başvurulmuştur. Bu sebeple kentsel alanlarda yaşamakta olan insanlar, kırsalda yaşamakta olan insanlara göre özü bozulmamış doğal ortamlara daha fazla ilgi duyabilmektedir. Bu durum insanları doğayı taklit etmeye ve kentsel alanlarda benzerini oluşturmaya sürüklemiştir. Yapılan bilimsel çalışmalarda doğal yeşil alanların stres, depresyon, yorgunluk, dikkat eksikliği, vb. psikiyatrik sorunların tedavisinde etkili bir yardımcı olduğu tespit edilmiştir (Mimarlar ve Çanga, 2020).

Teknolojinin hızla gelişmesi, kaynakların eksilmesi ve modern tıbbın hakim olmasıyla birlikte doğanın sağlık yönüyle kullanımı azalmıştır. Bunun sonucu olarak sağlık alanında yapılan çalışmalar sağlığı korumak yerine hastalıkların tedavisine odaklanmıştır. Araştırmalara göre yaşlı, çocuk, hasta ve engelli bireylerin tedavileri için çeşitli yöntemler geliştirilmiştir ve bunlardan biri de şifa bahçeleridir (Severtsen, 2006).

Bahçeler, peyzaj uygulamalarında genellikle bireylerin hislerine etki eden önemli rekreasyon alanlarıdır. İyileştirme bahçeleri ise zihinsel, fiziksel, görsel, duyuşsal, duygusal, sosyal ve çevresel faktörlerden kaynaklanan hastalık ve rahatsızlıkların tedavi ve terapisini amaçlamaktadır. Planlama ve tasarım aşamasında iyileştirme bahçeleri diğer bahçe anlayışları ile oldukça benzerlik gösterse de bu bahçeler kendine has özellikleri ve kavramları da içinde barındırmaktadır. İyileştirme bahçeleri oluşturulma aşamasında hasta ve ziyaretçi profili esas alınarak tasarlanmalıdır (Bulut ve Göktuğ, 2006; Akpınar Külekçi ve Sezen, 2020). Günümüzde iyileştirme bahçelerinin planlama aşamasına yönelik birçok literatür çalışması mevcuttur. Bu çalışmalar iyileştirme bahçeleri adına yapılan gelişmelerin hızlanması ve sağlık tasarımı kavramının yaygınlaşması için gereklidir. Bu çalışmada gelişen dünyaya uyum sağlamak; bahçelerde sağlıklı, estetik ve işlevsel tasarımı farklı yönleriyle açıklamak ve iyileştirme bahçelerinin topluma kazandıracığı potansiyel faydaları açığa çıkarmak adına çeşitli

literatür kaynakların derlenmesi ve anket çalışmaları ile iyileştirme bahçesi tasarım yöntemlerinin ortaya koyulması amaçlanmıştır. Bu bağlamda Erzurum Özel Güzide Bakım Merkezi çevresinde planlanan iyileştirme bahçesi için peyzaj projesi oluşturularak, çeşitli örnek görselleştirmelerle açıklanmaya çalışılacaktır.

KURAMSAL TEMELLER

İyileştirme Bahçeleri

Bahçeler genel olarak insanların boş vaktini değerlendirebildiği, toprakla, bitkilerle ve kimi zaman hayvanlarla etkileşim sağlayabildiği doğal veya yapay ortamlardır. İyileştirme bahçeleri ise, ergonomik temellere bağlı kalınarak planlanan, doğal ortamların eksikliğini tamamlayıcı nitelikte, yüksek yaşam konforu barındıran ve genellikle yaşlılar, çocuklar, hastalar ve psikolojik sorunlar yaşayan bireylerin tedavisine yardımcı olan bahçelerdir. Bu bahçeler geçmişte aynı zamanda şifa bahçesi ve terapi bahçesi olarak da adlandırılmıştır. (Jiang, 2014; Akpınar Külekçi ve Sezen, 2020).

İyileştirme Bahçesi Sürecinde Kullanılan Bazı Terimler

Rehabilitasyon ve Habilitasyon

Rehabilitasyon ve habilitasyon kavramaları engelli bireylerin geleceğine yönelik yapılan terapi sürecini belirleyen yöntemlerdir. Rehabilitasyon hastanın potansiyelinde var olan, bir travma veya hastalık sonucu yitirilmiş becerilerini açığa çıkarır. Bununla beraber becerileri yeniden öğrenmesini ve hastanın yaşına ve engel durumuna göre adaptasyonunu sağlar. Uzmanlar tarafından “rehabilitasyon” kavramının aksine, öncesinde var olmayan bir yeteneği çocuklarda inşa etmek anlamına gelen “habilitasyon” kavramı geliştirilmiştir. Habilitasyon, çocuklara fiziksel, zihinsel, sosyal ve mesleki beceriler kazandırmakta ve gelecekte bağımsız bir şekilde ihtiyaçlarını karşılayabilmesi ve yaşamını sürdürebilmesine olanak sağlamaktadır (Akın, 2006; Aslan ve Kublay, 2017).

Bilişsellik

Dikkat, bellek, dil kullanımı, anlama, öğrenme, değerlendirme, problem çözme, karar verme vb. zihinsel becerilerin bütünü bilişsellik kavramını ifade eder. Psikolojide bilişsellik genellikle bireyin elde ettiği bilgiyi işleme sürecini ele almaktadır (Mark et al., 1997; Soygut ve Uluç, 2009).

Hortikültürel Terapi

Bahçecilik terapisi anlamına gelen hortikültürel terapi, bitki yetiştirmek, bakımını yapmak vb. uygulamalı bahçıvanlık faaliyetlerinin tedavi yöntemi olarak kullanılmasıdır. Bununla beraber açık bir pencereden bahçeyi seyretmek, doğanın çıkardığı sesleri dinlemek gibi pasif bir katılımı da barındırabilir. Genel olarak odak noktası, çok duyulu deneyimlere

dayanmaktadır. Bahçecilik terapisi genellikle, yaşlı yetişkinlere fiziksel, duygusal, sosyal, ruhsal ve bilişsel faydalar sunmayı amaçlar (Scott, 2017).

İyileştirme Bahçelerinin Tarihsel Süreci

Eski tarihlerden bu yana insanlar doğanın imkanlarından faydalanmışlardır. İyileştirme bahçelerinin Roma, Yunan ve Asya kültürlerine dayanan köklü bir geçmişi vardır. Avrupa orta çağında yaşayan insanların ruhsal ve fiziksel bakımları, hastane benzeri bir işlevde kullanılan manastır bahçelerinde yapıldığı söylenmektedir. Türk tarihine bakıldığında ise etrafı bitkilerle çevrili avlu ve içerisinde barındırdığı odalarda hastaların tedavi edildiği ve aynı zamanda da müziğin terapi amacıyla kullanıldığı bilinmektedir. Bununla beraber tarihte uzak doğu bahçelerinin meditasyon yapmak ve rahatlamak amacıyla kullanılması, beraberinde birçok ruhsal problemi çözmede etkili olduğunu göstermiştir. Depresyon ve çeşitli mental rahatsızlıkların giderilmesinde zen bahçelerinin olumlu etkilerinin olduğu bilinmektedir (Akpınar Külekçi ve Sezen, 2020; Akpınar Külekçi ve Yazıcı, 2021).

Tarihte tıbbi ve aromatik bitkilerin kullanımı

Bitkiler çok eski tarihlerden bu yana gıda tüketiminin bir parçası olmasının yanı sıra birçok farklı alanda kullanılmıştır. Hastalıkların tedavi edilmesi için şifalı bitki özlerinin kullanılması da bu alanlardan birisidir. Zamanla insanlar deneme yanılma yöntemiyle bazı bitkilerin çeşitli hastalıkları tedavi edici özelliklerinin olduğunu keşfetmiş ve tıbbi amaçlarla kullanmışlardır. Bu durumdan ötürü eski dönemlerde şifacılık bir meslek olarak vasıflandırılmıştır. Fakat 19.yy’ da sanayileşmeyle birlikte ilaçlar, endüstriyel olarak sentetik şekilde üretilmeye başlanmış ve geleneksel yöntemlerden uzaklaşmıştır. 20. yy. sonlarına doğru ise modern tıbbın sentetik ilaçlarının yetersiz kalması ve istenen sonucu elde edememesi gibi olumsuz etkenler, insanların “alternatif tıp” olarak adlandırdıkları geleneksel şifalı bitkiler metoduna olan ilgisini artırmıştır. 21. yy. ile doğal tedavi yöntemlerine ve şifalı bitkilere verilen önem artmış ve araştırmacılar bu alanda çalışmalar yapmıştır. Aynı zamanda toplumsal olarak sentetik katkılı yiyecek ve meşrubatlar gibi market ürünleri yerine doğal bitkisel katkılı ürünlerin sağlık açısından daha güvenli olduğu bilinci hakim olmuştur (Emin, 2009; Dedeoğlu vd., 2014).

İyileştirme Bahçelerinin Faydaları

İnsanların kentsel yaşamda doğal unsurlardan yoksun kalması, doğal manzaraların tercih edilmeleri yönünde güçlü bir eğilim göstermelerine neden olmuştur. Yapılan araştırmalar, insanların büyük çoğunluğunun bitki örtüsü ve sulak alan manzaralarını kentsel manzaralara tercih ettiklerini göstermektedir. Çünkü doğal manzaraların pozitif duyguları

ortaya çıkardığı ve hastayı olumlu yönde etkilediği, korkuyu ve stresi azalttığı bilinmektedir. Aynı zamanda kaygı ve anksiyete bozukluklarından kurtulmaya teşvik ettiği bilgisi de yapılan araştırmaların bulguları arasında yer almaktadır. (Ulrich, 1984). Marcus (2006), yaptığı araştırmada insanların büyük çoğunluğunun stresli ve üzgün hissettiklerinde açık havada doğa yürüyüşü yapmayı tercih ettiklerini gözlemlemiştir. Ayrıca çimen, ağaç, çiçek ve su gibi temel bahçe unsurlarının çoğu insanın ruh halini olumlu yönde etkilediğini vurgulamıştır. Hastanelerde hasta, ziyaretçi veya hastane personeli için uzun vakitler geçirmek stres oluşumuna neden olabilmektedir. Bu gibi durumlarda doğaya veya bir bahçeye erişebilmenin stres ile başa çıkma becerilerini artırmaya yardımcı olduğu bilinmektedir (Marcus, 2007). Ulrich (1984), yaptığı çalışmalarda iyileştirme bahçesi konseptinin hastane bahçelerine uygulanması hakkındaki fikirlerinden bahsetmektedir. Ulrich (1984)'e göre doğru kriterlere uyarak tasarlanmış olan iyileştirme bahçeleri, yeri geldiğinde ileri düzey hastaların bile iyileşmesine olanak sağlayabilmektedir. Bunların yanında fiziksel, psikolojik ve sosyal açıdan faydaları olduğu belirlenmiş hortikültürel terapi yöntemleri de bu anlamda oldukça faydalıdır (Keçecioğlu, 2014).

İyileştirme Bahçelerinde Tasarım

Genel anlamda iyileştirme bahçesi tasarımları diğer bahçe tasarım anlayışlarından tam anlamıyla farklı olmamakla beraber, bahçenin amacına ve hedef kitlesine yönelik olarak kendine özgü tasarım ilkelerini de içerisinde barındırabilmektedir (Bulut ve Göktuğ, 2006). Modern dünyada iyileştirme bahçeleri ve tasarımı, son dönemlerde gündeme gelen yeni bir konudur. Dünyada insan sağlığı adına yapılan araştırmalar incelendiğinde, çevresel faktörlerin ve yapısal çevrenin sağlık üzerine etkisinin oldukça gündemde olduğu görülmektedir. “Sağlık tasarımı”, son dönemlerde yapılan bu araştırmaların sonucu olarak ortaya çıkmış olan yeni bir yaklaşımdır. Bu yaklaşım beraberinde “iyileştirme bahçesi” kavramını meydana getirmiştir (Keçecioğlu, 2014; Pouya vd., 2015; Akpınar Külekçi ve Sezen, 2020).

Planlama ve tasarım aşamasında iyileştirme bahçeleri diğer bahçe anlayışları ile oldukça benzerlik gösterebilmektedir fakat iyileştirme bahçeleri kendine has özellikleri ve kavramları da içinde barındırmaktadır. Genel olarak iyileştirme bahçeleri tasarım yaklaşımlarında doğanın insan sağlığı üzerine olan fiziksel ve ruhsal etkileri esas alınmıştır. Ayrıca ses, renk ve şekil gibi görsel ve işitsel terimler yapılan şifa bahçesi tasarımlarında dikkate alınmaktadır. Bununla beraber hedef kitle gözetilerek yaşlılar, engelliler, çocuklar gibi belirli bir kesime hitap eden tasarım yaklaşımları ortaya çıkmıştır. Bu bilgiye dayanarak iyileştirme bahçelerinin oluşturulma aşamasında hasta ve ziyaretçi profili esas alınarak tasarlanması gerektiği savunulabilir (Keçecioğlu, 2014; Pouya vd., 2015; Akpınar Külekçi ve Sezen, 2020).

“İyileşmek” ve “tedavi olmak” kavramları aslında birbirinden farklı anlamlar taşımaktadır. Örneğin kırık bir bacağın iyileştirme bahçesi ile doğrudan tedavi edilmesi mümkün değildir. Fakat tıbbi müdahale sonrası fizik tedavi uygulamaları ve iyileşmeyi hızlandırmak, hastanın moral ve motivasyonunu olumlu etkilemesi ve stres kaynaklarından uzaklaşılması nedeniyle faydalı olabilmektedir. İyileştirme bahçelerine yönelik planlamalarda tasarım öğeleri, çevresel nitelikler ve hedef kitle dikkate alınmalıdır (Hartig and Marcus, 2006; Marcus, 2007).

Bahçede birincil kullanıcıların (hasta, çocuk, yaşlı, engelli bireyler) yanı sıra ziyaretçi ve kurum personelinin istek ve ihtiyaçları da dikkate alınmalıdır. Yaşlılar, fiziksel engelliler ve tekerlekli sandalye kullanmak zorunda olan insanlar bahçe içerisinde rahat ulaşım sağlayabilmeli ve istedikleri her konuma zorlanmadan erişebilmelidir. Bahçe içerisinde yürüyüş, koşu, egzersiz ve diğer aktif faaliyetler için uzun yol, kısa yol, döngülü gezinti yolları ve çocukların koşup stres atabileceği uzun ve geniş yollar ile geniş çim alanlar bulunmalıdır. Ayrıca görünürlük ilkesi dikkate alınarak insanların yön duygularını kaybettirecek tasarımlardan kaçınılmalıdır. Çünkü kullanıcıların yönlerini şaşırarak ulaşmak istedikleri yeri bulamamaları gibi durumlar stres yaşamalarına neden olabilmektedir. Bu da iyileştirme bahçelerinde istenmeyecek bir durumdur (Hartig and Marcus, 2006; Marcus, 2007).

Kullanıcıların ruhsal ve fiziksel durumlarına göre bahçe içerisinde farklı tercihler yapabileceğini dikkate almak gerekir. Bahçe, içerisinde çeşitli oturma alanları, manzaralar, açık ve kapalı alanlar ile doğal ve yapay unsurları barındırmalıdır. Bazı insanlar yalnızlığı, sükuneti ve mahremiyeti ararken bazı insanlar da sosyalleşebilecekleri mekanları tercih edebilmektedir. Benzer şekilde kimileri gölgeli ve kapalı mekanlarda huzurlu ve rahat hissederken kimileri ise açık ve geniş mekanlarda kendilerini daha rahat hissedebilirler. Rahat ve huzurlu hissettiren bir diğer unsur da aşinalıktır. Oluşturulmak istenen ortamlar kullanıcıların aşına olduğu, yabancılik çekmeyecekleri mekanlar olarak tasarlanmalıdır. Aksi halde hastalık, kaygı veya stres içerisinde bulunan insanlarda yabancı mekanlar endişe duygusunu tetikleyebilmektedir. Bu gibi durumlardan ötürü bahçe planlama aşamalarında uygulanacak alanın kullanım potansiyeline en uygun şekilde her kullanıcıya hitap edecek tasarımlar düşünülmelidir (Hartig and Marcus, 2006; Marcus, 2007; Bergeman, 2012).

İyileştirme bahçelerinde aranan bir diğer özellik de doğallıktır. Yapılan tasarımlar doğayla etkileşim içerisinde olmalıdır. Su, yaprak ve hayvan sesleri, gökyüzü gibi doğal manzaralar, renk armonileri, güzel kokulu bitkiler ve doğanın kalıcı kalıpları her zaman iyileştirici niteliklere sahip olmuştur. Bu yüzden oluşturulacak bir iyileştirme bahçesi, yeri geldiğinde kuş ve sincap gibi zararsız hayvanları kendisine çekebilmeli, doğanın huzur verici

görsel ve işitsel materyallerinden faydalanmalı, güzel kokulu ve şifalı bitkilere yer verilmelidir. Bu bahçeler; sağlıklı insanlar için hayatın devam ettiğini hatırlatıcı niteliğe sahip gökyüzünü yansıtan ve sesini ön plana çıkaran su öğeleri, gökyüzünün ve akan bulutların hareketlerinin seyredilebileceği açık mekanlar ve eğer alan uygun ise ufuk görüntüsü barındırabilir. (Hartig and Marcus, 2006; Marcus, 2007; Bergeman, 2012). Bunun yanı sıra kökleriyle toprağa tutunan bir bitkinin hayatta kalma mücadelesi, ilk baharda yapraksız, kuru bir görünümde olan bir ağacın yeşerip yapraklanması gibi doğal ortamlardaki doğa olayları da hayata bağlanma, hayata sınımsız sarılma ve mücadele etmenin güzel birer örnekleridir.

İyileştirme Bahçelerinde Renk ve Şekillerin Kullanımı ve Önemi

Şüphesiz hayatımızın her aşamasında karşımıza çıkan renk ve şekiller insanoğlunun asırlardan beri dikkatini çeken en önemli öğeler olmuştur. Nitekim renk ve şekillerle oluşturulan tasarımların insan sağlığı ve psikolojisi üzerindeki etkilerini belirlemeye yönelik sayısız bilimsel çalışmalar yapılmıştır. Bu anlamda iyileştirme bahçelerine yönelik yapılacak olan mekan tasarımlarda renklerin ve şekillerin önemini bilmek gerekmektedir (Şekerci vd., 2016).

Renklerin mekan tasarımına etkileri

Mekan tasarlanırken dikkat edilmesi gereken en önemli unsurlardan biri de renktir. Renk farklılıkları yüzeylerin, şekil ve biçimlerin algılanmasını kolaylaştırmaktadır. Genellikle tasarımcılar, hisleriyle hareket ederek renklerin fiziksel özelliklerini ve birlikte kullanımlarını göz önüne alarak özgün tasarımlar oluştururlar. Fakat yapılan çalışmalara göre etkili bir tasarım için tasarımcıların sadece hislerini kullanarak değil, bilimsel çalışmaları da dikkate alarak, renklerin insanlar üzerindeki ruhsal ve fiziksel etkilerini dikkate almaları ve buna yönelik tasarımlar yapmaları tavsiye edilmektedir (Şekerci vd., 2016).

Renk, tasarım öğeleri arasında algılama üzerinde en aktif rol oynayan unsurlardan biridir. Renkler, mekandaki heyecan duygusunu harekete geçirecek var olan potansiyeli ortaya çıkarırlar. Bir mekan tasarımında tercih edilen uygun renk düzeni, diğer mekan kompozisyon öğelerine tepkisiz kalan bir insanın bile algılamasına ve bir yargıya varmasına yardımcı olur. Bununla beraber renk, ışığın görme duyusuna gelen yansıması niteliğindedir. İnsanlar yüzeylerden ve objelerin renginden yansıyan ışığın rengine bağlı olarak görür ve algılar. Bu yüzden renkler, ışıktan bağımsız olarak düşünülmemelidir (Altınçekiç, 2000).

Bunların yanında renkler hakkında bilinmesi gereken bir diğer unsur da renk sınıflandırmalarıdır. Renkler, sıcak ve soğuk renkler olarak sınıflandırılmaktadır. Ateş, kan ve güneş gibi kavramları çağrıştırmaları sebebiyle kırmızı, turuncu, sarı renkleri sıcak renk olarak sınıflandırılmıştır. Yeşil, mavi ve mor ise doğanın serinliğini, suyu ve buzunu akla getirdiği için

soğuk renkler olarak belirtilmektedir. Ayrıca renklerin psikolojik etkilerinin olduğu da bilinmektedir. Her bir renk farklı anlamlar taşımakta ve bunu yansıtmaktadır. Renk tercihleri sırasında bu etkilerin olumsuz etkilememesi için pozitif ve negatif etkileri dikkate alınmalıdır (Güller ve Kaya, 2016). Martel' e göre renklerin psikolojik etkileri şöyle açıklanabilir (Özdemir, 2005);

Kırmızı; tutkunun rengidir, dikkati cezbedici, ilgi çekici, heyecan verici ve harekete teşvik edici özelliklere sahiptir. Kırmızı rengi dozunda olduğu sürece sağlık, canlılık, zafer hissi, aşk, enerji, cömertlik, fedakarlık, acıma duygusu, cesaret ve güç gibi olumlu etkiler taşımaktadır. Fakat abartılması durumunda şiddet, tehlike, zulüm, günah gibi rahatsız edici anlamlar ve olumsuz hisler uyandırabilir (Özdemir, 2005).

Uçuk Pembe; tatlılık, çekingenlik, nezaket, mahcubiyet gibi yumuşak duyguları insanların belleğine aşıl原因 bir renktir (Özdemir, 2005).

Turuncu; iç ısıtıcı, neşe ve huzur veren, birlik ve beraberliğe teşvik eden, zenginlik, verimlilik gibi kavramları temsil eden bir renktir (Özdemir, 2005).

Sarı; en aydınlık, dinamik ve parlak renktir. Entelektüel olma, hırs, iddia ve özgürlüğün rengidir. İnsana zenginliği, şeref ve sadakati anımsatır. Sarı, eğer canlı tonlarda kullanılırsa kişiyi daha aktif olmaya teşvik eder, solgun sarı ise dinlendirir ve gevşetir. Renk terapistleri, sarının diğer tüm renkler arasında genel kas sinirlerinin aktivitesini artıran tek renk olduğunu vurgulamaktadırlar. Sarı, anlamayı kolaylaştırır, aklın işlevini artırır. Sosyalleşmeye teşvik eder. Fakat sarı aşırı kullanıldığında beraberinde bireylerde vandalizm, kıskançlık, hastalık, şüphe, güvensizlik ve sorumsuz davranma gibi olumsuz etkiler getirebilir (Özdemir, 2005).

Kahverengi; doğada çoğunlukla toprağın ve ağaç gövdelerinin rengidir. Olgunluğu ve ciddiyeti temsil eder ve insanları yatıştırıcı etkiler gösterir. İnsanları kararlı ve ketum davranışlara yöneltir (Özdemir, 2005).

Taba; kahverenginin olgunluk ve ciddiyetini kırmak adına içerisine sarı rengin neşeli ve yumuşatılmış halinin dahil edilmesiyle meydana gelir. Yönlendirici, gerçekçi ve ısrar ettirici özelliklere sahiptir. İdeal aileyi temsil eder (Özdemir, 2005).

Yeşil; çoğunlukla yaprakların, çimenin rengi olduğundan, serinletici ve sakinleştirici etkilere sahiptir. Sükunet, verimlilik, hayat, doğa, bilgelik ve inanç gibi kavramları anımsatır. Yeşilin farklı tonları farklı duygular uyandırabilmektedir. Öz saygı, adalet ve güven gibi kavramları temsil eder (Özdemir, 2005).

Mavi; genellikle iyi niyet, merhamet, açık sözlülük, dürüstlük, yumuşaklık, anlaşma, iş birliği ve huzur gibi kavramları temsil etmektedir. Sakinleştirici ve heyecanı alan etkileri vardır.

Mavi ışık, uyku getirir, ağrıları giderir ve kasılmayı önler. İster koyu ister açık tonlarda olsun içerisinde özgürlük ve uyum gibi kavramları taşıyan bir renktir. Mavinin koyu bir tonu olan lacivert de ciddiyete ve kapsamlı düşünceye teşvik eder. Solgun mavi tonları ise fazla kullanıldığında pasiflik ve tembellik hissi uyandırabilir (Özdemir, 2005).

Mor; genellikle, asalet, hüznün, utanç gibi kavramların rengidir. Geniş çaplı alanlarda kullanıldığında mor, ürkütücü ve huzursuz edici bir renk olabilmektedir. Bazı bitkilerin çiçeklerinde mor renk farklı temsillerde olabilmektedir. Erguvan, haklılığı, ihtişamı, egemenliği, ciddiyeti ve mesafe duygusunu aşılır. Menekşede ise mor, kaosu, ölümü, ilahi aşkı, dini otoriteyi temsil eder. Leylak moru ise melankolik hisleri açığa çıkartabilir (Özdemir, 2005).

Beyaz; içerisinde tüm renklerin harmanlandığı bir renk olduğundan, birliği ve saflığı temsil etmektedir. Duyguların açık ve şeffaf olmasını telkin eder (Özdemir, 2005).

Siyah; beyazın zıttı olduğundan iyi ve kötü, gece ve gündüz, yaşam ve ölüm gibi kavramların diğer rengidir. Bu renk bazen yas, suçluluk ve pişmanlık gibi olumsuzlukları temsil ederken bazen de sessizliği, sonsuzluğu ve yapısal gücü temsil eder (Özdemir, 2005).

Yukarıda belirtildiği gibi renklerin insan psikolojisi ve mental sağlığı açısından farklı etkileri mevcuttur. Farklı bir çalışmada elde edilen bilgilere göre renklerin etkileri konusunda daha genel bir sınıflandırma Tablo 1’de gösterilmiştir;

Tablo 1. Renklerin insan psikolojisi ve mental sağlığı üzerine etkileri (Özcan, 2018).

Renk	Etkisi
Yeşil ve Mavi	Sakinleştiren
Kırmızı	Heyecan veren
Pembe	Romantizm ve çekicilik katan
Siyah	Tutku veren
Turuncu	İştah artıran
Kahverengi	Hayatı hızlandıran
Beyaz	Dinlendiren

Mekansal tecrübelerin ve çevresel uyaranların birleşmesiyle mekansal algı kavramı ortaya çıkmıştır. Bu kavram uyarılma, hissetme, algılama ve bilgiye aktarma kavramlarının birleşik bir bütünü olarak belirtilebilir. Mekanlar duyular ile algılanır ve görme duyusu bunların en etkilisidir. Bu yüzden mekan algısında ilk olarak görsel uyaranlar dikkati cezbeder. Dolayısıyla mekanı oluşturan renk, biçim ve boyut gibi öğeler öğrenmeyi desteklemektedir. Şekilsel farklılıkların algılanabilmesi ve ayırt edilebilmesi için farklı nitelikler taşınmalıdır (Güller & Kaya, 2016). Bir olayın algılanma şekli, daha önce yaşanan tecrübelerle bağlıdır. Nesnelere ve ortamlara olan bakış açısı ve yüklenen anlamlar buna bağlı olarak güncellenir. Bu

yüzden yaşantılar, alışkanlıklar ve tecrübeler renk, obje ve materyal gibi kavramlar üzerinde hatıralar bırakır ve bu kavramlarla tekrar karşılaşıldığında o hatıraların ruhsal etkilerini yeniden canlandırır. Örnek vermek gerekirse, küçük bir çocuk, sıcak bir sobaya dokunmaması gerektiğini ilk dokunuştan sonra öğrenir. Bu durum karşısında edindiği deneyim ile sıcak sobaya artık dokunulmaması gerektiğini bilir ve dokunmaktan kaçınır. Bazı kavramlar ve renkler de buna benzer tecrübeler doğrultusunda şartlanmış bir haldedir. Muzun mavi olması, yaprakların lacivert olması gibi şeyler kimsenin aklına gelmez. Çünkü zaman içerisinde renklerin belirli cisimlerle bağdaşması, kişilerin alışılmış renklerde görmediği olgulara karşı yabancılık çekmesine neden olur (Özdemir, 2005; Şekerci vd., 2016).

Renk kullanımlarında kullanıcı kimliğinin önemi

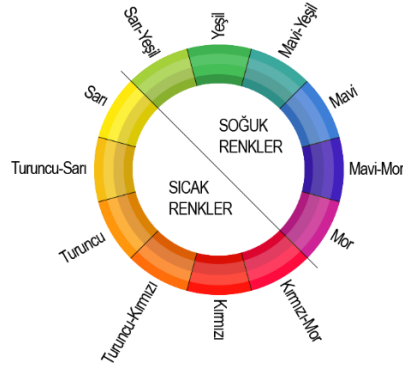
Her bireyin renkler karşısında hissettikleri aynı olmayabilir. İnsanların renklere karşı verdikleri tepkiler, kişinin eğitim durumuna, yaşadığı coğrafyaya, toplumsal değerlerine, yaşına, cinsiyetine ve bastırılmış duygularına göre değişiklik gösterir. Kimi kullanıcıyı olumsuz etkileyen renkler, kimi kullanıcılar için iyileştirici etkiler gösterebilir. Bireysel açıdan bakıldığında kişilerin hayat tarzı, tercih edilmesi gereken rengin tür, değer ve doygunluk oranını belirler. Fakat genel itibarıyla hitap edilen yaş, cinsiyet, toplumsal değerler ve özel durumlarına bakılarak bir topluma yönelik olarak renk kullanım çeşitleri belirlenebilir. Yapılan gözlemlerde bebek, çocuk ve genç kullanıcıların genellikle doymuş ve parlak renkleri tercih ettiğini belirlerken, belirli bir yaşın üzerindeki ve yaşlı insanların daha çok solgun ve mat renkleri tercih ettiklerini göstermiştir (Özdemir, 2005; Güller ve Kaya, 2016).

1974’ de Psikolog Dr. Max Lünscher’in yaptığı araştırmaya göre renklerin duygusal değerleri vardır ve insanların renk seçimleri kişiliklerine bir ayna tutmaktadır. Lünscher, genel olarak bireyleri tanımlarken sarı, kırmızı, mavi ve yeşil kişilik olarak 4 renge odaklanmıştır. Lünscher’in insanları renklere göre tanımladığı Tablo 2’de verilmiştir (Özdemir, 2005);

Tablo 2. Lünscher'in insan profillerini renklere göre tanımlaması (Özdemir, 2005)

Renkler	Normal Hisler	Fazla Olması	Yetersiz Olması
Kırmızı	Özgüven	Haddi aşmak	Kendine eziyet etmek
Mavi	Memnuniyet	Fedakarlık	Kendini beğenmemek
Yeşil	Öz saygı, gurur	Kibir	Kendinden şüphe etmek
Sarı	Özgür ruhluluk, kendini aşmak	Kendinden kaçmak, ucuşuk davranmak	Kendini zorlama, kendisini suçlama

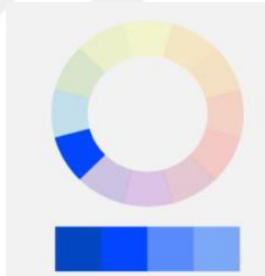
Renk armonileri

Şekil 1. Renk çemberi (Eraslan, 2020)

Renk armonileri, uyum sağlayan renklerin birlikte kullanılması demektir. Alanında uzman kişiler tarafından farklı kurallar doğrultusunda belirlenen birçok renk armonisi mevcuttur. Fakat en yalın haliyle açıklamak gerekirse üç farklı başlıkta incelenebilir. Bunlar; monokrom armoni, yakın renk armonisi ve karşıt renk armonisidir (Eraslan, 2020).

Belirlenen herhangi bir renge siyah veya beyaz tonlarının eklenmesi ya da o rengin sıcak ya da soğuk tonlarının bir arada kullanılması ile oluşan renk uyumu, monokrom armoniyi meydana getirmektedir (Eraslan, 2020).

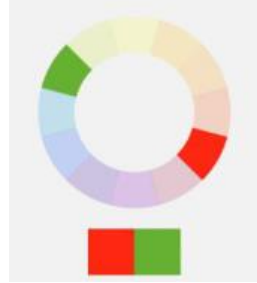
Şekil 2. Monokrom armoni şeması (Eraslan, 2020)

Yakın renk armonisi, renk çemberinde birbirine benzeyen ve yan yana duran 3 veya 4 rengin birlikte kullanılması ile elde edilen uyumdur. Yakın renkleri dengelemek ve ayırt edici nitelik eklemek için siyah ve beyaz tonları da kullanılabilir (Eraslan, 2020).

Şekil 3. Yakın renk armonisi şeması (Eraslan, 2020)

Renk çemberinde birbirinin karşısında bulunan renklerin ve tonlarının birlikte kullanılması, karşıt renk armonilerini oluşturmaktadır. Aynı zamanda bu renkler siyah ve beyaz tonları ile birlikte de kullanılabilir (Eraslan, 2020).

Şekil 4.Karşıt renk armonisi şeması (Eraslan, 2020)

Estetik açıdan incelendiğinde, renk armonileri tercih edilerek hazırlanmış bir eser, estetik açıdan daha güçlü olabilmektedir. Görsel sanatlar, grafik tasarımı ve moda tasarımı gibi birçok alanın yanında mimarlık alanında da renk armonileri etkileyici sonuçlar elde etmek amacıyla dikkat edilmesi gereken hususlardan biridir (Eraslan, 2020).

Bitkisel tasarımlarda renk tercihleri

Peyzaj tasarımlarında bitkiler, en önemli materyallerden biridir. Bitkiler doğanın vazgeçilmez bir parçası olduğu gibi doğal ortam denildiğinde de akla ilk gelen unsurların da başını çekmektedir. Bitkiler hem fonksiyonel hem de estetik anlamda farklı mekanlar oluşturmak ve oluşturulan mekanlara farklı anlamlar katmak için kullanılmaktadırlar. Peyzaj tasarımlarında bitkilerin estetik olabilmesi, bitkinin rengi ve formuna bağlıdır. Bitkisel tasarımlarda renk seçimine ve bitkilerin mevsimsel renk değişikliklerine dikkat edilmelidir. Bitkiler, mevsimsel renk değişikliklerine uğrar ve bu süreçte farklı renk armonileri meydana getirirler. Mekan tasarımlarında bitkiler, bu durum gözetilerek seçilmelidir. Aksi halde ortaya çıkacak renkler, beklenenden farklı duyguları uyandırabilir ve istenmeyen sonuçlar doğurabilir (Kösa ve Atik, 2013).

Tasarımlarda şekillerin psikolojik etkileri

Hangi alanda olursa olsun tasarımcılar, şekillerden mutlaka faydalanmaktadırlar. İnsan zihni, şekilleri bilinçaltında yorumlar ve farklı duygu ve düşüncelerle ilişkilendirir. Bu nedenle tasarımcıların, sunulan şeklin verilmek istenen mesajla eşleştiğinden emin olması gerekmektedir. Ayrıca şekiller, gözü yönlendirmek için kullanılır (Anonim, 2021a).

Tasarım, şekillerin ve renklerin bir kompozisyon oluşturmasıyla meydana gelir. Şekiller formlarına göre farklı anlam ve duyguları tetikleyebilir. Bu yüzden tasarımlarda tercih edilecek

şekillere dikkat edilmelidir. Şekiller, genellikle geometrik şekiller, soyut şekiller ve organik şekiller olmak üzere üç kategoride incelenmektedir. Geometrik şekiller genellikle tasarımlarda en sık karşılaştığımız şekillerdir. Fakat bunun dışında tasarımlara soyut şekiller ve doğada bulunan objeleri taklit eden organik şekiller eklemek, yapılan tasarımların görsel ilgisini artırabilmektedir (Anonim, 2021a).

Farklı şekillerin ifade ettikleri anlamlar ve uyandırdıkları hisler de farklılık göstermektedir (Manippa and Tommasi, 2021). Bu etkiler;

Tablo 3. Geometrik şekillerin ifade ve anlamları (Manippa and Tommasi, 2021)

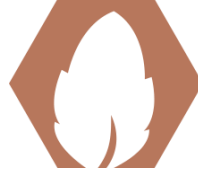
Şekil türü	Şeklin etkileri
Dörtgenler	Genellikle dengeyi, istikrarı, uygunluğu ve güvenilirliği ifade eder. İzleyicilere güvenilirlik ve güvenlik hissi veren düz çizgiler ve dik açılardan oluşur ve bu nitelikler, insanların kendilerini güvende ve kapsanmış hissetmelerini sağlar.
Üçgenler	Masküleniteyi, gücü ve enerjiyi ifade eder. Dinamik yapıya sahip bir şekil olarak tanımlanır. Üçgenler, genellikle hareket ve yön belirteci olarak kullanılırlar.
Dairesel ve oval şekiller	Diğer geometrik şekillerin aksine köşeleri yoktur. Bu durumdan ötürü dairel şekiller daha ılıman ve yumuşak bir görüntü sunar. Genellikle kadınsılığı, sonsuzluğu, arkadaşlığı, birlik ve beraberliği temsil eder.
Organik şekiller	Doğadaki elementleri temsil eder. Gerçek dünyadaki hayvanlar, çiçekler, ağaçlar veya yapraklar gibi olguların şekillerinin vektörel yansımalarıdır. Rahatlığı, kendinden varoluşu ve ilgiyi ifade eder.
Soyut şekiller	Soyut fikirler veya organik bir şeklin basitleştirilmiş versiyonu olabilen görsel sembollerdir, bazı durumlarda soyut anatomileri nedeniyle soyut şeklin bazı fikirlerle ilişkilendirilmesi zor olabilmektedir. Genellikle kavramsal, tanınabilir ve evrensel terimlerle ilişkilendirilir.
Eğriler	Hassasiyet, sevgi, dostluk, özen, destek, koruma, şefkat ve merhamet gibi pozitif duyguları temsil edebilirler. Ayrıca eğriler, hareketi ifade eder ve genellikle mutluluğa ve gülümsemeye teşvik edicidir.

Mimaride şekil kompozisyonları

Doğal nesneler, şekiller ve süreçler, mimarlık tarihi boyunca genellikle ilham kaynağı olmuştur. Bu ilhamın bariz bir örneği olarak hayvan ve bitki dünyasına benzer şekillerin süslemeler haline getirilmesi gösterilebilir. Bununla beraber son dönemlerde mimaride de zoomorfik ve biyomorfik tasarım algısı yaygınlaşmıştır (Joye, 2007).

Şekillerin birlikte ve çeşitli kurallar doğrultusunda kullanılmasıyla oluşturulan kompozisyonlar, şekillere daha derin duygu ve anlamlar katabilmektedir. Daha anlaşılır olmak gerekirse; şekiller birer harf, kompozisyonlar ise cümle veya metin olarak düşünülebilir (Anonim, 2021a).

Gestalt kuramı insan beyninin görsel bilgiyi ne şekilde yorumladığını açıklamaktadır. Bu kuram şekil-zemin ilişkisi, yakınlık, benzerlik, tamamlama, devamlılık ve basitlik olmak üzere altı ilkeyle açıklanmıştır (Yağmur, 2014; Anonim, 2021b; Anonim 2021c).

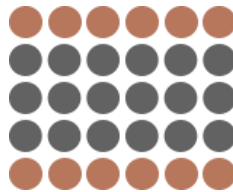
Şekil 5. Gestalt, şekil-zemin ilişkisi ilkesi örneği

1. Şekil-zemin ilişkisi ilkesi; görme ve algılama eylemini dikkate alır. Zemin, şekli oluşturan objeyi çevreler ve görselde bir ayrım meydana gelir. Zemini ve şekli aynı anda algılamak pek mümkün değildir. Yaşantılar, beyni yönlendirir ve oluşan ipuçları bu ayrımı yapmada yardımcı olur. Zihinde zemin ve şekil algısı zaman zaman yer değiştirebilmektedir (Yağmur, 2014; Anonim, 2021b; Anonim 2021c).

Şekil 6. Gestalt, yakınlık ilkesi örneği

2. Yakınlık ilkesi; zamana ve mekana bağlı olarak birbirine yakın olan objelerin, gruplandırılarak algılanmasıdır. Bu ilkeye göre birbirlerine yakın objeler ve olaylar beraber algılanmalıdır. Yakın yerleştirilmiş objeler, diğer objelerden ayrı bulundukları için insanlar tarafından bir bütün olarak algılanır (Yağmur, 2014; Anonim, 2021b; Anonim 2021c).

Şekil 7. Gestalt, benzerlik ilkesi örneği

3. Benzerlik ilkesi; şekil, renk, doku ve hareket bakımından birbirine benzeyen objelerin grup halinde bulunmasıyla oluşur. Objeler ayrı ayrı olarak değil, birlik halindeyken bir anlam taşır (Yağmur, 2014; Anonim, 2021b; Anonim 2021c).

Şekil 8. Gestalt, tamamlama ilkesi örneği

4. Tamamlama ilkesi; birbirlerini tamamlayıcı özelliklere sahip şekillerin grup halinde kullanılmasıyla oluşur. Gestalt tamamlama ilkesine göre insanlar eksikleri tamamlamak isterler. Oluşturulan şekil grubundaki boşluklar, insanlarda bu kısımları tamamlama isteği uyandırır ve bir bütün nesne şeklinde algılanır (Yağmur, 2014; Anonim, 2021b; Anonim 2021c).

Şekil 9. Gestalt, devamlılık ilkesi örneği

5. Devamlılık ilkesi; aynı yönde hareket izlenimi uyandıran şekil ve nesnelerin birlikte kullanımına bağlı olarak oluşur. Aynı yöndeki çizgiler, aynı dönüşleri yapan dairesel hareketler vb. dinamik çizgiler birlikte ve bir bütün olarak daha hızlı algılanır. Bir nesneden diğerine akıp giden bir hareket, doğal ilişkiler şeklinde algılanır (Yağmur, 2014; Anonim, 2021b; Anonim 2021c).

Şekil 10. Gestalt, basitlik ilkesi örneği

6. Basitlik ilkesi; şekillerin en basit ve düzenli hallerinin algılanması eğilimine sahiptir. Genellikle basit geometrik şekillerin sade halleri veya karmaşık olmayan birleşim halleridir (Yağmur, 2014; Anonim, 2021b; Anonim 2021c).

İşitsel peyzaj ve akustik konfor

İşitsel peyzaj kavramı ilk defa 1977 yılında yayınlanan R. Murray Schafer'ın "Tuning of the World" adlı kitabında kullanılmıştır. Schafer' a göre işitsel peyzaj, bir mekandan yayılan seslerin tamamını kapsamaktadır. İşitsel peyzaj; kulak, insan, çevresel sesler ve toplum arasındaki ilişkileri temel almaktadır (Özçevik ve Can, 2011).

Sesin olumlu veya olumsuz algılanabilmesi, mekana, zamana, sesin niteliğine, çevresel faktörlere ve bireylerin sosyo-psikolojik durumuna bağlıdır. Ortamda istenmeyen ve gürültü niteliği taşıyan rahatsız edici sesleri bastıran, kulağa hoş gelen su, rüzgar ve hayvan gibi doğal seslerin, müziğin ve akustiğin ön plana çıkmasıyla dinlendirici, rahatlatıcı ve huzur verici bir ortam oluşturma fikri, beraberinde akustik konfor algısını meydana getirmiştir.

Yapılan araştırmalara göre müzik, hayvan sesleri, su sesi, rüzgar sesi ve bitkilerin hisırtı sesleri memnuniyet verici sesler olarak; trafik, inşaat ve uçak sesleri ile yüksek sesle konuşma ve bağırma gibi sesler ise rahatsız edici sesler olarak nitelendirilmiştir (Özçevik ve Can, 2011; Kaymaz, 2013).

İyileştirme bahçelerinde akustik konforu sağlamak ve işitsel peyzaj kriterlerine uygun bir tasarım oluşturabilmek için öncelikle ses kaynakları arka plan ve ön plan sesleri olarak kategorize edilmelidir. Arka plan sesleri genellikle süreklilik halindeki seslerdir. Aynı zamanda arka plan sesleri ambiyansı oluşturan temel unsurdur. Ayrıca arka plan seslerinin işitilmesi, ön plan sesleri tarafından engellenebilmektedir. Bunun yanında arka plan seslerinin olumlu ve olumsuz tarafları olabilmektedir. Örnek vermek gerekirse; doğa sesleri, sakin insan ve hayvan aktiviteleri ve yumuşak fon müzikleri olumlu, trafik sesleri, iş makinesi ve inşaat sesleri olumsuz olarak nitelendirilebilir. Ön plan sesleri ise yapılan aktivitelere bağlıdır. Sürekli olarak aktif değildir. Olumlu olarak, tercih edilen aktivitelere bağlı sesler, güven uyandıran sesler ve tercih edilen müzikler, olumsuz olarak ise yoldan geçen araç sesleri, gürültülü müzik ve insanlar arasındaki tartışma sesleri örnek gösterilebilir (Andringa, Van den Bosch, 2013; Çetinkale Demirkan, 2019; Liu, Kang, 2015).

Yapılacak tasarımın işitsel peyzaja uygun olması için öncelikli olarak korku, endişe, kaygı gibi olumsuz duyguların açığa çıkmasına sebebiyet verebilecek gürültülü ve rahatsız edici çevresel ses kaynakları belirlenmelidir. Belirlenen istenmeyen çevresel ses kaynakları için doğal veya yapay ses yalıtımı sağlayabilecek öğelere yer verilmelidir. Mekanda kullanılmak üzere tercih edilecek öğelerin potansiyel ses kaynağı olabileceği dikkate alınmalıdır. Bununla beraber aşırı sessizlik de insanlarda çeşitli olumsuz duygular uyandırabilmekte, mutsuz ve güvensiz hissettirebilmektedir. Mekanda, yaprak hisırtıları, kuş ve diğer hayvan sesleri ve fon müzikleri gibi algılanması zayıf yumuşak ve sakin arka plan seslerinin bulunması ortamın monoton halini kıracağından, daha olumlu bir ortam oluşmasına yardımcı olmaktadır (Andringa, Van den Bosch, 2013; Çetinkale Demirkan, 2019; Liu, Kang, 2015).

İyileştirme Bahçelerinde Genel Tasarım Yöntemleri

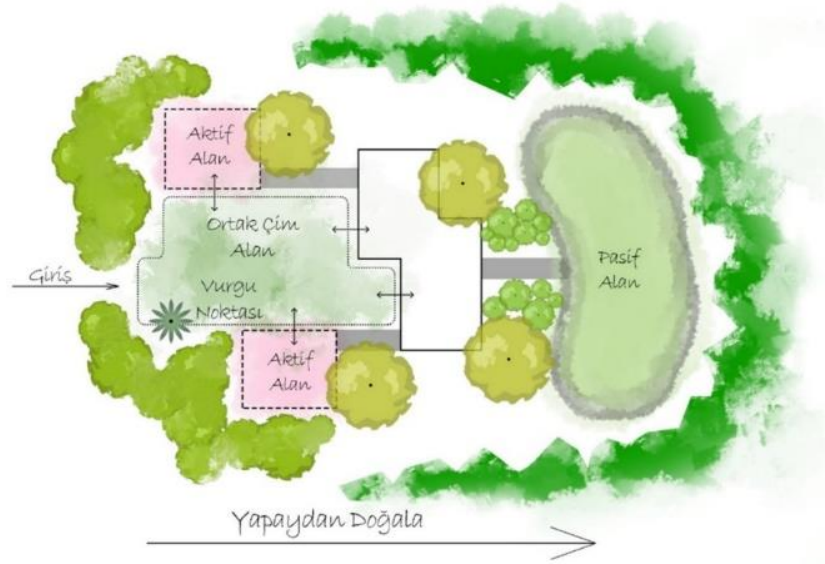
Bahçe tasarım kriterleri belirlenirken iyileştirme bahçesinin amacına hizmet edebilmesi için ilk olarak uygulanacağı alandaki ihtiyaçlar belirlenmelidir. İyileştirme bahçeleri çocuklar, yaşlılar, hastalar, fiziksel ve zihinsel engelliler gibi farklı hedef grupların gereksinimleri dikkate alınarak tasarlanmalıdır. Bu bağlamda, tasarım kriterleri hastaneler, ruh sağlığı kurumları, bakım evleri ve okul öncesi eğitim kurumları şeklinde farklı başlıklarda belirlenmelidir (Akpınar Külekçi ve Sezen, 2020).

Şekil 11. Simüle tasarım örneği (Anonim, 2022a)

Normal şartlarda büyük ölçeklerde bulunan dağ, tepe, mağara, orman, göl, şelale, akarsu ve köprüler gibi doğal ve yapay unsurların düşük ölçekteki formlarının veya temsillerinin birlikte kullanılmasıyla simüle edilmiş alanlar oluşturulabilir (Şekil 11)(Pouya vd., 2015). Bu yöneme örnek olarak zen bahçeleri gösterilebilir. Zen bahçelerinde de doğayı, ormanları, dağları, suyu ve rüzgarı temsil eden öğeler bulunmaktadır (Akpınar Külekçi ve Yazıcı, 2021)

Tasarımlarda kullanılan unsurların gerçek anlamlarının dışında kullanılmasıyla insanları düşünmeye teşvik eden metafor yaklaşımı da iyileştirme bahçelerinde etkili bir yöntem olabilmektedir. Bu yaklaşımda hem görsel hem de işitsel unsurlar kullanılarak farklı duyuları harekete geçiren etkiler sağlar (Pouya vd., 2015).

Şekil 12. Kullanım amaçlarına göre mekan organizasyonu planlama örneği (Özgün)

Terapi uygulamaları için tasarlanmış bahçeler ve doğal mekanlar, tüm duyuşsal uyaranları etkili şekilde kullanabilmelidir. Oluşturulan mekanların dikkati cezbedici etkisi ne kadar fazla olursa, kullanıcıların kendi problemlerinden uzaklaşmalarına o derece yardımcı olur. İyileştirme bahçelerinde olumlu duyuşsal çeşitlilik esas alındığından, mekan oluşturmada kullanılan elemanlar özenle seçilmeli ve bahçe planlaması iyi yapılmalıdır. Bu yüzden planlama aşamasında tasarımcının mekan organizasyonunu dengeli bir şekilde yapması elzemdir. Mekanlar, kullanım amaçlarına göre belirli bir hiyerarşide organize edilebilir. Örnek vermek gerekirse; aktif ve pasif kullanım alanları, yapaydan doğala geçiş sağlayan hiyerarşik bir düzende tasarlanabilir (Şekil 12). Bu gibi yerleşke planlamaları alanın algılanabilirliği açısından önem taşımaktadır (Bulut ve Göktuğ, 2006; Keçecioğlu, 2014).

Şekil 13. Bahçe odası plan örneği (Özgün)

Bahçelerin önemli bir özelliği de çevreden ayrılmış olması ve bir bütün olarak algılanmasıdır. Bu algıdan yola çıkarak bahçe odaları kavramı ortaya çıkmıştır (Şekil 13)

(Keçecioğlu, 2014). Bu düzende bahçe sınırında duvar, çit bitkisi ve yapay çit gibi elemanlar kullanılarak bahçenin çevreden ayrılması sağlanır. Eğer iyi tasarlanmışsa kullanıcıya kamusal yaşamın dışında ve güvende olduğu hissi verebilir. Bunun yanı sıra bu mekanlar, çevresi kapalı olduğundan sürpriz etkisi oluşturabilir. Bahçede sınırlayıcı olarak bir veya birden fazla duvar, yapay veya doğal kapatıcı unsurlar tercih edilebilir. Ayrıca bu mekanlarda sınırlayıcı elemanların dışında, ek duvarlar, zemin ve tavan bulunabilir. Örneğin; tavan olarak uzanan ağaç dal ve yaprakları, zemin olarak ise çimen, ağaç kabukları ve çakıl taşları kullanılabilir (Stigsdotter and Grahn, 2002).

İyileştirme bahçelerinde kullanılması tercih edilen bir diğer yaklaşım da malzemelerin büyük ölçüde canlı malzeme kullanılarak inşa edilmesini vurgulamaktadır. Canlı, organik, büyüyen ve dinamik bir ortam oluşturur. Bu sayede kullanıcıların güvenli hissetmelerine, umutlarını canlı tutmalarına ve hayatın devam ettiğini hatırlamalarına yardımcı olmaktadır. Canlı materyallerin yanı sıra bu duyguları canlı tutmak için heykeller, açılı keskin görünüme sahip öğeler ile desteklenebilir. Bunun yanı sıra insanların tüm duyularını harekete teşvik eden sanatsal uygulamalı bahçeler, kullanıcılara zengin bir deneyim sunabilmektedir. Bu bahçelerde insanlar ayaklarının altındaki toprağın düzensizliklerini hissetmek, kış mevsiminde yağın karın ortasında açan çiçeklerin yumuşak görüntüsünü görmek, güzel kokulu çiçekleri koklamak, esen rüzgârı hissetmek gibi duygusal etkileşimler kullanıcıya sakinlik, güvenlik, güç ve güzellik sıfatlarını çağrıştırmaktadır (Stigsdotter and Grahn, 2002). Bu etkiyi yakalamak için yumuşak dokulu, kokulu çiçekler, rüzgar ile etkileşiminde hoş sesler çıkaran bitkiler, kış mevsiminde çiçekli bitkiler tercih edilmelidir. Bunun yanında duyu uyandırma kriterlerine de dikkat edilmelidir. Duyusal uyandırma sağlayan öğelerin ilişkili olduğu elemanlar arasındaki ilişki Tablo 4'te yer almaktadır:

Tablo 4. Duyusal uyandırma sağlayan bahçe elemanları (Keçecioğlu, 2014)

Duyusal uyandırma türü	İlişkili olduğu elemanlar
Görme	• Bitkilerin görsel karakteristik özellikleri • Ağaçların farklı dallanması, çiçekler, meyveler, yapraklar, renkler, form, dokular, çizgisel özellikler ve mevsimsel değişiklikler • Yaban hayatı
İşitme	• Akustik etkileşimler • Müzik, su, rüzgâr, yaprak hışırtıları, kuş ve böcek sesleri
Koklama	• Güzel kokulu bitkiler • Aromatik yapraklar, aromatik bitkiler
Dokunma	• Farklı dokusal özelliklere sahip bitkiler • Bitkilerde damarlanma, pürüzlülük, tüy, yumuşaklık
Tat alma	• Yenilebilir bitkiler, sebze ve meyveler

İyileştirme bahçelerinde ruhsal ve fiziksel bir hastalığı bulunmayan fakat zayıf düşmüş insanlar için “küçük modeller oluşturarak tasarım” fikri öne sürülmüştür. Çoğunlukla yaşlı insanlar için tercih edilen bu model, kolay ulaşılabilir alanlarda oturma birimleri ve çevresel aktiviteleri seyretme imkanı sunmaktadır. Ayrıca kullanıcıların sebze ve meyve gibi bitkileri yetiştirebilecekleri, dikim ve bakım işleriyle ilgilenebilecekleri uygun ortamı sağlar. Genellikle Alzheimer ve dikkat bozukluğu problemi olan kullanıcılar için binanın arka bahçeleri tercih edilmektedir. Bu sayede hastaların kaybolmalarının önüne geçilmektedir. Kullanıcılar bu gibi kapalı mekanlarda sıkılabileceğinden avlu çevreleri ağaçlar, çalılar ve diğer bitki örtüsüyle süslenmektedir. Ek olarak bu model gizlilik ve yalnızlık arayan kullanıcılar için de uygun bir modeldir (Pouya vd., 2015).

Şekil 14. Kurum personeli için rekreasyon ve dinlenme alanı örneği eskiz çalışması (Özgün)

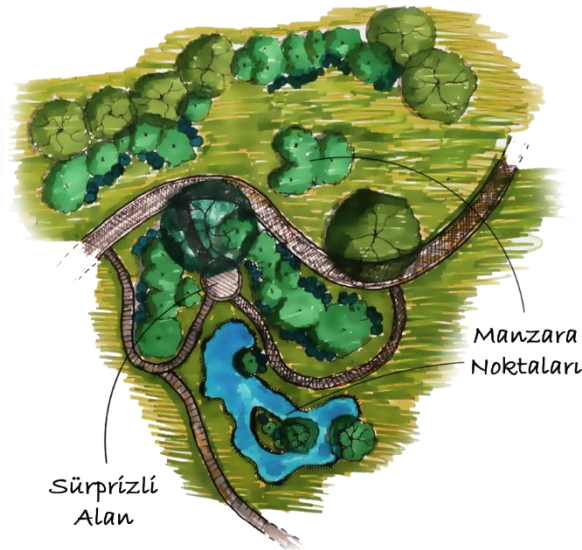
İyileştirme bahçeleri tasarlanırken hastalar ve ziyaretçilerin yanında personelin de isteklerinin göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Personelin kendisini iş yükünün stresinden arındırabilmesi, rahatlaması ve konsantre olabilmesi gibi etkiler için diğer kullanıcılardan bağımsız alanlara ihtiyaç duyulur (Şekil 14). Bu alanlarda dinlenme, yemek yeme, oturma, arkadaşlarıyla vakit geçirme ve yürüyüş yapma gibi aktivitelere olanak sağlanmalıdır (Şekil 14)(Ulrich, 1984; Marcus, 2007; Keçecioğlu, 2014; Pouya vd., 2015;).

Kullanıcıların bir bahçe içerisinde rahat ve huzurlu hissedebilmeleri birden fazla etkene bağlı olarak değişir. Bir mekanın ilk defa deneyimlenmesi, bazı kullanıcıların fiziksel ve duygusal olarak zorlanmalarına ve ürkmelerine neden olabilmektedir. Bu nedenle ilk deneyimlerde kurum personelinin teşviki ve yardımı ile bahçede yürüyüşler, küçük çaplı turlar yapılabilir. Bu gezintiler hastanın zihninde bir kroki oluşmasını sağlayacağından ve aşinalığını artıracığından korkularını yenebilmesi yönünde olumlu etkiler oluşturmaktadır.

Şekil 15. Yürüyüş alanı çevresinde bitkisel süslemeye örnek eskiz çalışması (Özgün)

Gezintiler sırasında oturma, dinlenme, soluklanma gibi ihtiyaçları karşılamaya uygun mekanların bulunması gerekir. Ayrıca bu mekanlarda konifer parterleri, kaya bahçeleri vb. çeşitli doğal materyallerle süslenerek ilgi çekici hale getirilmeli ve yürüyüş yapmaya teşvik edici olmalıdır (Şekil 15). Mekan, yürüyüşler sırasında çeşitli manzaralar, sürpriz etkisi oluşturan ortamlar sunabilmeli ve merak uyandırmalıdır (Şekil 16). Çünkü hastanın merakını tetikleyecek unsurlar, o kişinin tekrar tekrar mekanı kullanmak istemesini sağlayarak hareket etmeye teşvik eder. Bunlara ek olarak oturma alanlarında yapılan tasarımlar kullanıcıyı rahatlatıcı, sakinleştirici, düşündürücü, etkilere sahip olmalıdır. Ayrıca kullanıcıya güvensizlik, endişe ve diğer olumsuz duyguları uyandıracak olgulardan uzak tasarımlar yapılmalıdır (Keçecioğlu, 2014).

Şekil 16. İyileştirme bahçelerinde manzara noktaları ve sürprizli alan örnek taslağı (Özgün)

Hastane bahçelerinde tasarım kriterleri

Hastaneler genellikle kasvetli, stresli ve sıkıcı bir ortama sahip olabilirler. Bu durum çoğu zaman insanları olumsuz yönde etkileyebilmektedir. İnsanlar bu negatif ve stresli ortamdan uzaklaşmak, temiz hava almak ve yürüyüşe çıkmak gibi rekreatif faaliyetler için

genellikle hastane bahçelerini tercih ederler. Bu bahçeler hastaların tedavi aşamasında, fizyoterapi uygulamaları gibi faaliyetler için de tercih edilmek istenebilir. Hasta-ziyaretçi ilişkisinde hastane bahçeleri büyük önem taşır. Hastane içerisinde yapılan ziyaretler genellikle, gürültü, yoğunluk, alan yetersizliği vb. nedenlerden ötürü yeterli etkileşimi sağlayamayabilir. Bu nedenle hasta-ziyaretçi etkileşimi için hastane bahçeleri tercih edilebilir. Hastane bahçelerinin, yatağa mahkum ve dışarı çıkmasına olanak bulunmayan hastalar için de olumlu yönleri olabilmektedir. Pencerelelerinden dışarıyı görebilmek, rüzgar, yaprak hışırtıları ve hayvanların sesini işitebilmek gibi moral kaynağı olabilecek duyuşsal faaliyetlere olanak sağlayabilir. Bunlara ek olarak bu bahçeler, hastane personeli için de hastane stresinden uzaklaşma, dinlenme ve boş vaktini değerlendirme alanı olabilmektedir. Ayrıca ziyaretçi ve personeller, araçlarını genellikle hastane bahçelerine en yakın otoparklara veya yine en yakın boş buldukları müsait alanlara park etmektedirler. Bu durum, planlama aşamasında otopark unsurunun da uygun bir şekilde kullanılması gerektiğini göstermektedir (Marcus, 2007; Aksu ve Demirel, 2012; Turgay, 2021).

Hastane ve hastane bahçeleri planlama aşamasında birlikte düşünülmelidir. Bu bağlamda mimarlar ve peyzaj mimarları tasarım aşamasında beraber çalışmalıdır. Fakat genel olarak hastane bahçeleri tasarımında dikkat edilmesi gereken bazı fonksiyonel kriterler belirlidir. Bunlar aşağıda sıralanmıştır (Marcus, 2007; Aksu ve Demirel, 2012; Turgay, 2021);

- Çevresel donatılar, ulaşım hatları, oturma alanları ve yeşil alanlar hastane binası ile uyum sağlamalıdır.
- Çevresel ve görsel kirlilik oluşturacak materyaller, mümkün olduğunca alandan uzaklaştırılmalıdır.
- Form, doku, renk gibi kriterler dikkate alınarak sert zeminler ve yeşil alanlar belirlenmelidir.
- Aktif ve pasif kullanım alanları belirlenmelidir.
- Hastaneler dönemsel değil, sürekli ihtiyaç olabileceğinden hastane bahçeleri de her mevsim kullanıma uygun olmalıdır. Kullanılan yapay ve doğal materyaller bu doğrultuda tercih edilmelidir.
- Bahçede ilgi çekici, kullanıcı psikolojisini olumlu etkileyecek, rahatlatıcı, huzur verici ve yaşamın devam ettiğini hissi veren ortamlar hazırlanmalıdır.
- Doğal ortamlara ve diğer olumlu yönde dikkat dağıtan unsurlara yer verilmelidir.
- Doğayla etkileşim içerisinde olmalı ve alanda mevcut doğal materyaller varsa bunlardan faydalanılmalıdır. Kullanıcılara seçim yapma şansı tanınmalı, mahremiyet ve kontrol duygusunu yaşamaya kolaylık sağlanmalıdır.

- Bitkisel açıdan zengin, renkli, ferah ortamlar oluşturulmalıdır.
- Alan tasarımında kullanılan materyallerin renk, şekil ve kompozisyonları, hastane ortamının gereksinimlerine uygun şekilde tercih edilmelidir.
- Tercih edilen yapısal ve bitkisel materyaller uyum sağlamalıdır.
- Mekanlar arasında süreklilik sağlanmalı ve algılanabilir olmalıdır.
- Acil servise ulaşım hattı geniş ve engelsiz olmalıdır.
- Hastaneye gelenleri yönlendirecek işaretler, tabelalar, yön levhaları vb. unsurlar bulunmalıdır.
- Fiziksel ulaşılabilirlik yeterli ve ergonomik olmalıdır.
- Gezinti yolları, oturma ve dinlenme alanları bulundurulmalıdır.
- Yollar yeterli genişlikte olmalı, tekerlekli sandalye kullanmak zorunda kalan kullanıcılar için gerekli görülen yerlerde ergonomik ölçülerde rampalar eklenmelidir.
- Görsel ve işitsel açıdan yüksek estetik değere sahip olmalıdır.
- Her tür engelli bireyler için rahat ulaşım ve kullanım imkanı sağlanmalıdır.
- Çocuk oyun alanları ve spor tesisleri bulundurulmalı, bu alanların çevre ile etkileşimi sınırlandırılmalıdır.
- Otopark ve hastane içerisine yakın bir ulaşım sağlanmalıdır.
- Havuz ve diğer su elemanlarına yer verilmelidir.
- Görsel karmaşa en aza indirilmelidir.
- Oluşturulan mekanlar, tercih edilen bahçe mobilyaları vb. unsurlar ergonomik koşullarda konforlu ve insan ölçeğinde olmalıdır.
- Hastane içerisinden görülebilecek etkili manzara noktaları oluşturulmalıdır.
- Gece kullanımı için yeterli aydınlatmayı bulundurulmalı ve aydınlatmalar estetik koşullara uyum sağlamalıdır.
- Her kullanıcı profili için işlevsel olmalıdır.
- Personel ve hasta-ziyaretçi ulaşım aksları birbirinden ayrılmalıdır.
- İnsanların sosyalleşmesine olanak tanınmalı ve teşvik edilmelidir. Alanı kullanacak personel için iş stresinden uzaklaşacak mekanlar bulunmalıdır.
- Çöp kutuları alanın estetik görüntüsünü bozmamalıdır.
- Genel anlamda görünürlük, ulaşılabilirlik, aşinalık, sessizlik, konfor ve pozitif sanat gibi kavramlar planlama aşamasında dikkate alınmalıdır.

Ruh sağlığı kurumlarında iyileştirme bahęesi tasarım kriterleri

Ruh sağlığı kurumları, zihinsel engelli ve psikolojik hastalığa sahip insanların rehabilite edilmesi ve topluma kazandırılması gibi olumlu iyileştirici amaçlar taşıyan kurumlardır. Genellikle bu kurumlarda mekan oluşunu sadece betonarme bir yapıya bağlı kalmadan hastaların rekreasyon ihtiyacını karşılayabileceği bahęelerle desteklenmesi gerekir. Bu mekanlarda kullanıcıların stresini azaltmaya yönelik alan tasarımları, hortikültürel aktivite alanları, bahęenin tamamına ulaşmayı mümkün kılan yürüyüş yolları ve çeşitli etkinlikler için geniş yüzeyli çim alanlar bulundurulmalıdır. Bu kurumlarda hastaların doğayla olan ilişkisi bilişsel olabilmektedir. Hastalara göre her bir bahęe unsuru bir metafor olarak algılanmaktadır. Bu yüzden tercih edilen bahęe elemanlarının karmaşaya, tanımsal belirsizliğe, strese ve karamsarlığa neden olmamalıdır. Mekan planlama aşamasında kontrol duygusu, fiziksel hareket, sosyal destek, doğallık ve olumlu dikkat dağıtıcılar gibi yaklaşımlar esas alınmalıdır. Aynı zamanda sosyallik, mahremiyet, gezinti, egzersiz, güneş-gölge, görünürlük, erişilebilirlik, aşinalık, sessizlik ve konfor kavramları da bu planlamalara dahil edilmelidir (Keçecioğlu, 2014).

Yaşlı bakım evlerinde iyileştirme bahęesi tasarım kriterleri

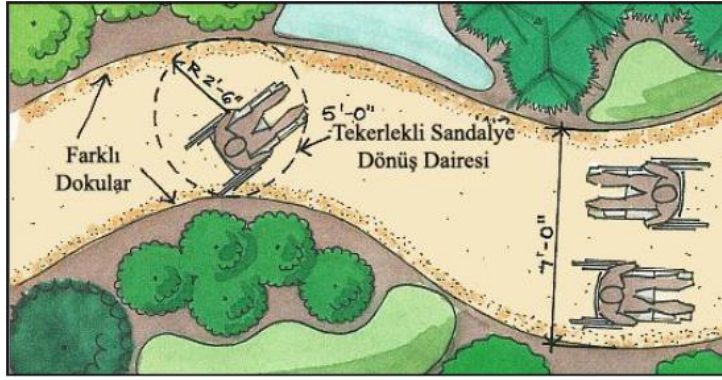
Hayat döngüsünün kaçınılmaz bir gerçeği de yaşlılıktır. Yaşlılık, beraberinde insanda fiziksel ve zihinsel değişimlerin ortaya çıkmasına neden olur ve insanların fiziksel ve sosyal evre ilişkilerini etkilemektedir (Oğuz vd., 2010).

Doğal alanlarda vakit geçirmek, insanların zihinsel yorgunluğunu azalttığı ve bireyin dikkatini verme konusundaki eylem kapasitesini artırdığı bilinmektedir. Bu mekanlar aynı zamanda stresin azaltılmasıyla beraber psikolojik ve fizyolojik iyileştirmeler sağlamaktadır. Vaktini dış mekanlarda geçiren yaşlı bireylerin diğerlerine oranla daha az sağlık problemi yaşadığı literatür kaynaklarca bilinmektedir. Alzheimer, demans, uyku problemi, üriner sistem rahatsızlıkları ve bölgesel ağrı şikayetlerinin aktif olarak dış mekanda vakit geçiren yaşlı bireylerde daha az olduğu görülmektedir. Ayrıca i mekandan dış mekanı algılayabilmenin de yaşam kalitesi ve psikolojik sağlık açısından olumlu yönleri bulunmaktadır. Bu durum yaşlı insanlar için iyileştirme bahęelerinin önemini ve gereksinimini açıklar niteliktedir (Oğuz vd., 2010).

Yaşlı bireylere yönelik bir bahęe planlamasında tasarımsal bazı kriterler diğer iyileştirme bahęesi kriterleriyle benzerlik gösterse de belirli farklılıklar da bulunmaktadır. Dolayısıyla yaşlılara yönelik bazı bahęe kriterleri belirlenmiştir. Bunlar aşağıda sıralanmıştır

(Bulut ve Göktuğ, 2006; Marcus, 2007; Oğuz vd., 2010; Arslan ve Ekren, 2017; Akpınar Külekçi ve Sezen, 2020);

- Her ne kadar estetik tasarım oluşturulmak istense de fonksiyonel anlamda kullanıcıların ihtiyaçlarına uygun bir tasarım oluşturulması öncelikli olmalıdır.
- Kullanıcıların ziyaretçileriyle, aile bireyleriyle görüşecekleri ve vakit geçirebilecekleri oturma alanları oluşturulmalıdır.
- Bu mekanlarda mahremiyet duygusu ve sessizlik ön planda olmalıdır. Dolayısıyla gürültülü ve dikkat dağıtıcı unsurlar bu alanlardan mümkün olduğunca arındırılmalıdır. Ayrıca bu alanlar kurumda çalışan personelin stresten uzaklaşmasına imkan sağlayacak nitelikte olmalıdır.
- Duyu bahçeleri, otizmlı çocuklar için olduğu kadar yaşlı bireyler için de etkili bir iyileştirme bahçesi olabilir. Fakat otizmlı çocuklara yapılan bahçelerde bireyin keşfetme duygusunu ön plana çıkartmak ve oyuna teşvik etmek amaçlanırken yaşlılar için yapılan bahçelerde ise sessizlik ve sükunet ön planda tutulmalı, huzurlu ve umut verici bir ortam sağlanmalıdır.
- Uygulanacak tasarımlarda temel tasarım ilkeleri dikkate alınarak dengeli ve durağan bir tasarım oluşturulmalıdır. Çünkü yapılan araştırmalarda, durağan tasarımların bireylerin güvenli hissetmelerini sağlamaya katkı sağladığı belirtilmektedir.
- Mevsimsel değişimler, bahçenin tasarımsal ve fonksiyonel düzenini kısıtlamamalıdır. Dört mevsim mümkün olduğunca duysal etki sağlayabilmelidir.
- Bahçe mobilyaları ile bitkisel ve yapısal materyaller ergonomik ölçü sınırlarını aşmamalıdır.

Şekil 17. Tekerlekli sandalye kullanımına uygun bir yol örneği (Arslan ve Ekren, 2017)

- Yürüyüş yolları ve diğer ulaşım aksları tekerlekli sandalye kullanımına uygun olmalıdır. Tekerlekli sandalye kullanan bireyler bu alanlarda rahat bir şekilde sirkülasyon sağlayabilmeli, gerekli durumlarda geri dönüş sağlayabilmelidir (Şekil 17).
- Yollarda yüksek kaldırımlar bulunmamalı, gerekli alanlarda trabzanlarla desteklenmelidir.
- Oturma birimlerinde sırt ve kol destekleri bulunmalıdır.
- Mekanlar ve objeler algılanabilir olmalıdır. Bunu desteklemek için renk kullanımları dikkate alınmalıdır.
- Alzheimer hastası olan yaşlıların kaybolmalarına ve yollarını şaşımalarına neden olacak tasarımlardan kaçınılmalıdır.

Çocuklar için iyileştirme bahçesi tasarım kriterleri

Yoğun kentleşme, bilinçsiz alan kullanımı ve araç trafiği gibi etkenler zaman içerisinde çocukların oyun alanlarının daralmasına neden olmuştur. Çocuklar kültürel etkinliklerini oyun oynayarak göstermektedirler. Yapılan araştırmalar çocukların zeka düzeyinin doğuştan değil, dış dünyayla olan etkileşimine bağlı olarak sonradan kazanıldığını belirtmektedir. Bu durum, oyun alanlarının çocukların geleceğini belirlediği yönünde yorumlanabilmektedir (Pouya vd., 2016). Çocuklara özel alanların ayrılması, oluşturulması ve planlanması bir gereksinim halini almıştır.

İyileştirme bahçeleri gerek oyunlarla, gerek aktiviteler ile çocukların gizli kalan duygularının açığa çıkmasına olanak sağlayan alanlardır. Bu mekanlar çocuk için mutluluk ve dinginlik barındıran bir sığınak görevi üstlenir. Ayrıca doğayla ve çevreyle olan etkileşimleri, çocukların merakını tetikler ve keşfetme arzusunu açığa çıkarır. İyileşemeyen, kalıcı bozuklukları olan bazı çocuk grupları da iyileştirme bahçelerinden faydalanmaktadır. Ayrıca

bahçede çeşitli rehabilitasyon ve habilitasyon yöntemleri uygulanabilir. Bunu sağlamak için çeşitli oyunlar ve bahçe etkinlikleri gibi faaliyetler yapılabilir (Akın, 2006). Engelli çocuklar için, bahçe ve toprak ile vakit geçirmek; dikkatin sağlanmasında, bağımsız birey olarak davranış sergilemelerinde, kişisel ve fiziksel gelişimlerinde olumlu sonuçlar doğurabilmektedir. Terapi bahçelerinde zihinsel ve fiziksel engelli çocuk bireylerin aktif ve pasif oyunlarda rol alması, psikolojik gelişimlerine olumlu katkı sağlamakta ve çocukların daha paylaşımcı, daha sakin; arkadaşlarına, görevlilere, bakıcılarına ve ebeveynlerine karşı daha itaatkar bir tutum sergilemelerine yardımcı olmaktadır (Pouya vd., 2014).

Çocuklara yönelik iyileştirme bahçesi tasarımında dikkat edilmesi gereken bazı kriterler şöyledir (Akın, 2006; Pouya vd., 2014);

- Bahçede çocukların aileleri ve diğer ziyaretçileriyle vakit geçirebilecekleri alanların bulunması gerektiğinden bahçe hem çocukların hem de yetişkinlerin ilgisini çekecek şekilde tasarlanmalıdır.
- Bahçede güvenlik ve terapi kavramları dikkate alınmalıdır. Bu nedenle planlama aşamasında fonksiyonellik ön planda tutulmalı, bahçe tasarımı sürdürülebilir olmalıdır.
- Düzenli tedavi gören hasta çocukların (diyaliz tedavisi vb.) aileleri için moral kaynağı olacak dinlenme alanları bulunmalıdır.
- Bahçeyi kullanmaktan hoşlanan ergenlik çağındaki çocuklar, bazen gürültülü davranışlarda bulunabilir. Bu durum diğer kullanıcıları rahatsız edebilmekte ve olumsuz etkileyebilmektedir. Bununla birlikte çocukların benzer yaş gruplarıyla birlikte oyun oynaması ve vakit geçirmesi sosyal ve psikolojik gelişimleri açısından büyük önem taşımaktadır. Bu gibi sebeplerden dolayı çocukların yaş gruplarına göre değerlendirilerek bahçedeki potansiyel alanlar bölümlendirilmelidir.
- Bahçede kullanılan bitki türleri; çocukların özgüven potansiyelinde, başarı düzeyinde ve kendine yetebilme duygularında olumlu yönde etkilerinin olduğu göz önünde bulundurularak planlamada özellikle formu bakımından öne çıkan ve hızlı gelişim gösteren bitkiler tercih edilmelidir.
- 0-5 yaş grubu için tasarlanacak oyun alanları güvenliği sağlayabilmek adına mevcut zemin seviyesinden 15-30cm aşağıda olmalıdır.

Otizmli bireyler için iyileştirme bahçeleri

Otizm, bireyin hayatı boyunca sosyalleşme, dil, iletişim ve diğer birçok aktivite alanında etkisini gösteren yüksek kortikal beyin işlevleriyle alakalı ve diğer bireylerle iletişimini zorlaştıran bir davranış bozukluğudur. Bu rahatsızlık genellikle bireyin hem sözel hem de fiziksel iletişimini kısıtlamaktadır. Aynı zamanda otizmli bireylerin hayal kurma, problem çözme gibi yetenlerinde de bozukluk görülebilir. Çoğunlukla göz göze gelmekte, hal, tavır ve mimik yapma gibi fiziksel iletişim becerilerinde sorun yaşamaktadırlar. Bununla beraber arkadaşlık kuramamak, insanlara karşı ilgisizlik, empati kuramamak, konuşma bozuklukları gibi sorunlar yaşayabilirler. Otizmli bireyler yaptıkları aktivitelerde genellikle alışılmışın dışında hareket ederler. Gidecekleri yere çoğunlukla aynı yoldan gitmeyi tercih ederler. Sadece belirli konulara ilgilidirler (Şensoy, 2017).

Otizmli bireylerin duyuşal özellikleri diğer insanlara göre farklılık gösterebilir. İşitsel, görsel ve fiziksel uyarılara karşı farklı tepkiler gösterebilirler. Örneğin bazı otistik bireyler çocukluk döneminde seslere karşı tepkisiz kalabilir ve bu durum dolaylı olarak işitme problemi olduğu düşüncesini çağrıştırabilir. Bazı otistik bireyler hareketli ve parlak cisimlere odaklanabilir ve uzun süre bu cisimlere bakabilmektedir. Kimileri ışıktan rahatsız olabilir ve karanlık odaları tercih edebilirler. Kimileri sıcak, soğuk, acı, tatlı gibi duyuşları fark etmezken kimileri de bu ve benzeri fiziksel uyarılara karşı aşırı tepki gösterebilirler. Ayrıca dokunulmaya karşı tepki gösterebilir, insanlarla fiziksel temastan kaçınabilirler. Genel anlamda otistik bireyler çevrelerine duyuşal anlamda değişik tepkiler verebilirler. Yeni bir nesneyi tanımlarken veya bir ortamı keşfetmeye çalışırken verdikleri tepkiler diğer insanlardan farklı olabilmektedir (Şensoy, 2017; Kaya, 2019).

Otizmli bireylerin rehabilitasyon sürecinde genellikle duyuşal etkilere odaklanılmaktadır. Bu bireylere fayda sağlayabilecek bir bahçe planlamasının temel gayesi duyuşal etkileri artıracak mekanlar oluşturmak olmalıdır. Bu nedenle otizmli bireylere yönelik iyileştirme bahçelerinde duyuşal teması tercih edilebilir. Yapılan planlamalar, tasarımlar ve mekan organizasyonları bu yönde değerlendirilebilir (Mostafa, 2014).

dinlemek pasif kullanıma örnek gösterilebilir. Aktif kullanım ise daha çok hortikültürel aktivitelerde bulunarak bahçeyle doğrudan ilgilenilmesidir. Bu bahçelerde düzen, sükunet ve tutarlılık önemli kavramlardır. Bir arada çok sayıda öğeyi görmek otistik bir birey için fazla uyarıcı etkilere sahip olabilir. Duyusal olarak dengeli bir ortamın oluşturulması, otizmlili bireylerde stresin azalmasına ve motivasyonun artmasına yardımcı olduğu gibi bireylerin kişisel becerilerinin de artmasına ve gelişmesine yararlı olabilmektedir (Grahm and Stigsdotter, 2010; Gonzalez and Kirkevold, 2013).

Tasarım aşamasında duyu bahçelerinde renk ve şekil kullanımları ve işitsel peyzaj tasarım yöntemleri de dikkate alınmalıdır. Bu bahçelerde bulunması gereken öğeler renk ve doku öğeleri, hareketli su öğeleri, süs havuzları, ufak şelaleler, çakıl yollar, çim alanlar, yönlendirme ve bilgilendirme unsurları, pürüzsüz ve geniş yüzeyler, güçlü kokusu olmayan bitkiler ile yenilebilir meyve ve sebzeler şeklinde listelenebilir. Bununla beraber sivri ve kesici aletler, zehirli bitkiler ve diğer zarar verici unsurlar bu bahçelerden uzak tutulmalıdır (Gonzalez and Kirkevold, 2013; Şensoy, 2017).

Dünyadan İyileştirme Bahçesi Örnekleri

Anne Arundel Medical Center

ABD'nin doğusunda Maryland eyaletinin başkenti olan Annapolis şehrinde bulunan bu Anne Arundel Medical Center, restoratif bir bahçe tasarım anlayışıyla oluşturulmuştur. Tasarımda hastalara, ziyaretçilere ve personele huzurlu ve rahatlatıcı bir ortam sağlamak amaçlanmıştır. Taş döşemelerle kıvrımlı bir yol boyunca oluşturulan fonksiyonel ve estetik bahçe tasarımı, dinginliğe ve farkındalığa teşvik eder (Anonim, 2022b).

Şekil 20. Anne Arundel Medical Center'dan bir görünüm (Anonim, 2022b)

Bahçe, alçak toprak bir höyükten yükselerek doğal taşlar ve kayalar arasında yolunu bulan bir su ögesine odaklanır. Kayalar, bahçe içerisinden kavisler oluşturarak suyla birlikte doğal bir görünüm kazandırmaktadır (Anonim, 2022b).

Şekil 21. Anne Arundel Medical Center'daki olumlu dikkat dağıtıcılar (Anonim, 2022b)

Alanda yapılan bitkilendirme dört mevsim ilgi çekecek şekilde tasarlanmış ve binaya yakın alanlar değerlendirilerek hasta, ziyaretçi ve personel odaklı mekanlar oluşturulmuştur. Bu mekanlar yeşil ağaçlarla çevrelenerek kuş ve kelebek gibi hayvanları çekmesine olanak sağlamıştır. Buna ek olarak alanda bulunan gölet içerisinde Japon balıklarına yer verilmiştir. Tüm bunlar kullanıcıları için odak sağlayıcı ve olumlu dikkat dağıtıcı görevi üstlenir (Anonim, 2022b).

Upper Chesapeake Kanser Merkezi

Şekil 20. Upper Chesapeake Kanser Merkezi genel görünümü (Anonim, 2022c)

Amerika Birleşik Devletleri, Maryland eyaletinin kuzeydoğusundaki tek rehabilitasyon merkezi olan Upper Chesapeake Kanser Merkezi, bölgenin sağlık hizmetleri topluluğuna önemli düzeyde katkı sağlamaktadır. Tasarımcılar, bir takım yol gösterici hedeflere odaklanarak, hasta deneyimi, güçlü bir fiziksel kimlik, iyileştirici ve stresi azaltmaya yardımcı ortamın oluşturulması gibi ilkeler doğrultusunda tasarım yapmışlardır (Anonim, 2022c).

Şekil 21. Upper Chesapeake Kanser Merkezi oturma alanları (Anonim, 2022c)

Alanda çok işlevli ve esnek bir tasarım hakimdir. Hastaneye açık bir bağlantı ile araç erişimi ve belirgin bir giriş mevcuttur. Tamamen yapı üzerinde yer alan iki katlı avlu bahçeleri, bina içerisindeki odalar için manzara, çeşitli oturma alanları ile kuş ve kelebekleri çeken yaşam alanları sağlamaktadır. Bitki seçimleri, dört mevsim dikkati çezecek renk, doku ve desenleri vurgulayan niteliktedir. Bahçe, içerisinde rahatlatıcı ve dinginlik sağlayan çeşmeler ve bir labirent barındırmaktadır. Özel etkinlikler ve egzersiz yapmak için uygun açık çim alanlar mevcuttur (Anonim, 2022c).

Essex Psikiyatri Hastanesi

Şekil 22. Essex Psikiyatri Hastanesi bahçe görüntüsü (Anonim, 2022d)

Hastane New Jersey’de 11 dekar (da) arazi üzerine inşa edilmiştir. Mimariyi tamamlayan dış mekanı odaları ve avluları oluşturmak için değişken topoğrafyadan faydalanılmıştır. Alan, aktif ve pasif rekreasyon için uygun bir seranın yanı sıra meditasyon etkilerini yansıtan bir bahçe içermektedir (Anonim, 2022d).

Şekil 23. Essex Psikiyatri Hastanesi plan görüntüsü(Anonim, 2022d)

Kaiser Permanente Medikal Ofis Binaları

Şekil 24. Kaiser Permanente Medikal Ofis Binaları bahçe yürüyüş yolları(Anonim, 2022e)

Alan tasarımı hem fiziksel hem de görsel olarak doğaya erişim sağlamaya odaklıdır. Planlamada yerel yaya dolaşımına ve doğal ormanlık alana bağlanan sitenin etrafında bir yürüyüş yolu içermektedir. Bunlara ek olarak, görsel ilgi sağlayan, su kalitesini iyileştiren ve

az bakım isteyen bitkiler tercih edilmiştir. Alanda çiftçilerin her hafta pazar kurabilmelerine imkan sağlanmıştır (Anonim, 2022e).

Şekil 25. Kaiser Permanente Medikal Ofis Binaları çevresi (Anonim, 2022e)

Richmond Çocuk Hastanesi

Şekil 26. Richmond Çocuk Hastanesi konsept görüntüsü (Anonim, 2022f)

640.000 m²'lik bu tesis 2016 da pediatrik hizmetler için faaliyete geçmiştir. Hastanede pavyon içerisinde 72 muayene odası, 2 ameliyathane, teşhis testleri, görüntüleme ve laboratuvar hizmetleri için alanlar bulunmaktadır. Bunların yanı sıra aile olanakları, fakülte ofisleri ile 600'den fazla aracı barındırabilecek bir otopark içermektedir.

Şekil 27. Richmond Çocuk Hastanesi bahçe plan görüntüsü (Anonim, 2022f)

Tasarımcılar, yeşil çatılı gökyüzü terası ve sokak manzarası gibi olanakları değerlendirmiştir. Binanın güneyinde bulunan James Nehri, tasarıma ilham kaynağı olmuştur. Kaldırımdaki değişen desenler, akan nehri temsil etmektedir. Doğal bitki kullanımları ise ağaçlık kıyı kenarlarını taklit etmektedir (Anonim, 2022f).

Şekil 28. Richmond Çocuk Hastanesinden bir görüntü (Anonim, 2022f)

Sheppard Pratt Psikiyatri Hastanesi, Elkridge

Şekil 29. Sheppard Pratt Psikiyatri Hastanesi bahçe görünümü (Anonim, 2022g)

Sheppard Pratt Psikiyatri Hastanesi projesindeki alanın uygulandığı topografik ve ekolojik özellikler ile bu ruhsal sağlık kurumunun gereksinimleri arasında bir uyum söz konusu olup, bahçe bu amaca uygun olarak tasarlanmıştır. Projede yağmur suyu tesisleri, geçirgen yüzeyler, doğal bitki örtüsü ve alanı tanımlayan inişli çıkışlı tepeler, akarsu vadileri ve ormanlık alanlar mevcuttur (Anonim, 2022g).

Şekil 30. Sheppard Pratt Psikiyatri Hastanesine yönelik geçmiş dönemlerden fotoğraflar (Anonim, 2022g)

Yapılan dikimler, mimari ve peyzaj formlarını, ağaçların, çalılar ve otsu bitkilerin katmanlı kompozisyonları aracılığıyla harmanlamak için kullanılmıştır. Tasarımda doku, renk, ışık ve gölge gibi değişken öğeler eklenmiştir. Bu dikimler aynı zamanda tedavi edici aktiviteleri kapsamakta olup, dış mekanda farklı odalarla çevrelenecek şekilde tasarlanmıştır.

Hiyerarşik bir yol güzergahı, bir dizi bahçeyi ve peyzaj odasını birbirine bağlayarak hem dolaşımın pragmatik ihtiyaçlarını hem de dış mekanla etkileşim kurma arzusunu ele almaktadır (Anonim, 2022g).

Kaynak Özetleri

Külekçi ve Sezen (2020), “Peyzaj Tasarım Sürecinde İyileştirme Bahçeleri” isimli çalışmada iyileştirme bahçelerinin tasarım ve planlama sürecindeki sosyal, fiziksel ve ruhsal açıdan önemini vurgulamışlardır. Yapılan çalışma kapsamında, iyileştirme bahçelerine yönelik, uygulama, planlama ve tasarım yönüyle yapılan yanlışlıkların kullanıcıları ruhsal açıdan olumsuz etkilediği ifade edilmiş, mimarlık, iç mimarlık ve peyzaj mimarlığı gibi meslek disiplinlerinin dikkat etmesi gereken kriterler belirtilmiştir. Çalışmada yapılan literatür araştırmaları, iyileştirme bahçelerinin tarihsel gelişimi ve teorisyenlerin fikirleri gözetilerek derlenmiştir. Elde edilen veriler doğrultusunda iyileştirme bahçelerinin tasarım ilkeleri dünyadaki örnekler üzerinden değerlendirilmiştir.

Mimarlar ve Çanga (2020), “Şifa Bahçeleri' nin Terapik Faydaları ve Tasarım İlkelerinin Belirlenmesi Üzerine Bir Araştırma” isimli çalışmalarında, doğa ile iletişim halinde olmak, stres ve depresyon gibi birçok ruhsal rahatsızlıkları engellemekte ve hastalıkların önüne geçilmesinde yardımcı olacağını vurgulamışlardır. Sanayileşme ve kentleşmenin hızla artması doğayla olan iletişimi kısıtlamıştır. Çalışma kapsamına kentleşmeyle birlikte gelen sağlık sorunları, iş gücünün azalması, fiziksel ve ruhsal baskının artması gibi toplumsal sorunlara değinilmiştir. Bu konuda dünya kamuoyunda yapılan görüşmeler ve oluşturulan reformlardan bahsedilmiştir. Yapılan çalışmanın amacı insanları şifa bahçeleri hakkında bilgilendirmek ve şifa bahçelerinin kullanım amaçlarına yönelik tasarım ilkelerini belirlemektir. Bu doğrultuda insanların hangi amaçlarla şifa bahçelerini tercih ettikleri hususunda bilgilendirme yapılmış ve literatür araştırmaları sonucu hasta, yaşlı, engelli, çocuk ve diğer bireylere yönelik iyileştirme bahçesi kriterleri belirlenmiştir. Zeytinburnu Tıbbi ve Aromatik Bitkiler Bahçesi ve Kütahya Hekim Sinan Tıbbi ve Aromatik Bitkiler Bahçesi hakkında veriler elde edilerek, anket çalışmalarıyla birlikte değerlendirmeler yapılmıştır. Araştırma sonucunda şifa bahçelerinin tanımının yapılması, kentlerde şifa bahçelerinin sayılarının artırılması ve kullanımının yaygınlaştırılması adına insanları bilinçlendirme çalışmaları yapılması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Bulut ve Göktuğ (2006), “Sağlık Bulma Yönünde Çevresel Bir Etken Olarak İyileştirme Bahçeleri” adlı çalışmada iyileştirme bahçelerinin zihinsel ve fiziksel engelli çocuklar, yaşlılar ve hastalara karşı olumlu yönlerine değinmişlerdir. Yaşlılara, çocuklara, hasta ve hastanelere yönelik literatür araştırmaları yapılmıştır. Çalışmada bireylerin psikolojik ve fiziksel sağlığı dikkate alınarak sağlık bahçelerinin önemi vurgulanmış ve bu yönde sağlık bahçesi planlama ilkeleri belirlenmiştir.

Jiang (2014), “Tedavi Edici Manzaralar ve Şifalı Bahçeler: Batı Ülkelerindeki Çalışmalarla İlgili Olarak Çin Literatürünün Gözden Geçirilmesi” isimli çalışmada Çin literatüründe mevcut olan iyileştirme bahçeleri ve tedavi edici manzaralar hakkındaki bilgileri araştırmıştır. Makale üç bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde tedavi edici ve şifalı bahçelere yönelik kullanılmakta olan terminolojinin incelenme ve batılı ülkelerde yapılan araştırmalar temel alınarak doğanın iyileştirici yönlerinin nasıl ve neden olduğunu açıklayan dört nitelik tanıma amaçlanmıştır. İkinci bölümde, Çin literatüründeki 71 araştırma tek tek gözden geçirilmiş ve 19 tanesi şifa bahçeleri için önemli görülmüş ve son aşamamada ise Çin kaynaklarında bulunan bilgiler bilimsel altyapısıyla birlikte bilme sunulmuştur.

Keçecioglu (2014), “Ruh Sağlığı Kurumlarında İyileştirme Bahçelerinin İrdelenmesi ve Peyzaj Tasarım İlkelerinin Belirlenmesi” adlı çalışmada iyileştirme bahçelerinin ruh sağlığı kurumlarına yönelik planlama ve tasarım aşamasında dikkat edilmesi gereken prensiplerine odaklanmıştır. Yazar yaptığı çalışmada mekan organizasyonu, sirkülasyon, erişim, bitkisel tasarım, donatı elemanları ve güvenlik kavramlarına önem vermiştir. Bu kavramlar doğrultusunda literatür kaynaklardan elde edilen bilgilerle iyileştirme bahçesi tasarım ilkeleri belirlenmiştir. Belirlenen ilkeler çeşitli görsellerle açıklanmıştır. Bu hususta mekanların niteliğine yönelik tasarım eskizleri ortaya koyulmuş ve açıklanmıştır.

Pouya vd. (2014), “Şifa Bahçesi Tasarım Yöntemlerinin Araştırılması” adlı çalışmalarında kentsel gelişimin olumsuz etkilerinden bahsederek şifa bahçelerinin önemini vurgulamışlardır. Ayrıca çalışmada, bu olumsuzlukların azaltılması hususunda alınması gereken önlemlerden bahsetmektedirler. Makalede “sağlık tasarımı” kavramından söz edilmekte ve “şifa bahçesi” kavramı açıklanmaktadır. Çalışmada şifa bahçelerine yönelik tasarım yöntemleri açıklanmış ve görsellerle konsept mekan tasarımları örneklendirilmiştir.

Marcus (2007), “Hastanelerde Şifalı Bahçeler” adlı çalışmada hastane bahçelerinin planlama ve tasarım yöntemlerinden bahsetmektedir. Çalışmada hastane bahçelerinin farklı bakış açılarına göre tasarım ilkeleri belirlenmiştir. Yapılan çalışma sonucunda, iyileştirme bahçelerine yönelik tasarımların ortam nemi, bahçenin konforu, doğayla etkileşim düzeyi, sosyalleşmeye olan katkısı, erişilebilir olması, görünür ve aşina edici olması, sükuneti

sağlaması ve pozitif sanat unsurları gibi tasarım içerikleri barındırması gerektiği vurgulanmıştır.

Ulrich (1984), “Bir Pencereden Bakmak, Ameliyatlardaki İyileşmeyi Etkileyebilir?” adlı araştırmasında, 1972 ve 1981 yılları arasında Pennsylvania’daki bir hastanedeki hasta odalarının pencerelerinden görünen doğal manzaraların iyileştirmeye olan katkısını incelemiştir. Yaptığı çalışmada doğal pencere manzarası olan 23 cerrahi hasta, pencereleri tuğla bir binaya bakan 23 başka hastalarla eşleştirilerek ameliyat sonrası iyileşme sürecini gözlemlemiştir. Elde ettiği verilere göre doğal manzarası olan hastalar diğerlerine göre daha az ağrı kesici ihtiyacı hissettikleri sonucuna ulaşmıştır.

Grahn and Stigsdotter (2002), “Bir Bahçeyi Şifalı Bahçe Yapan Nedir?” adlı çalışmalarında, dünyada iyileştirme bahçelerine karşı ilginin artmasından dolayı günümüzde çeşitli araştırma disiplinlerinin ve mesleklerin şifalı bahçelerle bir şekilde ilgili olduklarından bahsetmişler ve “Şifa bahçelerinin ziyaretçilerin sağlığı üzerinde bir etkisi var mıdır?” sorusuna cevap aramışlardır. Makale sonucunda iki ayrı konuya açıklık getirilmeye çalışılmıştır. İlk bölümde şifalı bahçelerin iyileştirici etkilerini, çevre psikolojisi, peyzaj mimarlığı, tıp ve bahçecilik terapisi gibi farklı araştırma disiplinlerinden elde edilen bulgulara ve teorik bilgilere dayanmaktadır. İkinci bölüm ise şifalı bahçelerin hedeflediği kimselere odaklanılarak insanların bu bahçelerde bulunmasının faydalarına yönelik soruları cevaplamaktadır.

Grahn and Stigsdotter (2010), “Kentsel Yeşil Alanın Algılanan Duyusal Boyutları İle Stres Restorasyonu Arasındaki İlişki” adlı araştırmalarında doğal ortamların duysal algısı ve insan sağlığı arasındaki ilişkiden bahsetmektedirler. Yapılan çalışmada, insanların yeşil alanları farklı boyutlarda algıladığı ve bazılarının insanları stresten uzaklaşma yönünde önemli bir etken olduğu hipotezini ortaya koymuşlardır. Çalışmada doğada algılanan ölçüleri belirlemek, tanımlamak ve insanların tercih ettiği boyutları belirleyerek stresli insanların tercih kombinasyonları ortaya koymak amaçlanmıştır. Çalışma sonucunda, insanların genellikle huzurlu olmanın etkenleri arasında, mekan, doğa, zengin tür çeşitliliği, barınak, kültür, beklentiler ve sosyalliğin olduğunu vurgulamışlardır.

Şekerci, Özgen ve Dündar (2016), “Mekan Tasarımında Rengin Önemi” isimli araştırmalarında iç ve dış mekan tasarımlarında renk kullanımlarının mental, kültürel ve algısal açıdan duysal etkilerinden bahsetmektedirler. Çalışma, yapılan literatür araştırmalarıyla renk armonileri ve renk sistemleri hakkında bilgiler toplanarak derlenmiştir. Elde edilen veriler ışığında renk kullanımlarının mekan üzerindeki duysal etkileri belirlenmiştir. Mekan tasarımlarında doğru etkiyi verebilmek açısından renk kullanımlarının öneminden bahsedilmiştir. Bu doğrultuda çalışma sonucunda, rengin, mekan tasarımına etkisini

araştırılarak, renklerin uyum, beraberlik ve bütünlükleri için gerekli olan konular dikkate alınarak bir literatür araştırması kapsamında önerilerde bulunulmuştur.

Eraslan (2020), “Temel Renk Armonilerinin; Sanat, Tasarım ve Sinema Alanlarında Kullanımı” isimli çalışmasında renk seçimlerinden ve renk armonilerinden bahsetmektedir. Çalışmada renkler hakkında temel bilgiler ve renk armonileri anlatılmakta ve sanat, sinema, tasarım ve mimarlık alanlarındaki eserlerin görsel analizleri yapılmaktadır. Çalışma sonunda, bu örnekler doğrultusunda temel renk armonilerinin kullanım yöntemleri ve örnekleriyle yapılacak olan tasarımlara yönelik önerilerde bulunulmuştur.

Özçevik ve Can (2011), “İşitsel Peyzaj Kavramı ve Kapalı Mekanların Akustik Konfor Değerlendirmesinde Kullanılabilirliği” adlı makalede bir ortamda bulunan çeşitli ses kaynaklarının olumlu ve olumsuz etkilerinin saptanması hususunda araştırmalar yapmışlardır. Çalışmada birden fazla ses kaynağının oluşturduğu ses kompozisyonlarından ve gürültü kavramının nasıl oluştuğundan bahsetmekte ve gürültü kavramının kaynağının bulunduğu yere göre değişkenlik gösterebileceği ve gürültü olmaktan çıkarak tanımlayıcı etkilere sahip bir ses niteliği taşıyabileceğini belirtilmektedir. Çalışma sonucunda, bu doğrultuda akustik konforun oluşturulması ve işitsel peyzaj kavramını destekleyici unsurlardan neler olabileceği konusunda önerilerde bulunulmuştur.

Oğuz vd. (2010), “Yaşlı Bakım Evlerinde Dış Mekân Tasarımı” adlı araştırmada Ankara’da bulunan üç farklı bakım evinin mevcut dış mekanlarında tercih edilen tasarım yaklaşımların irdelenmesi ve bakım evlerinde bulunan yaşlıların dış mekânı kullanım amaçlarını tespiti amaçlanmıştır. Araştırma sonucuna göre yaşlıların dış mekân kullanımlarına en fazla önem verdiği etkenler arasında, manzara ve sosyal etkileşimin en önemli iki unsur olduğu belirtilmiştir.

MATERYAL VE YÖNTEM

Materyal

Çalışma alanının ana materyalini Erzurum ilinde yer alan Özel Güzide Bakım Merkezi oluşturmaktadır. Doğu Anadolu'nun yüzölçümü en büyük kenti olan Erzurum, tarih boyunca birçok medeniyete ev sahipliği yapmış, birçok kültürü bünyesinde barındırmış bir şehirdir. İlin deniz seviyesinden yüksekliği ortalama olarak 1.853 m'dir (Anonim, 2022h). Karasal iklime sahip ilin dört bir yanı dağlarla çevrili olup, kentin yerleşim alanı bu dağlık alanların ortasında düz bir ova etrafında dağılmıştır. Kısacası, şehir merkezi Palandöken dağlarının Batı ve Güney eteklerinde konumlanmış olup, şehrin Kuzey ve Batı yönleri ova oluşumu şeklindedir.

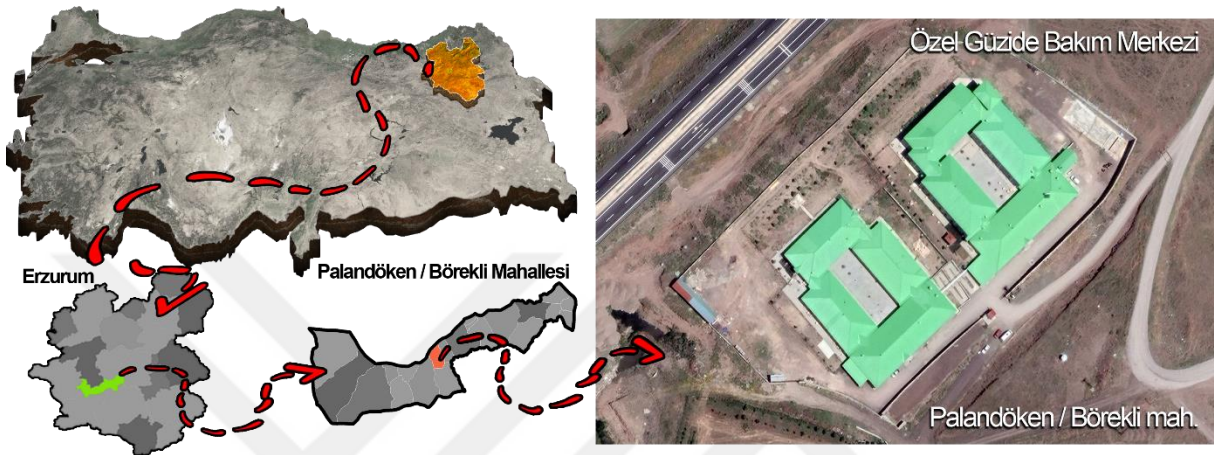
Toplam yüzölçümü yaklaşık olarak 25,005 km²' dir. Yüzölçümünün %64' ü dağlık alan, %20' si plato ve %12' si yaylalardan oluşmaktadır. Yerleşim alanlarında yer yer 2000m ye kadar uzanan rakım yükseklikleri görülebilmektedir. Bölgenin kuzeyinde Dumlu, güneyinde ise Palandöken Dağları bulunmaktadır. İlin kuzeyinde Rize ve Artvin, kuzeydoğu tarafında Ardahan, batı tarafında Bayburt ve Erzincan, doğusunda Kars ve Ağrı, güneyinde ise Bingöl ve Muş illeri yer almaktadır (Anonim, 2022h).

Erzurum, Türkiye'nin yüksek ve en soğuk illerinden biridir. Erzurum'da Karadeniz Bölgesi sınırları içerisinde kalan ilçeler haricinde sert karasal iklim hakimdir. Genellikle kış ayları soğuk ve karlı, yaz ayları ise sıcak ve kurak geçmektedir. Ortalama yılın 2-3 ayı şehir karla kaplıdır (Anonim, 2022h).

Tablo 5. Erzurum ili 1929-2021 iklim verileri (Anonim, 2022i)

Erzurum	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık
Ort. Sıcaklık (°C)	-9.1	-7.7	-2.4	5.4	10.7	14.9	19.2	19.5	14.8	8.2	1.1	-5.8
Ort. En Yüksek Sıcaklık (°C)	-4.0	-2.3	2.6	11.0	16.9	21.8	26.6	27.2	22.7	15.2	6.9	-1.0
Ort. En Düşük Sıcaklık (°C)	-13.9	-12.6	-7.1	0.0	4.4	7.3	11.1	11.2	6.4	1.7	-3.8	-10.3
Ort. Güneşlenme Süresi (saat)	3.3	4.4	5.2	6.3	8.0	10.3	11.2	10.7	9.1	6.9	4.9	3.2
Aylık Toplam Yağış Miktarı Ortalaması (mm)	21.9	25.9	35.4	53.8	72.4	48.4	27.0	18.1	24.3	47.4	33.2	22.1
En Yüksek Sıcaklık (°C)	8.0	10.6	21.4	26.5	29.6	32.7	35.6	36.5	33.3	27.0	20.7	14.0
En Düşük Sıcaklık (°C)	-36.0	-37.0	-33.2	-22.4	-7.1	-5.6	-1.8	-1.1	-6.8	-14.1	-34.3	-37.2

Erzurum'un coğrafik yapısı, doğu-batı yönünde ovalık ve kuzey-güney yönünde dağlık bir yapı sergilemektedir. İl arazisinin büyük çoğunluğunda, karasal iklim özellikleri görülmektedir. Egemen bitki örtüsü step iken, orman örtüsü pek yaygın değildir. Erzurum'un bitki örtüsü çoğunlukla bozkırdan oluşmaktadır. Pek yaygın olmasa da belirli bölgelerde orman örtüsü de bulunmaktadır. Yüzölçümünün yaklaşık %9' u orman ve fundalıklardan oluşmaktadır. Ormanların büyük bölümü sarı çam (*Pinus sylvestris*) ve meşe (*Quercus sp.*) ağaçlarından oluşmaktadır (Anonim2022h; Anonim, 2022j;).

Şekil 22. Çalışma alanının konumu

Çalışma alanı Erzurum'da hizmet veren Özel Güzide Bakım Merkezi binasının çevresidir. Alan Erzurum'un Palandöken ilçesi sınırları içerisinde, D950 kodlu Erzurum-Bingöl karayolunun güneyindeki Börekli mahallesinde yer almaktadır (Şekil 22).

Şekil 23. Özel Güzide Bakım Merkezi binaları, çevresi ve içinden fotoğraflar

Özel Güzide Bakım Merkezi Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğüne Bağlı olarak yaşlı ve engelli bakımı alanında hizmet vermektedir. Bakım merkezinde 320 yatak kapasitesi ve 120 çalışan bulunmaktadır (Şekil 23) (Anonim, 2022k).

İLİ : ERZURUM
İLÇESİ : PALANDÖKEN
MAHALLESİ : BÖREKLİ
ADA : 0
PARSEL : 670
MAKBUZ TARİHİ : 7.11.2018
MAKBUZ NO : 3961 (MUHASEBE NOSU)

Şekil 24. Özel Güzide Bakım Merkezi imar planı

Hizmet binası 13039 ada, 6 parsel numaralı 32.200 m²' lik bir arazi üzerinde kuruludur ve bunun yaklaşık 24.200 m²'si bahçe sınırlarını oluşturmaktadır. Bahçe içerisinde de bina ve diğer taşınmaz yapıların bulunduğu alan yaklaşık 8000 m²' lik bir alanı kaplamaktadır. Bina aralarında ve çevresinde kalan yaklaşık 16.200 m²' lik alan tasarım yapılacak zemini oluşturmaktadır (Şekil 24) (Şekil 25) (TKGM, 2022).

Şekil 25. İyileştirme bahçesi proje alanı (Özgün)

Çalışmada imar planları, uydu görüntüleri ve Özel Güzide Bakım Merkezi yetkililerinden elde edilen görsel veriler ve vaziyet planlarından yararlanılarak oluşturulmuştur. Çalışmanın temeli oluşturulurken literatür kaynaklardan faydalanılmıştır. Arazinin parsel bilgileri Tapu Kadastro Genel Müdürlüğü (TKGM)’nin “Parsel Sorgu Uygulaması” üzerinden temin edilmiştir. İlgili bakım merkezi içerisinde yapılan anket çalışmalarında Google Formlar anket uygulamasından, tasarım ve görselleştirme sürecinde AutoCad 2021, SketchUp 2021, Blender 3.3, Lumion, ve Adobe Photoshop CC yazılımlarından, anket sonuçlarının analizi, değerlendirilmesi ve tez yazım sürecinde Mendeley ve SPSS 20 yazılımlarından yararlanılmıştır.

Çalışmada kullanılan yardımcı programlar;

Mendeley: Referans ve araştırma verilerini saklamak, not almak ve alıntı yapmak için kullanılmıştır.

Photoshop: Grafik oluşturmada, görsellerin düzenlenmesinde, proje görselleştirmelerinde kullanılmıştır.

Google Earth: Çalışma alanı haritalarının oluşturulması ve alan hakkında bilgi edinmek için kullanılmıştır.

AutoCad: Projenin teknik çizimlerinin yapılmasında kullanılmıştır.

SketchUp: Proje alanının ve yapısal alanların 3 boyutlu modellemelerinin yapılmasında kullanılmıştır.

Blender: Karmaşık ve organik 3 boyutlu modellemelerin yapılmasında kullanılmıştır.

Rhino / Grasshopper: 3 boyutlu parametrik modellemelerin yapılmasında kullanılmıştır.

Lumion: 3 boyutlu modellerin görselleştirmeleri ve görsel kalite iyileştirmelerinde kullanılmıştır.

SPSS 20: Anket sonuçlarının analizi için kullanılmıştır.

Yöntem

Bu çalışma iyileştirme bahçelerinin tasarım yönüyle incelenmesi ve tasarım kriterlerinin belirlenmesi amacıyla yapılmıştır. Tez başlangıç sürecinde araştırmanın ana fikri oluşturulmuş ve örnek çalışmanın yapılacağı alan olan Erzurum Özel Güzide Bakım Merkezi, iyileştirme bahçesi örneğinde tasarlanmak üzere tercih edilmiştir. Yapılan literatür araştırmaları sonucu elde edilen veriler doğrultusunda iyileştirme bahçelerinde dikkat edilmesi gereken tasarımsal ve fonksiyonel nitelikler belirlenmiştir. Belirlenen nitelikler doğrultusunda “İyileştirme Bahçeleri ve Uygulanabilir Konsept Tasarımların Oluşturulması: Erzurum Örneği” adlı çalışma konusu ortaya koyulmuştur.

Belirlenen alanla ilgili hazırlık çalışmaları yapılarak, alan hakkında veriler elde edilmiştir. Elde edilen verilere göre alanın iyileştirme bahçesi çalışmalarına uygun olabileceği saptanmıştır. Bu doğrultuda Google Earth yardımıyla alanın konumu tespit edilmiştir. Çalışma alanının kullanıcılarına anket çalışmaları uygulanmış ve SPSS 20 programı ile analiz edilmiştir. Bu süreçte yapılan anketlerin sonuçlarına bağlı olarak elde edilen veriler, literatür bilgileriyle birlikte derlenerek oluşturulan tasarımın gidişatı belirlenmiştir. Erzurum kentindeki bakım evleri ve rehabilitasyon merkezlerindeki çalışanlara sorulmak üzere 5’li Likert ölçeği, çoktan seçmeli ve açık uçlu sorular hazırlanmıştır. Anketler, 2022-2023 yılları arasında hasta yakınları, sağlık kurumu ve sosyal hizmet kurumu çalışanları öncelikli olmak üzere ilgili kişiler ve meslek gruplarının iyileştirme bahçeleri hakkındaki görüş ve önerilerini ortaya koymak amacıyla iki farklı başlıkta uygulanmıştır. Bu anketler ve iyileştirme bahçelerine yönelik yapılan her türlü akademik çalışma, literatür kaynakları çalışmanın altlığını oluşturmuştur. Daha sonra ve farklı iyileştirme bahçesi tasarımları ve anket sonuçlarının değerlendirilmesi sonucunda konsept tasarımlar oluşturulmuştur. Hazırlanan anket sorularının değerlendirilmesinde örneklem büyüklüğü basit ve tesadüfi örneklem yöntemi kullanılarak belirlenmiştir (Yazıcıoğlu 2004; Lai

ve Nepal 2006). Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından Erzurum kent merkezi nüfusu 428.302 olarak belirtildiği için bu bağlamda evren hacmi (N)= 428.302 olarak belirlenmiştir (TÜİK, 2022).

Örneklem büyüklüğünü belirlemede kullanılan formül aşağıdaki gibidir:

$$n = \frac{N \cdot P \cdot Q \cdot Z_{\alpha}^2}{(N-1) \cdot d^2}$$

N: Evren hacmi, n: örneklem büyüklüğü

P: Evrendeki X'in gözlenme oranı

Q: (1-P): X' in gözlenmeme oranı

Z_{α} : $\alpha = 0.05$ için 1.96

d: Örneklem hatası

$\alpha = 0.05$ İçin (d=0.10) örneklem hatası ile (p=0.5; q=0.5) alınarak evren birim sayısı 428302 olan Erzurum kent merkezi (Aziziye, Palandöken ve Yakutiye ilçeleri) için örneklem büyüklüğü;

$$N = 428302 \cdot 0.5 \cdot 0.5 \cdot (1.96)^2 : (428302 - 1) \cdot (0.10)^2 = 96$$

Bu bağlamda katılımcıların hata payı gözetilerek “Çocuk ve Engelli Bireyler için İyileştirme Bahçeleri” başlıklı anketi 109 kişi, “Çalışanlar için İyileştirme Bahçeleri” başlıklı anketi ise 99 kişi olmak üzere Google Forms aracılığıyla anket formları uygulanmıştır.

Anket verilerinin değerlendirilmesinde ve analizinde T Testi yapılarak değişkenlerin ortalamaları ve standart sapmaları belirlenmiş ve ANOVA Testi ile de önem seviyelerine bakılmıştır.

Analiz verileri MS Office 365 Excel programında toplanarak veri tabloları oluşturulmuştur. Elde edilen veriler ışığında oluşturulacak tasarımın eskiz çalışmaları yapılmıştır. Yapılan eskiz çalışmaları AutoCad programında revize edilerek tasarımın ana iskeletini oluşturmuştur. Oluşturulan proje SketchUp programıyla üç boyuta yükseltilmiş ve detaylandırılmıştır. Rhino Grasshopper ve Blender yazılımlarıyla alana kullanılan belirli objelerin modelleri oluşturulmuştur. Lumion programında bitkilendirme yapılarak projenin işlenmiş ve gerçekçi fotoğraf çıktıları alınmıştır.

Çalışmanın yöntemi Şekil 26’ da verilen akış diyagramında verilmiştir.

Şekil 26. Yöntem akış diyagramı

ARAŞTIRMA BULGULARI

İyileştirme Bahçeleri İçin Yapılan Anket Çalışmalarının Değerlendirilmesi

Bu araştırma 2022-2023 yılları arasında hasta yakınları, sağlık kurumu ve sosyal hizmet kurumu çalışanları öncelikli olmak üzere ilgili kişiler ve meslek gruplarının iyileştirme bahçeleri hakkındaki görüş ve önerilerini ortaya koymak amacıyla iki farklı başlıkta uygulanmıştır. Bu bağlamda “Çocuk ve Engelli Bireyler için İyileştirme Bahçeleri” başlıklı anketi 109 kişi, “Çalışanlar için İyileştirme Bahçeleri” başlıklı anketi ise 99 kişi Google Forms aracılığıyla yanıtlamıştır. Bu anketler ve yapılan literatür araştırmaları doğrultusunda kullanıcılarının iyileştirme bahçelerine yönelik fikirleri yapılan tasarımlarda kriter olarak dikkate alınmıştır. Frekans analizi, T Testi analizi ve Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) yapılarak değişkenler arasındaki fark %95 güven aralığında test edilmiştir.

Etik kurulu onayı alınan anket çalışmaları kapsamında bireylere yöneltilen anket çalışmalarının istatistiki olarak değerlendirmeleri aşağıdaki gibidir:

Çocuk ve engelli bireyler için iyileştirme bahçeleri anketi katılımcılarının demografik özellikleri

“Çocuk ve Engelli Bireyler için İyileştirme Bahçeleri” anketine katılan katılımcıların demografik özelliklerine ait bilgiler Tablo 6’da yer almaktadır. Tabloya göre ankete katılım sağlayanların %45’i erkek, %55’i ise kadındır. Bu katılımcıların %2,8’i doktor, %11’i öğretmen, %6,4’ü sosyal hizmet uzmanı, %3,7’si terapist, %19,3’ü hizmet personeli, %29,4’ü sağlık personeli, %21,1’i mimar/mühendis ve %9,2’si diğer meslek gruplarına mensuptur. Katılımcıların yaş aralığına bakıldığında ise %19,3’ünü 18-25 yaş aralığındaki katılımcılar, %35,8’ini 26-35 yaş aralığındaki katılımcılar, %35,8’ini 36-50 yaş aralığındaki katılımcılar ve %9,2’sini 50 yaş üstü katılımcılar oluşturmaktadır.

Tablo 6. Çocuk ve Engelli Bireyler için İyileştirme Bahçeleri Anketi Demografik Özellikleri

Bireysel Özellikler	Değişkenler	N (Ana Kütle)	%
Cinsiyet	Erkek	49	45
	Kadın	60	55
	Toplam	109	100
Meslek	Doktor	3	2,8
	Öğretmen	12	11,0
	Sosyal Hizmet Uzmanı	7	6,4
	Terapist	4	3,7
	Hizmet personeli	21	19,3
	Sağlık personeli	32	29,4
	Mimar/Mühendis	23	21,1
	Diğer	10	6,4
	Toplam	109	100

Tablo 6. (Devamı)

Yaş Aralığı	18-25	21	19,3
	26-35	39	35,8
	36-50	39	35,8
	50 yaş üzeri	10	9,2
Toplam		109	100

Çocuk ve engelli bireyler için iyileştirme bahçeleri anketinin sonuçlarının değerlendirilmesi

Tablo 7’de “Çocuklar ve engelliler için iyileştirme bahçesine ihtiyaç olduğunu düşünüyor musunuz?” sorusunun frekans analizi yapılmıştır. Ankete katılanların %88,1’i “evet”, %11,9’u “hayır” cevabını vermiştir.

Soruya gelen yanıtların cinsiyete ve yaş gruplarına göre farklılıklarının anlaşılması için T Testi analizi ve Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) analizi yapılmıştır. Elde edilen veriler $p<0,05$ (%95) güven aralığında değerlendirildiğinde istatistiki olarak önemli bulunmamıştır.

Tablo 7. “Çocuklar ve engelliler için iyileştirme bahçesine ihtiyaç olduğunu düşünüyor musunuz?” sorusuna verilen yanıtların analizleri

Soru Çocuklar ve engelliler için iyileştirme bahçesine ihtiyaç olduğunu düşünüyor musunuz?					
Frekans Analizi					
Değişkenler	N (Kişi Sayısı)	%			
Evet	96	88,1			
Hayır	13	11,9			
Toplam	109	100			
Bağımsız Değişken T Testi Analizi					
Cinsiyet	X	N	S.s.		
Erkek	1,08	49	0,277		
Kadın	1,15	60	0,360		
p (Sig.):	0,278				
<i>(Anlamlılık Değeri; $p<0,05$; X: Ortalama cevap; N: Kişi sayısı; S.s.: Standart Sapma)</i>					
ANOVA (Tek Yönlü Varyans Analizi)					
Yaş Aralığı	X	N			
18-25 yaş aralığı	1,14	21			
26-35 yaş aralığı	1,15	39			
36-50 yaş aralığı	1,05	39			
50 yaş üzeri	1,20	10			
p (Sig.):	0,418				
<i>(Anlamlılık Değeri; $p<0,05$; X: Ortalama cevap; N: Kişi sayısı)</i>					

Tablo 8’de “Size göre bir iyileştirme bahçesinde çocukların ve engellilerin enerjilerini harcayabileceği mekanlar sizce ne kadar gereklidir?” sorusuna verilen cevapların frekans analizi, cinsiyete göre bağımsız gruplar T Testi analizi ve yaş aralığına bağlı olarak Tek Yönlü Varyans (ANOVA) analizi sonuçları birlikte verilmiştir. Tabloya göre katılımcıların %3’ü

“Çok Gereksiz”, %11,9’u “Gereksiz”, %22,9’u “Fark etmez”, %21,1’i “Gerekli” ve %41,3’ü “Çok Gerekli” cevabını vermişlerdir.

Verilen yanıtlar cinsiyetler açısından değerlendirildiğinde $p<0,05$ (%95) güven aralığında istatistiki olarak anlamlı bulunmamıştır.

Ayrıca Tek Yönlü Varyans analizine bakıldığında da verilen yanıtlarda $p<0,05$ (%95) güven aralığında yaş farklılıklarına göre anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür.

Tablo 8. “Size göre bir iyileştirme bahçesinde çocukların ve engellilerini enerjilerini harcayabileceği mekanlar sizce ne kadar gereklidir?” sorusuna verilen yanıtların analizleri

Soru Size göre bir iyileştirme bahçesinde çocukların ve engellilerini enerjilerini harcayabileceği mekanlar sizce ne kadar gereklidir?					
Frekans Analizi					
Değişkenler	N (Kişi Sayısı)	%			
Çok Gereksiz	3	2,8			
Gereksiz	13	11,9			
Fark etmez	25	22,9			
Gerekli	23	21,1			
Çok Gerekli	45	41,3			
Toplam	109	100			
Bağımsız Değişken T Testi Analizi					
Cinsiyet	X	N	S.s.		
Erkek	3,82	49	1,286		
Kadın	3,90	60	1,069		
p (Sig.):	0,717				
<i>(Anlamlılık Değeri; $p<0,05$; X: Ortalama cevap; N: Kişi sayısı; S.s.: Standart Sapma)</i>					
ANOVA (Tek Yönlü Varyans Analizi)					
Yaş Aralığı	X	N			
18-25 yaş aralığı	4,05	21			
26-35 yaş aralığı	3,97	39			
36-50 yaş aralığı	3,77	39			
50 yaş üzeri	3,40	10			
Toplam	3,86	109			
p (Sig.):	0,444				
<i>(Anlamlılık Değeri; $p<0,05$; X: Ortalama cevap; N: Kişi sayısı)</i>					

Tablo 9’da “Size göre çevrenizdeki çocukların ve engellilerin sergilediği olumsuz duygu ve davranışlar var mıdır? Yoksa boş bırakınız.” şeklindeki soruya verilen yanıtların frekans analizi, bağımsız değişken T Testi analizi ve Tek Yönlü Varyans Analizi birlikte yer almaktadır. Tabloya göre katılımcıların %23,9’u “Agresiflik”, %29,4’ü “Utanma”, %20,2’si “Kıskançlık”, %32,1’i “Durgunluk”, %29,4’ü “Saldırganlık”, %37,6’sı “Huzursuzluk” ve %22’si “Korku” şeklinde yanıtlamıştır. Katılımcıların %9,2’si ise olumsuz davranışların olmadığını belirtmiştir. Elde edilen yanıtlara göre çocuk ve engelli bireylerin sırasıyla en çok huzursuzluk, durgunluk, saldırganlık ve utanma hallerini yaşadıkları belirtilmiştir.

Verilen yanıtlara cinsiyet açısından değerlendirildiğinde yapılan T Testi analizlerine göre $p < 0,05$ (%95) güven aralığında istatistiki olarak anlamlı bulunmamıştır.

Tek Yönlü Varyans Analizine bakıldığında yaş gruplarına göre agresiflik ($p=0,007$) ve korku ($p=0,015$) değişkenlerinde $p < 0,05$ (%95) güven aralığında istatistiki olarak anlamlı bir farklılık olduğu gözlemlenmiştir. Bu doğrultuda çocuk ve engelli bireylerin agresif olabildiğini belirtenlerin büyük çoğunluğu 18-25 yaş aralığındaki katılımcılardan oluşmaktadır. Aynı şekilde çocuk ve engelli bireylerin korku yaşadıklarını belirten katılımcıların çoğunluğunu da 18-25 yaş aralığı oluşturmaktadır.

18-25 yaş aralığındaki katılımcılar çocuk ve engelli bireylerin sırasıyla en çok “Agresiflik”, “Huzursuzluk” ve “Korku” durumlarını yaşadıklarını belirtmişlerdir. 26-35 yaş aralığındaki katılımcılar çocuk ve engelli bireylerin en çok durgunluk, saldırganlık ve huzursuzluk durumlarını yaşadıklarını belirtmişlerdir. 36-50 yaş aralığındaki katılımcılar çocuk ve engelli bireylerin en çok durgunluk, huzursuzluk ve utanma durumlarını yaşadıklarını belirtmişlerdir. 50 yaş üstü katılımcılar ise çocuk ve engelli bireylerin en çok huzursuzluk ve sonrasında eşit düzeyde utanma, kıskançlık ve durgunluk durumlarını yaşadıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 9. “Size göre çevrenizdeki çocukların ve engellilerin sergilediği olumsuz duygu ve davranışlar var mıdır?” sorusuna verilen cevaplar

Soru	Size göre çevrenizdeki çocukların ve engellilerin sergilediği olumsuz duygu ve davranışlar var mıdır? Yoksa boş bırakınız.				
Frekans Analizi					
Değişkenler	N (Kişi Sayısı)		%		
Agresiflik	26		23,9		
Utanma	32		29,4		
Kıskançlık	22		20,2		
Durgunluk	35		32,1		
Saldırganlık	32		29,4		
Huzursuzluk	41		37,6		
Korku	24		22,0		
Yok	10		9,2		
Bağımsız Değişken T Testi Analizi					
Değişken	Cinsiyet	X	N	S.s.	p (Sig.)
Agresiflik	Erkek	0,22	49	0,422	0,758
	Kadın	0,25	60	0,437	
Utanma	Erkek	0,29	49	0,456	0,872
	Kadın	0,30	60	0,462	
Kıskançlık	Erkek	0,24	49	0,434	0,323
	Kadın	0,17	60	0,376	
Durgunluk	Erkek	0,24	49	0,434	0,121
	Kadın	0,38	60	0,490	
Saldırganlık	Erkek	0,29	49	0,456	0,872
	Kadın	0,30	60	0,462	
Huzursuzluk	Erkek	0,35	49	0,481	0,574
	Kadın	0,40	60	0,494	

Tablo 9. (Devamı)

Korku	Erkek	0,24	49	0,434	0,573
	Kadın	0,20	60	0,403	
Yok	Erkek	0,12	49	0,331	0,334
	Kadın	0,07	60	0,252	

(Anlamlılık Değeri; $p < 0,05$; $\bar{X}$: Ortalama cevap; N : Kişi sayısı; $S.s.$: Standart Sapma)

ANOVA (Tek Yönlü Varyans Analizi)					
	Yaş Aralığı	$\bar{X}$	N	p (Sig.)	
Agresiflik	18-25 yaş aralığı	0,52	21	0,007	
	26-35 yaş aralığı	0,15	39		
	36-50 yaş aralığı	0,18	39		
	50 yaş üzeri	0,20	10		
Utanma	18-25 yaş aralığı	0,33	21	0,977	
	26-35 yaş aralığı	0,28	39		
	36-50 yaş aralığı	0,28	39		
	50 yaş üzeri	0,30	10		
Kıskançlık	18-25 yaş aralığı	0,33	21	0,158	
	26-35 yaş aralığı	0,21	39		
	36-50 yaş aralığı	0,10	39		
	50 yaş üzeri	0,30	10		
Durgunluk	18-25 yaş aralığı	0,29	21	0,937	
	26-35 yaş aralığı	0,31	39		
	36-50 yaş aralığı	0,36	39		
	50 yaş üzeri	0,30	10		
Saldırganlık	18-25 yaş aralığı	0,43	21	0,393	
	26-35 yaş aralığı	0,31	39		
	36-50 yaş aralığı	0,23	39		
	50 yaş üzeri	0,20	10		
Huzursuzluk	18-25 yaş aralığı	0,52	21	0,304	
	26-35 yaş aralığı	0,31	39		
	36-50 yaş aralığı	0,33	39		
	50 yaş üzeri	0,50	10		
Korku	18-25 yaş aralığı	0,48	21	0,015	
	26-35 yaş aralığı	0,13	39		
	36-50 yaş aralığı	0,18	39		
	50 yaş üzeri	0,20	10		
Yok	18-25 yaş aralığı	0,14	21	0,140	
	26-35 yaş aralığı	0,15	39		
	36-50 yaş aralığı	0,03	39		
	50 yaş üzeri	0,00	10		

(Anlamlılık Değeri; $p < 0,05$; $\bar{X}$: Ortalama cevap; N : Kişi sayısı)

Tablo 10’da “Size göre çocuklar ve engelliler için açık yeşil alanlarda sosyalleşebilecekleri alanlar ne kadar gereklidir?” sorusuna verilen cevapların frekans analizi, cinsiyete göre bağımsız gruplar T Testi analizi ve yaş gruplarına göre Tek Yönlü Varyans Analizleri birlikte verilmiştir. Ankete katılanların %1,8’i “Çok Gereksiz”, %8,3’ü “Gereksiz”, %17,4’ü “Fark etmez”, %23,9’u “Gerekli” ve %48,6’sı “Çok Gerekli” cevabını vermiştir. Bu bağlamda katılımcıların büyük çoğunluğunun kanaatine göre çocuk ve engelli bireyler için açık yeşil alanlarda sosyalleşebilecekleri alanların gerekli olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bağımsız değişken T Testi analizi sonuçlarına göre cinsiyete göre anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

($p=0,930$). Aynı şekilde Tek Yönlü Varyans Analizine bakıldığında yaş gruplarına göre $p<0,05$ (%95) güven aralığında istatistiki olarak anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür ($p=0,146$).

Tablo 10. “Size göre çocuklar ve engelliler için açık yeşil alanlarda sosyalleşebilecekleri alanlar ne kadar gereklidir?” sorusuna verilen cevaplar

Soru Size göre çocuklar ve engelliler için açık yeşil alanlarda sosyalleşebilecekleri alanlar ne kadar gereklidir?					
Frekans Analizi					
Değişkenler	N (Kişi Sayısı)	%			
Çok Gereksiz	2	1,8			
Gereksiz	9	8,3			
Fark etmez	19	17,4			
Gerekli	26	23,9			
Çok Gerekli	53	48,6			
Toplam	109	100			
Bağımsız Değişken T Testi Analizi					
Cinsiyet	X	N	S.s.		
Erkek	4,08	49	1,077		
Kadın	4,10	60	1,085		
p (Sig.):	0,930				
(Anlamlılık Değeri; $p<0,05$; X : Ortalama cevap; N : Kişi sayısı; S.s. : Standart Sapma)					
ANOVA (Tek Yönlü Varyans Analizi)					
Yaş Aralığı	X	N			
18-25 yaş aralığı	4,52	21			
26-35 yaş aralığı	4,13	39			
36-50 yaş aralığı	3,87	39			
50 yaş üzeri	3,90	10			
p (Sig.):	0,146				
(Anlamlılık Değeri; $p<0,05$; X : Ortalama cevap; N : Kişi sayısı)					

Tablo 11’de “Size göre bir iyileştirme bahçesinde çocuklara ve engellilere yönelik bir etkinlik alanı sizce ne kadar gereklidir?” sorusuna verilen cevapların frekans analizi, cinsiyete göre bağımsız gruplar T Testi analizi ve Tek Yönlü Varyans Analizleri birlikte verilmiştir. Katılımcıların %2,8’i “Çok Gereksiz”, %10,1’i “Gereksiz”, %16,5’i “Fark etmez”, %26,6’sı “Gerekli”, %44’ü “Çok Gerekli” cevabını vermişlerdir. Katılımcıların büyük çoğunluğu çocuk ve engelliler için tasarlanacak bir iyileştirme bahçesinde etkinlik alanının gerekli olduğunu belirtmişlerdir.

Yapılan T Testi ve Tek Yönlü Varyans Analizleri neticesinde cinsiyet ($p=0,806$) ve yaş aralığına ($p=0,326$) göre $p<0,05$ (%95) güven aralığında anlamlı bir farklılık bulunmadığı görülmüştür.

Tablo 11. “Size göre bir iyileştirme bahçesinde çocuklara ve engellilere yönelik bir etkinlik alanı sizce ne kadar gereklidir?” sorusuna verilen cevaplar

Soru	Size göre bir iyileştirme bahçesinde çocuklara ve engellilere yönelik bir etkinlik alanı sizce ne kadar gereklidir?				
Frekans Analizi					
Değişkenler	N (Kişi Sayısı)	%			
Çok Gereksiz	3	2,8			
Gereksiz	11	10,1			
Fark etmez	18	16,5			
Gerekli	29	26,6			
Çok Gerekli	48	44,0			
Toplam	109	100			
Bağımsız Değişken T Testi Analizi					
Cinsiyet	X	N	S.s.		
Erkek	4,02	49	1,181		
Kadın	3,97	60	1,089		
p (Sig.):	0,930				
(Anlamlılık Değeri; $p < 0,05$; X: Ortalama cevap; N: Kişi sayısı; S.s.: Standart Sapma)					
ANOVA (Tek Yönlü Varyans Analizi)					
Yaş Aralığı	X	N			
18-25 yaş aralığı	4,33	21			
26-35 yaş aralığı	3,82	39			
36-50 yaş aralığı	3,97	39			
50 yaş üzeri	3,90	10			
p (Sig.):	0,326				
(Anlamlılık Değeri; $p < 0,05$; X: Ortalama cevap; N: Kişi sayısı)					

Tablo 12’de “Size göre bir iyileştirme bahçesinde çocukların ve engellilerin bahçecilikle veya toprakla vakit geçirebilecekleri doğal alanlar sizce ne kadar gereklidir?” sorusuna verilen cevaplara göre frekans analizi ve bağımsız gruplar T Testi analizi yapılmıştır. Katılımcıların %3,7’si “Çok Gereksiz”, %14,7’si “Gereksiz”, %22’si “Gerekli”, %37,6’sı “Çok Gerekli” olduğunu belirtmişlerdir. Katılımcıların %22’si ise “Fark etmez” cevabını vermişlerdir. Katılım sağlayanların büyük çoğunluğunun bahçeciliğin ve toprakla vakit geçirilebilecek alanların gerekli olduğu görüşünde olduğu görülmektedir.

T Testi analizine bakıldığında $p < 0,05$ (%95) güven aralığında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir ($p = 0,361$).

Tek Yönlü Varyans Analizi sonucu elde edilen veriler yaş gruplarına göre $p < 0,05$ (%95) güven aralığında anlamlı bir farklılık olmadığını göstermektedir ($p = 0,109$).

Tablo 12. "Size göre bir iyileştirme bahçesinde çocukların ve engellilerin bahçecilikle veya toprakla vakit geçirebilecekleri doğal alanlar sizce ne kadar gereklidir?" sorusuna verilen cevaplar

Soru	Size göre bir iyileştirme bahçesinde çocukların ve engellilerin bahçecilikle veya toprakla vakit geçirebilecekleri doğal alanlar sizce ne kadar gereklidir?				
Frekans Analizi					
Değişkenler	N (Kişi Sayısı)	%			
Çok Gereksiz	4	3,7			
Gereksiz	16	14,7			
Fark etmez	24	22,0			
Gerekli	24	22,0			
Çok Gerekli	41	37,6			
Toplam	109	100			
Bağımsız Değişken T Testi Analizi					
Cinsiyet	X	N	S.s.		
Erkek	3,63	49	1,302		
Kadın	3,85	60	1,132		
p (Sig.):	0,361				
(Anlamlılık Değeri; $p < 0,05$; X : Ortalama cevap; N : Kişi sayısı; S.s. : Standart Sapma)					
ANOVA (Tek Yönlü Varyans Analizi)					
Yaş Aralığı	X	N			
18-25 yaş aralığı	4,33	21			
26-35 yaş aralığı	3,59	39			
36-50 yaş aralığı	3,64	39			
50 yaş üzeri	3,60	10			
p (Sig.):	0,109				
(Anlamlılık Değeri; $p < 0,05$; X : Ortalama cevap; N : Kişi sayısı)					

Tablo 13'te "Sizce aynı zamanda bir şifa bahçesi olan, duyu bahçeleri ne kadar gereklidir?" sorusuna katılımcıların verdiği cevapların frekans analizi ve bağımsız gruplar T Testi analizi yapılmıştır. Katılımcıların %3,7'si "Çok Gereksiz", %19,3'ü "Gereksiz", %15,6'sı "Fark etmez", %19,3'ü "Gerekli", %42,2'si "Çok Gerekli" şeklindedir. Anket sonuçlarına bakıldığında duyu bahçelerinin katılımcılar tarafından çoğunlukla gerekli görüldüğü kanaatine ulaşılmıştır.

Verilen yanıtlar cinsiyet açısından değerlendirildiğinde, yapılan T Testi analizlerine göre $p < 0,05$ (%95) güven aralığında anlamlı bir farklılık ifade etmediği için dikkate alınmamıştır ($p=0,361$).

Tek Yönlü Varyans Analizlerine bakıldığında yaş gruplarına göre $p < 0,05$ (%95) güven aralığında anlamlı bir farklılık bulunmadığı görülmüştür ($p=0,109$).

Tablo 13. “Sizce aynı zamanda bir şifa bahçesi olan, duyu bahçeleri ne kadar gereklidir?” sorusuna verilen cevapların analizleri

Soru Sizce aynı zamanda bir şifa bahçesi olan, duyu bahçeleri ne kadar gereklidir?					
Frekans Analizi					
Değişkenler	N (Kişi Sayısı)	%			
Çok Gereksiz	4	3,7			
Gereksiz	21	19,3			
Fark etmez	17	15,6			
Gerekli	21	19,3			
Çok Gerekli	46	42,2			
Toplam	109	100			
Bağımsız Değişken T Testi Analizi					
Cinsiyet	X	N	S.s.		
Erkek	3,76	49	1,283		
Kadın	3,78	60	1,290		
p (Sig.):	0,910				
<i>(Anlamlılık Değeri; p<0,05; X: Ortalama cevap; N: Kişi sayısı; S.s.: Standart Sapma)</i>					
ANOVA (Tek Yönlü Varyans Analizi)					
Yaş Aralığı	X	N			
18-25 yaş aralığı	4,29	21			
26-35 yaş aralığı	3,64	39			
36-50 yaş aralığı	3,64	39			
50 yaş üzeri	3,70	10			
p (Sig.):	0,240				
<i>(Anlamlılık Değeri; p<0,05; X: Ortalama cevap; N: Kişi sayısı)</i>					

Katılımcılara “Çocuklara ve engellilere yönelik bir bahçe tasarımı yapılırsa hangi renklerin ağırlıkta olmasını tercih edersiniz?” şeklinde soru sorulmuş ve en az 3 cevap istenmiştir. Elde edilen verilerin frekans analizleri, bağımsız değişken T Testi analizleri ve Tek Yönlü Varyans Analizleri Tablo 14’te birlikte verilmiştir. Katılımcıların %13,8’i siyah, %30,3’ü beyaz, %48,6’sı kırmızı, %57,8’i sarı, %58,7’si mavi, %59,6’sı yeşil ve %38,5’i turuncu rengi tercih etmiştir. Elde edilen verilere göre en çok tercih edilen renk yeşil, en az tercih edilen renk ise siyahtır. Yeşil renkten sonra en çok tercih edilen renkler ise mavi ve sarı renktir.

Yapılan bağımsız değişken T Testi analizlerine bakıldığında siyah (p=0,888), beyaz (p=0,729), sarı (p=0,902), mavi (p=0,766), yeşil (p=0,102) ve turuncu (p=0,184) renk için yapılan t testleri cinsiyet farklılığı bakımından anlam ifade etmediği için dikkate alınmamıştır.

Kırmızı (p=0,047) renk için yapılan T testleri cinsiyet farklılığına göre p<0,05 (%95) güven aralığında anlamlı bir farklılık ifade ettiği görülmüştür. Kırmızı rengi kadın katılımcılara oranla erkek katılımcılar daha çok tercih etmiştir.

Tek Yönlü Varyans Analizlerine bakıldığında renk tercihlerinde yaş gruplarına göre $p < 0,05$ (%95) güven aralığında bir anlam farklılığı olmadığı görülmüştür.

Tablo 14. “Çocuklara ve engellilere yönelik bir bahçe tasarımı yapılırsa hangi renklerin ağırlıkta olmasını tercih edersiniz?” sorusuna verilen cevaplar

Soru Çocuklara ve engellilere yönelik bir bahçe tasarımı yapılırsa hangi renklerin ağırlıkta olmasını tercih edersiniz?						
Frekans Analizi						
Değişkenler	N (Kişi Sayısı)		%			
Siyah	15		13,8			
Beyaz	33		30,3			
Kırmızı	53		48,6			
Sarı	63		57,8			
Mavi	64		58,7			
Yeşil	65		59,6			
Turuncu	42		38,5			
Bağımsız Değişken T Testi Analizi						
Değişken	Cinsiyet	X	N	S.s.	p (Sig.)	
Siyah	Erkek	0,14	49	0,354	0,888	
	Kadın	0,13	60	0,343		
Beyaz	Erkek	0,29	49	0,456	0,729	
	Kadın	0,32	60	0,469		
Kırmızı	Erkek	0,59	49	0,497	0,047	
	Kadın	0,40	60	0,494		
Sarı	Erkek	0,57	49	0,500	0,902	
	Kadın	0,58	60	0,497		
Mavi	Erkek	0,57	49	0,505	0,766	
	Kadın	0,60	60	0,475		
Yeşil	Erkek	0,51	49	0,505	0,102	
	Kadın	0,67	60	0,475		
Turuncu	Erkek	0,39	49	0,492	0,184	
	Kadın	0,38	60	0,490		
<i>(Anlamlılık Değeri; $p < 0,05$; X: Ortalama cevap; N: Kişi sayısı; S.s.: Standart Sapma)</i>						
ANOVA (Tek Yönlü Varyans Analizi)						
	Yaş Aralığı	X	N	p (Sig.)		
Siyah	18-25 yaş aralığı	0,19	21	0,157		
	26-35 yaş aralığı	0,05	39			
	36-50 yaş aralığı	0,15	39			
	50 yaş üzeri	0,30	10			
Beyaz	18-25 yaş aralığı	0,33	21	0,449		
	26-35 yaş aralığı	0,36	39			
	36-50 yaş aralığı	0,28	39			
	50 yaş üzeri	0,10	10			
Kırmızı	18-25 yaş aralığı	0,48	21	0,896		
	26-35 yaş aralığı	0,46	39			
	36-50 yaş aralığı	0,49	39			
	50 yaş üzeri	0,60	10			
Sarı	18-25 yaş aralığı	0,57	21	0,995		
	26-35 yaş aralığı	0,56	39			
	36-50 yaş aralığı	0,59				

Tablo 14. (Devamı)

Mavi	18-25 yaş aralığı	0,57	21	0,569
	26-35 yaş aralığı	0,56	39	
	36-50 yaş aralığı	0,56	39	
	50 yaş üzeri	0,80	10	
Yeşil	18-25 yaş aralığı	0,52	21	0,320
	26-35 yaş aralığı	0,59	39	
	36-50 yaş aralığı	0,69	39	
	50 yaş üzeri	0,40	10	
Turuncu	18-25 yaş aralığı	0,43	21	0,499
	26-35 yaş aralığı	0,46	39	
	36-50 yaş aralığı	0,31	39	
	50 yaş üzeri	0,30	10	

(Anlamlılık Değeri; $p < 0,05$; X : Ortalama cevap; N : Kişi sayısı)

Tablo 15'te "Çocukların ilgisini ve dikkatini çekmek amacıyla bahçe içerisinde evcil hayvanların olması gerekli midir?" sorusuna katılımcıların verdiği cevapların frekans analizi ve bağımsız gruplar T Testi analizi yapılmıştır. Katılımcıların %1,8'i "Çok Gereksiz", %12,8'i "Gereksiz", %31,2'si "Fark etmez", %32,1'i "Gerekli", %22,0'si "Çok Gerekli" şeklinde yanıtlamıştır. Bu doğrultuda katılımcıların bahçe içerisinde evcil hayvanların gerekli olduğu görüşünde oldukları söylenebilir.

Yapılan T Testi sonuçlarına bakıldığında cinsiyete göre $p < 0,05$ (%95) güven aralığında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir ($p = 0,184$).

Tek Yönlü Varyans Analizine göre ($p = 0,257$) yaş gruplarına göre $p < 0,05$ (%95) güven aralığında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

Tablo 15. Çocukların ilgisini ve dikkatini çekmek amacıyla bahçe içerisinde evcil hayvanların olması gerekli midir? sorusuna verilen cevaplar

Soru	Çocukların ilgisini ve dikkatini çekmek amacıyla bahçe içerisinde evcil hayvanların olması gerekli midir?		
Frekans Analizi			
Değişkenler	N (Kişi Sayısı)	%	
Çok Gereksiz	2	1,8	
Gereksiz	14	12,8	
Fark etmez	34	31,2	
Gerekli	35	32,1	
Çok Gerekli	24	22,0	
Toplam	109	100	
Bağımsız Değişken T Testi Analizi			
Cinsiyet	X	N	S.s.
Erkek	3,45	49	1,100
Kadın	3,72	60	0,958
p (Sig.):	0,184		

(Anlamlılık Değeri; $p < 0,05$; X : Ortalama cevap; N : Kişi sayısı; $S.s.$: Standart Sapma)

Tablo 15. (Devamı)

ANOVA (Tek Yönlü Varyans Analizi)		
Yaş Aralığı	X	N
18-25 yaş aralığı	3,86	21
26-35 yaş aralığı	3,36	39
36-50 yaş aralığı	3,72	39
50 yaş üzeri	3,50	10
p (Sig.):	0,257	
<i>(Anlamlılık Değeri; p<0,05; X: Ortalama cevap; N: Kişi sayısı)</i>		

“Tasarımcı siz olsaydınız, çocuk ve engellilere yönelik hazırlanacak bir bahçeyi nasıl hayal ederdiniz? Lütfen anlatınız.” şeklinde sorulan açık uçlu soruya katılımcıların verdikleri yanıtlara bakıldığında genellikle çocuk ve engellilere yönelik yapılan tasarımlarda doğallık, güvenlik, ergonomi gibi kavramların katılımcılar tarafından önemsendiği görülmektedir. Bu kavramların beraberinde yapılan yorumlarda kullanıcıların, hayvanlarla vakit geçirebileceği, oyun oynayıp dinlenebilecekleri, hayal güçlerini canlandıracak merak uyandıran mekanlardan ve renkli ve estetik tasarımlardan bahsedilmektedir.

Genel itibariyle verilen cevaplara göre katılımcıların sunduğu tasarım fikirleri derlendiğinde doğal yeşil alanlarının olduğu, çeşitli su öğelerinin ve renkleriyle dikkat çeken bitkilerin bulunduğu, evcil hayvanları içerisinde barındırabilen, oyun alanları olan güvenli ve ergonomik bir tasarım fikri ortaya çıkmaktadır.

Çalışanlar için iyileştirme bahçeleri anketi katılımcılarının demografik özellikleri

“Çalışanlar için İyileştirme Bahçeleri” anketine katılan katılımcıların demografik özelliklerine ait bilgiler Tablo 16’da yer almaktadır. Ankete katılım sağlayanların %54,5’ü erkek, %45,5’sı kadındır. Katılımcıların %5,1’i doktor, %24,2’si öğretmen, %9,1’i sosyal hizmet uzmanı, %8,1’i terapist, %12,1’i hizmet personeli, %28,3’ü sağlık personeli, %7,1’i mimar/mühendis ve %6,1’i diğer meslek gruplarına mensuptur. Katılım sağlayanların % 24,2’si 18-25 yaş aralığında, %32,3’ü 26-35 yaş aralığında, %30,3’ü 36-50 yaş aralığında ve %13,1’i 50 yaş üzeri bireylerden oluşmaktadır.

Tablo 16. Çalışanlar için İyileştirme Bahçeleri Anketi Demografik Özellikler

Bireysel Özellikler	Değişkenler	N (Ana Kütle)	%
Cinsiyet	Erkek	54	54,5
	Kadın	45	45,5
	Toplam	99	100

Tablo 16. (Devamı)

Meslek	Doktor	5	5,1
	Öğretmen	24	24,2
	Sosyal Hizmet Uzmanı	9	9,1
	Terapist	8	8,1
	Hizmet personeli	12	12,1
	Sağlık personeli	28	28,3
	Mimar/Mühendis	7	7,1
	Diğer	6	6,1
	Toplam	99	100
Yaş Aralığı	18-25	24	24,2
	26-35	32	32,3
	36-50	30	30,3
	50 yaş üzeri	13	13,1
	Toplam	99	100

Çalışanlar için iyileştirme bahçeleri anketinin sonuçlarının değerlendirilmesi

Tablo 17’de “Çalıştığınız kurumun bahçesinin bir iyileştirme bahçesine dönüştürülmesini ister misiniz?” sorusuna verilen cevapların frekans analizi, bağımsız gruplar T Testi analizi ve Tek Yönlü Varyans Analizi yer almaktadır. Katılımcıların %73,7’si “Evet”, %4’ü “Hayır” ve %22,2’si de “Fark etmez” cevabını vermiştir.

Yapılan bağımsız değişken T Testi analizine göre çalıştıkları kurumun bahçesinin bir iyileştirme bahçesine dönüştürülmesi konusunda kadın ve erkek katılımcılar arasında $p < 0,05$ (%95) güven aralığında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür ($p = 0,010$). İyileştirme bahçesine dönüştürülmesini isteyen kadın katılımcıların oranı erkek katılımcılardan daha fazladır.

Tek Yönlü Varyans Analizi sonucu katılımcıların yaş grupları arasında bir farklılık olup olmadığına bakılmıştır. Elde edilen verilere göre ($p = 0,003$) yaş grupları arasında $p < 0,05$ (%95) güven aralığında istatistiki olarak anlamlı bir farklılık olduğu gözlemlenmiştir. Bu doğrultuda “evet” cevabı verenlerin büyük çoğunluğu 18-25 yaş aralığındaki katılımcılar olmakla beraber ortalamalara bakıldığında tüm yaş gruplarının düşüncesi de bu yöndedir.

Tablo 17. “Çalıştığınız kurumun bahçesinin bir iyileştirme bahçesine dönüştürülmesini ister misiniz?” sorusuna verilen cevapların analizleri

Soru Çalıştığınız kurumun bahçesinin bir iyileştirme bahçesine dönüştürülmesini ister misiniz?		
Frekans Analizi		
Değişkenler	N (Kişi Sayısı)	%
Evet	73	73,7
Fark etmez	22	4,0
Hayır	4	22,2
Toplam	99	100

Tablo 17. (Devamı)

Bağımsız Değişken T Testi Analizi			
Cinsiyet	X	N	S.s.
Erkek	1,43	54	0,633
Kadın	1,16	45	0,367
p (Sig.):	0,010		
(Anlamlılık Değeri; $p < 0,05$; X: Ortalama cevap; N: Kişi sayısı; S.s.: Standart Sapma)			
ANOVA (Tek Yönlü Varyans Analizi)			
Yaş Aralığı	X	N	
18-25 yaş aralığı	1,13	24	
26-35 yaş aralığı	1,16	32	
36-50 yaş aralığı	1,43	30	
50 yaş üzeri	1,69	13	
p (Sig.):	0,003		
(Anlamlılık Değeri; $p < 0,05$; X: Ortalama cevap; N: Kişi sayısı)			

Tablo 18’de “Çalıştığınız kurumun iç ve dış mekanların birbirine uyumlu olduğunu düşünüyor musunuz?” sorusuna verilen cevapların frekans analizi, bağımsız gruplar T Testi analizi ve Tek Yönlü Varyans Analizleri birlikte verilmiştir.

Bu doğrultuda katılımcıların %29,3’ü “Evet”, %50,5’i “Kısmen” ve %20,2’si de “Hayır” cevabını vermişlerdir. Elde edilen sonuçlara göre katılımcıların büyük çoğunluğu çalıştıkları kurumun bahçesiyle kısmen uyumlu bulmaktadır.

Yapılan T Testi analizlerine bakıldığında kadın ve erkek katılımcılar arasında $p < 0,05$ (%95) güven aralığında anlamlı bir farklılık olmadığı gözlemlenmiştir ($p = 0,165$).

Tek Yönlü Varyans Analizi sonuçlarına göre ise katılımcıların yaş grupları arasında $p < 0,05$ (%95) güven aralığında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

Tablo 18. “Çalıştığınız kurumun iç ve dış mekanların birbirine uyumlu olduğunu düşünüyor musunuz?” sorusuna verilen cevapların analizleri

Soru	Çalıştığınız kurumun iç ve dış mekanların birbirine uyumlu olduğunu düşünüyor musunuz?		
Frekans Analizi			
Değişkenler	N (Kişi Sayısı)	%	
Evet	29	29,3	
Kısmen	50	50,5	
Hayır	20	20,2	
Toplam	99	100	
Bağımsız Değişken T Testi Analizi			
Cinsiyet	X	N	S.s.
Erkek	2,00	54	0,644
Kadın	1,80	45	0,757
p (Sig.):	0,165		
(Anlamlılık Değeri; $p < 0,05$; X: Ortalama cevap; N: Kişi sayısı; S.s.: Standart Sapma)			

Tablo 18. (Devamı)

ANOVA (Tek Yönlü Varyans Analizi)		
Yaş Aralığı	X	N
18-25 yaş aralığı	1,71	24
26-35 yaş aralığı	2,06	32
36-50 yaş aralığı	1,97	30
50 yaş üzeri	1,77	13
p (Sig.):	0,240	
<i>(Anlamlılık Değeri; p<0,05; X: Ortalama cevap; N: Kişi sayısı)</i>		

Tablo 19’da “Çalıştığınız kurumun bahçesinde siz çalışanlara özel boş vakitlerinizi değerlendirebileceğiniz alanlarınız var mı?” sorusuna katılımcıların verdiği cevapların frekans analizi, bağımsız değişken T Testi analizi ve Tek Yönlü Varyans Analizi yer almaktadır.

Katılımcıların %29,3’ü çalıştıkları kurumda kendilerine özel boş vakitlerini değerlendirebildikleri alanların olup olmadığı sorulduğunda “Evet” yanıtını verirken %70,7’si ise “Hayır” yanıtını vermiştir.

Bağımsız gruplar T Testi analizine göre katılımcıların cinsiyet grupları arasında p<0,05 (%95) güven aralığında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir (p=0,428).

Aynı şekilde Tek Yönlü Varyans Analizi sonuçlarına bakıldığında da yaş grupları arasında p<0,05 (%95) güven aralığında anlamlı bir fark bulunmadığı görülmüştür (p=0,926).

Tablo 19. "Çalıştığınız kurumun bahçesinde siz çalışanlara özel boş vakitlerinizi değerlendirebileceğiniz alanlarınız var mı? " sorusuna verilen cevapların analizleri

Soru Çalıştığınız kurumun bahçesinde siz çalışanlara özel boş vakitlerinizi değerlendirebileceğiniz alanlarınız var mı?					
Frekans Analizi					
Değişkenler	N (Kişi Sayısı)	%			
Evet	29	29,3			
Hayır	70	70,7			
Toplam	99	100			
Bağımsız Değişken T Testi Analizi					
Cinsiyet	X	N	S.s.		
Erkek	1,43	54	0,442		
Kadın	1,16	45	0,477		
p (Sig.):	0,428				
<i>(Anlamlılık Değeri; p<0,05; X: Ortalama cevap; N: Kişi sayısı; S.s.: Standart Sapma)</i>					
ANOVA (Tek Yönlü Varyans Analizi)					
Yaş Aralığı	X	N			
18-25 yaş aralığı	1,71	24			
26-35 yaş aralığı	2,06	32			
36-50 yaş aralığı	1,97	30			
50 yaş üzeri	1,77	13			
p (Sig.):	0,240				
<i>(Anlamlılık Değeri; p<0,05; X: Ortalama cevap; N: Kişi sayısı)</i>					

Katılımcılara “Bahçeyi ne sıklıkla kullanıyorsunuz?” sorusu sorulmuş ve verilen cevapların frekans analizleri, bağımsız değişken T Testi analizleri ve Tek Yönlü Varyans Analizleri Tablo 20’de birlikte verilmiştir.

Katılımcıların %24,2’si “Günde birden fazla”, %24,2’si “Her gün”, %28,3’ü “Haftada birkaç kere”, %9,1’i “Haftada bir kere”, %2’si “15 Günde bir kere” ve %12,1’i de “Ayda bir kere” cevabını vermişlerdir. Elde edilen verilere bakıldığında katılımcıların büyük çoğunluğunun bahçeyi sıklıkla kullandığı söylenebilir.

Katılımcıların cinsiyet farklılıklarının yaptıkları tercihlerde bir anlam ifade etmediği yapılan bağımsız değişken T Testi analizi sonucunda belirlenmiştir ($p=0,573$).

Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi sonuçlarına göre cinsiyet faktörünün verilen yanıtlar açısından $p<0,05$ (%95) güven aralığında bir anlam ifade etmediği tespit edilmiştir ($p=0,463$).

Tablo 20. "Bahçeyi ne sıklıkla kullanıyorsunuz?" sorusuna verilen cevapların analizi

Soru Bahçeyi ne sıklıkla kullanıyorsunuz?						
Frekans Analizi						
Değişkenler	N (Kişi Sayısı)	%				
Günde birden fazla	24	24,2				
Her gün	24	24,2				
Haftada birkaç kere	28	28,3				
Haftada bir kere	9	9,1				
15 günde bir kere	2	2,0				
Ayda bir kere	12	12,1				
Bağımsız Değişken T Testi Analizi						
Cinsiyet	X	N	S.s.			
Erkek	2,69	54	1,464			
Kadın	2,87	45	1,687			
p (Sig.):	0,573					
(Anlamlılık Değeri; $p<0,05$; X: Ortalama cevap; N: Kişi sayısı; S.s.: Standart Sapma)						
ANOVA (Tek Yönlü Varyans Analizi)						
Yaş Aralığı	X	N				
18-25 yaş aralığı	3,13	24				
26-35 yaş aralığı	2,53	32				
36-50 yaş aralığı	2,87	30				
50 yaş üzeri	2,46	13				
p (Sig.):	0,463					
(Anlamlılık Değeri; $p<0,05$; X: Ortalama cevap; N: Kişi sayısı)						

Tablo 21’de “Bahçede ortalama ne kadar vakit geçiriyorsunuz?” sorusuna katılımcıların verdikleri yanıtların frekans analizi, bağımsız değişken T Testi analizi ve Tek Yönlü Varyans Analizleri bulunmaktadır.

Frekans analiz tablosuna göre katılımcıların %32,3'ünün bahçede geçirdikleri süre ortalama 10 dakikadır, %34,3'lük bir diğer grup ise ortalama 30 dakika vakit geçirdiklerini belirtmiştir. Günlük bahçede bir saat vakit geçirdiğini belirtenler %15,2, bir saatten fazla vakit geçirdiğini belirtenler ise %18,2'lik bir katılımcı grubunu oluşturmaktadır.

Bağımsız gruplar T Testi analizine göre kadın ve erkek katılımcıların verdikleri cevaplar arasında $p < 0,05$ (%95) güven aralığında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir ($p = 0,073$).

Katılımcıların yaş gruplarına bakıldığında yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi neticesinde $p < 0,05$ (%95) güven aralığında anlamlı bir fark olduğu görülmüştür ($p = 0,008$). 18-25 yaş aralığındaki katılımcılar büyük çoğunlukla ortalama 10 dakika üzerinde vakit geçirdiklerini belirtmiştir. 26 ve üzeri yaş aralığındaki katılımcılar ise 30 dakika üzeri vakit geçirdiklerini belirtmişlerdir.

Tablo 21. "Bahçede ortalama ne kadar vakit geçiriyorsunuz?" sorusuna verilen cevapların analizi

Soru Bahçede ortalama ne kadar vakit geçiriyorsunuz?						
Frekans Analizi						
Değişkenler	N (Kişi Sayısı)	%				
10 dakika	32	32,3				
30 dakika	34	34,3				
1 saat	15	15,2				
1 saatten fazla	18	18,2				
Bağımsız Değişken T Testi Analizi						
Cinsiyet	X	N	S.s.			
Erkek	2,37	54	0,996			
Kadın	1,98	45	1,158			
p (Sig.):	0,073					
<i>(Anlamlılık Değeri; $p < 0,05$; X: Ortalama cevap; N: Kişi sayısı; S.s.: Standart Sapma)</i>						
ANOVA (Tek Yönlü Varyans Analizi)						
Yaş Aralığı	X	N				
18-25 yaş aralığı	1,67	24				
26-35 yaş aralığı	2,38	32				
36-50 yaş aralığı	2,13	30				
50 yaş üzeri	2,85	13				
p (Sig.):	0,008					
<i>(Anlamlılık Değeri; $p < 0,05$; X: Ortalama cevap; N: Kişi sayısı)</i>						

Tablo 22'de "Soğuk mevsimler bahçenin kullanımını sizin için zorlaştırıyor mu?" sorusuna verilen cevapların frekans analizi, bağımsız T Testi analizi ve Tek Yönlü Varyans Analizi verilmiştir.

Frekans tablolarına bakıldığında katılımcıların %84,8'inin "Evet", %15,2'sinin "Hayır" cevabını verdikleri görülmektedir. Bu doğrultuda katılımcıların büyük çoğunluğunun soğuk mevsimlerde bahçe kullanımının zor olduğunu belirttiği görülmektedir.

Bağımsız gruplar T Testi analizine bakıldığında kadın ve erkek katılımcıların yanıtları arasında $p < 0,05$ (%95) güven aralığında anlamlı bir farklılık bulunmadığı görülmüştür ($p = 0,516$).

Tek Yönlü Varyans Analizi neticesinde ise yaş grupları arasında $p < 0,05$ (%95) güven aralığında anlam ifade eden bir farklılık olduğu tespit edilmiştir ($p = 0,036$). Sorulan soruya "evet" yanıtı verenlerin büyük çoğunluğunu 18-25 yaş aralığındaki katılımcılar oluşturmaktadır. En çok "hayır" yanıtı verenler ise 36-50 yaş aralığındaki katılımcılardır.

Tablo 22. "Soğuk mevsimler bahçenin kullanımını sizin için zorlaştırıyor mu?" sorusuna verilen cevapların analizleri

Soru Soğuk mevsimler bahçenin kullanımını sizin için zorlaştırıyor mu?					
Frekans Analizi					
Değişkenler	N (Kişi Sayısı)	%			
Evet	84	84,8			
Hayır	15	15,2			
Toplam	99	100			
Bağımsız Değişken T Testi Analizi					
Cinsiyet	X	N	S.s.		
Erkek	1,13	54	0,387		
Kadın	1,18	45	0,339		
p (Sig.):	0,516				
<i>(Anlamlılık Değeri; $p < 0,05$; X: Ortalama cevap; N: Kişi sayısı; S.s.: Standart Sapma)</i>					
ANOVA (Tek Yönlü Varyans Analizi)					
Yaş Aralığı	X	N			
18-25 yaş aralığı	1,00	24			
26-35 yaş aralığı	1,13	32			
36-50 yaş aralığı	1,23	30			
50 yaş üzeri	1,15	13			
p (Sig.):	0,036				
<i>(Anlamlılık Değeri; $p < 0,05$; X: Ortalama cevap; N: Kişi sayısı)</i>					

Tablo 23'te "Alan sınırları dışından gelen trafik, iş makinesi, vb. gürültü kaynaklarından ne derece rahatsızsınız?" sorusuna verilen yanıtların frekans analizi, bağımsız değişken T Testi analizi ve Tek Yönlü Varyans Analizi yer almaktadır.

Frekans analizlerine göre katılımcıların %22,2'si "Hiç rahatsız değilim", %17,2'si "Rahatsız değilim", %20,2'si "Fark etmez", %20,2'si "Rahatsızım" ve %20,2'si "Çok rahatsızım" şeklinde yanıtlamışlardır.

Katılımcıların verdikleri yanıtlar cinsiyetlerine göre $p<0,05$ (%95) güven aralığında anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p=0,627$).

Yaş gruplarına bakıldığında katılımcıların verdikleri yanıtlarda $p<0,05$ (%95) güven aralığında anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür ($p=0,030$). En çok rahatsız olan yaş grubunu 26-35 yaş aralığındaki katılımcılar oluşturmaktadır. En az rahatsız olan yaş grubu ise 18-25 yaş aralığındaki katılımcılardır. Bu doğrultuda genç katılımcılar ile orta yaşlı katılımcılar arasında belirgin bir fark olduğu söylenebilir.

Tablo 23. "Alan sınırları dışından gelen trafik, iş makinesi, vb. gürültü kaynaklarından ne derece rahatsızsınız?" sorusuna verilen cevapların analizi

Soru Alan sınırları dışından gelen trafik, iş makinesi, vb. gürültü kaynaklarından ne derece rahatsızsınız?						
Frekans Analizi						
Değişkenler	N (Kişi Sayısı)		%			
Hiç Rahatsız Değilim	22		22,2			
Rahatsız Değilim	17		17,2			
Fark etmez	20		20,2			
Rahatsızım	20		20,2			
Çok Rahatsızım	20		20,2			
Toplam	99		100			
Bağımsız Değişken T Testi Analizi						
Cinsiyet	X	N	S.s.			
Erkek	3,06	54	1,366			
Kadın	2,91	45	1,550			
p (Sig.):	0,627					
(Anlamlılık Değeri; $p<0,05$; X: Ortalama cevap; N: Kişi sayısı; S.s.: Standart Sapma)						
ANOVA (Tek Yönlü Varyans Analizi)						
Yaş Aralığı	X	N				
18-25 yaş aralığı	2,29	24				
26-35 yaş aralığı	3,44	32				
36-50 yaş aralığı	3,03	30				
50 yaş üzeri	3,08	13				
p (Sig.):	0,030					
(Anlamlılık Değeri; $p<0,05$; X: Ortalama cevap; N: Kişi sayısı)						

Katılımcılara “Bahçeyi çoğunlukla hangi amaçlarla kullanıyorsunuz?” sorusu sorulmuş ve alınan yanıtların frekans analizi, bağımsız değişken T Testi analizi ve Tek Yönlü Varyans Analizi Tablo 24’te bir arada verilmiştir. Katılımcıların %44,4’ü “Dinlenme ve iş stresinden uzaklaşmak”, %39,4’ü “İş arkadaşlarıyla vakit geçirmek”, %28,3’ü “Yürüyüş yapmak”, %15,2’i “Manzara seyretmek”, %35,4’ü “Sigara içmek”, %17,2’si “Yemek yeme” ve %1’i diğer aktiviteler için kullandıklarını belirtirken %14,1’i bahçeyi kullanmayı tercih etmediklerini belirtmiştir.

Yapılan T Testi sonucunda kadın ve erkek katılımcılar arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığına bakıldığında “dinlenme/iş stresinden uzaklaşma” ($p=0,688$), “yemek yeme” ($p=0,699$) “iş arkadaşlarıyla vakit geçirme” ($p=0,146$), “yürüyüş yapma” ($p=0,441$), “manzara seyretme” ($p=0,104$), “sigara içme” ($p=0,220$), “diğer” ($p=0,322$) kriterlerinde ve “bahçeyi kullanmayı tercih etmiyorum” ($p=0,141$)” kriterinde kadın ve erkek katılımcılar arasında $p<0,05$ (%95) güven aralığında anlam farklılığı olmadığı anlaşılmaktadır.

Bahçe kullanımının yaş gruplarına göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi sonuçlarına göre bahçeyi kullanmayı tercih etmeyen ($p=0,020$) katılımcılar dışında $p<0,05$ (%95) güven aralığında anlamlı bir sonuç elde edilememiştir. Bahçeyi kullanmayı tercih etmeyen katılımcıların büyük çoğunluğunu 18-25 yaş grubu oluşturmaktadır. Diğer yaş gruplarının tercihleri ise birbirine oldukça yakındır.

Tablo 24. "Bahçeyi çoğunlukla hangi amaçlarla kullanıyorsunuz?" sorusuna verilen cevapların analizi

Soru Bahçeyi çoğunlukla hangi amaçlarla kullanıyorsunuz?					
Frekans Analizi					
Değişkenler	N (Kişi Sayısı)	%			
Dinlenme/İş stresinden uzaklaşma	44	44,4			
İş arkadaşlarıyla vakit geçirme	39	39,4			
Yürüyüş yapma	28	28,3			
Manzara seyretme	15	15,2			
Sigara içme	35	35,4			
Yemek yeme	17	17,2			
Bahçeyi kullanmayı tercih etmiyorum	14	14,1			
Diğer	1	1			
Bağımsız Değişken T Testi Analizi					
Değişken	Cinsiyet	X	N	S.s.	p (Sig.)
Dinlenme/İş stresinden uzaklaşma	Erkek	0,46	49		0,688
	Kadın	0,42	60		
İş arkadaşlarıyla vakit geçirme	Erkek	0,46	49		0,146
	Kadın	0,32	60		
Yürüyüş yapma	Erkek	0,31	49		0,441
	Kadın	0,24	60		
Manzara seyretme	Erkek	0,20	49		0,104
	Kadın	0,09	60		
Sigara içme	Erkek	0,41	49		0,220
	Kadın	0,29	60		
Yemek yeme	Erkek	0,19	49		0,699
	Kadın	0,16	60		
Bahçeyi kullanmayı tercih etmiyorum	Erkek	0,09	49		0,141
	Kadın	0,20	60		
Diğer	Erkek	0,02	49		0,322
	Kadın	0,00	60		

(Anlamlılık Değeri; $p<0,05$; X: Ortalama cevap; N: Kişi sayısı; S.s.: Standart Sapma)

Tablo 24. (Devamı)

ANOVA (Tek Yönlü Varyans Analizi)				
	Yaş Aralığı	X	N	p (Sig.)
Dinlenme/İş stresinden uzaklaşma	18-25 yaş aralığı	0,50	24	0,615
	26-35 yaş aralığı	0,41	32	
	36-50 yaş aralığı	0,50	30	
	50 yaş üzeri	0,31	13	
İş arkadaşlarıyla vakit geçirme	18-25 yaş aralığı	0,33	24	0,691
	26-35 yaş aralığı	0,39	32	
	36-50 yaş aralığı	0,40	30	
	50 yaş üzeri	0,54	13	
Yürüyüş yapma	18-25 yaş aralığı	0,21	24	0,396
	26-35 yaş aralığı	0,25	32	
	36-50 yaş aralığı	0,40	30	
	50 yaş üzeri	0,23	13	
Manzara seyretme	18-25 yaş aralığı	0,08	24	0,678
	26-35 yaş aralığı	0,16	32	
	36-50 yaş aralığı	0,17	30	
	50 yaş üzeri	0,23	13	
Sigara içme	18-25 yaş aralığı	0,38	24	0,781
	26-35 yaş aralığı	0,28	32	
	36-50 yaş aralığı	0,40	30	
	50 yaş üzeri	0,38	13	
Yemek yeme	18-25 yaş aralığı	0,04	24	0,212
	26-35 yaş aralığı	0,25	32	
	36-50 yaş aralığı	0,17	30	
	50 yaş üzeri	0,23	13	
Bahçeyi kullanmayı tercih etmiyorum	18-25 yaş aralığı	0,33	24	0,020
	26-35 yaş aralığı	0,09	32	
	36-50 yaş aralığı	0,07	30	
	50 yaş üzeri	0,08	13	
Diğer	18-25 yaş aralığı	0,00	24	0,504
	26-35 yaş aralığı	0,00	32	
	36-50 yaş aralığı	0,03	30	
	50 yaş üzeri	0,00	13	

(Anlamlılık Değeri; $p < 0,05$; X: Ortalama cevap; N: Kişi sayısı)

“Aşağıdaki seçeneklerden sadece 5 tanesini seçme hakkınız olsaydı, bahçe için hangilerinin olmasını tercih ederdiniz?” şeklinde soru için 16 farklı kriter verilmiştir ve katılımcılardan önem sırasına göre 5 kriteri sıralaması istenmiştir. Tablo 25’te katılımcılardan elde edilen yanıtların frekans analizi yer almaktadır.

Frekans analizi sonuçlarına göre ilk sırada çoğunluğun tercihi %22,2 oranla “Kameriyeler” olmuştur. Katılımcılar ikinci sırada %24,2 oranla “Bahçe masaları” kriterini tercih etmişlerdir. Üçüncü sırada %18,2 oranla “Bank ve oturma birimleri”, dördüncü sırada %19,2 oranla “Kış bahçeleri” ve son olarak beşinci sırada %18,2 oranla “Su öğeleri” tercih edildiği görülmektedir.

Tablo 25. "Aşağıdaki seçeneklerden sadece 5 tanesini seçme hakkınız olsaydı, bahçe için hangilerinin olmasını tercih ederdiniz? " sorusu analizi

Değişkenler	1.Sıra		2.Sıra		3.Sıra		4.Sıra		5.Sıra	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Kameriyeler	22	22,2	7	7,1	9	9,1	8	8,1	8	8,1
Yürüyüş yolları	17	17,2	10	10,1	10	10,1	6	6,1	8	8,1
Bank ve oturma birimleri	18	18,2	10	10,1	18	18,2	13	13,1	11	11,1
Bahçe masaları	7	7,1	24	24,2	13	13,1	9	9,1	5	5,1
Aydınlatma unsurları	2	2,0	18	18,2	7	7,1	11	11,1	10	10,1
Yönlendirme levhaları	1	1,0	3	3,0	12	12,1	9	9,1	6	6,1
Kış bahçesi	7	7,1	7	7,1	10	10,1	19	19,2	8	8,1
Su ögesi (Gölet, havuz vb.)	8	8,1	7	7,1	5	5,1	3	3,0	18	18,2
Spor alanları	3	3,0	1	1,0	2	2,0	3	3,0	2	2,0
Çay bahçesi	2	2,0	2	2,0	5	5,1	5	5,1	4	4,0
Piknik alanı	1	1,0	2	2,0	2	2,0	3	3,0	2	2,0
Bahçecilik alanı / Seralar	1	1,0	3	3,0	2	2,0	0	0,0	2	2,0
Kafeterya	4	4,0	1	1,0	1	1,0	4	4,0	1	1,0
Hayvan kafesleri	0	0,0	1	1,0	2	2,0	0	0,0	0	0
Etkinlik alanları	3	3,0	3	3,0	1	1,0	2	2,0	7	7,1
Kitap okuma alanı	3	3,0	0	0,0	0	0,0	4	4,0	7	7,1

“Dış mekanda vakit geçirdikten sonra kendinizi nasıl hissediyorsunuz?” sorusuna verilen yanıtlar SPSS programında analiz edilmiştir. Yapılan araştırmalar sonucunda frekans analizleri, bağımsız değişken T Testi analizleri ve Tek Yönlü Varyans Analizi sonuçları Tablo 26’da verilmiştir.

Frekans analizlerine göre dış mekanda vakit geçirdikten sonra katılımcıların %48,5’i dinlenmiş, %35,4’ü huzurlu, %52,5’i rahatlamış, %24,2’si mutlu, %24,2’si dikkatli ve %32,3’ü sakin hissederken %8,1’i vaktini boşa harcadıklarını düşünmektedir.

Kadın ve erkek katılımcıların “Dinlenmiş (p=0,744), “Rahatlamış” (p=0,586), “Mutlu” (p=0,671) ve “Vaktini boşa harcamış” (p=0,637)”, “Huzurlu” (p=0,220), “Dikkatli” (p=0,369) ve “sakin (p=0,273)” seçenekleri kadın ve erkek katılımcılar arasında p<0,05 (%95) güven aralığında anlamlılık ifade etmemektedir.

Katılımcıların yaş grupları arasında p<0,05 (%95) güven aralığında anlamlı bir farklılık olup olmadığını tespit etmek için Tek Yönlü Varyans Analizleri yapılmıştır. Yapılan analizler sonucunda “mutlu (p=0,044)” ve “dikkatli (p=0,047)” kriterlerinin p<0,05 (%95) güven aralığında anlamlı bir farklılık oluşturduğu görülmüştür. Anlam ifade etmedikleri gerekçesiyle diğer kriterler dikkate alınmamıştır.

Dış mekanda vakit geçirdikten sonra mutlu hissettiklerini belirtenlerin büyük çoğunluğunu 50 yaş üzeri (0,38) katılımcılar oluşturmaktadır. Elde edilen sonuçlara göre 18-25 yaş (0,04) aralığındaki bireyler ve 50 yaş üzeri bireylerin dış mekanda mutlu olma düzeyleri

arasında büyük bir farklılık olduğu görülmektedir. Dış mekanda vakit geçirdikten sonra daha dikkatlerinin arttığını belirtenlerin çoğunluğunu ise 36-50 yaş aralığındaki katılımcılar oluşturmaktadır. Buna zıt olarak en az tercih eden yaş grubu ise 18-25 yaş (0,08) aralığıdır. 18-25 yaş aralığındaki katılımcıların belirttiğine göre dış mekanda vakit geçirmenin en çok dinlenmelerine yardımcı olduğu görülmektedir. 26-35 yaş aralığındaki katılımcılara göre ise dış mekanda vakit geçirmek en çok rahatlamalarına yardımcı olmaktadır. Aynı şekilde 36-50 yaş aralığındaki ve 50 yaş üzeri katılımcılar da dış mekanda vakit geçirerek rahatladıklarını belirtmişlerdir. Ancak 50 yaş üzeri katılımcıların analizlerine bakıldığında neredeyse rahatladıklarını (0,69) belirttikleri kadar, dinlendiklerini (0,62) de belirttikleri görülmektedir.

Tablo 26. "Dış mekanda vakit geçirdikten sonra kendinizi nasıl hissediyorsunuz?" sorusuna verilen cevapların analizleri

Soru Dış mekanda vakit geçirdikten sonra kendinizi nasıl hissediyorsunuz?						
Frekans Analizi						
Değişkenler	N (Kişi Sayısı)		%			
Dinlenmiş	48		48,5			
Huzurlu	35		35,4			
Rahatlamış	52		52,5			
Mutlu	24		24,2			
Dikkatli	24		24,2			
Sakin	32		32,3			
Vaktini boşa harcamış gibi	8		8,1			
Bağımsız Değişken T Testi Analizi						
Değişken	Cinsiyet	X	N	S.s.	p (Sig.)	
Dinlenmiş	Erkek	0,50	49	0,505	0,744	
	Kadın	0,47	60	0,505		
Huzurlu	Erkek	0,41	49	0,496	0,220	
	Kadın	0,29	60	0,458		
Rahatlamış	Erkek	0,50	49	0,505	0,586	
	Kadın	0,56	60	0,503		
Mutlu	Erkek	0,26	49	0,442	0,671	
	Kadın	0,22	60	0,420		
Dikkatli	Erkek	0,28	49	0,452	0,369	
	Kadın	0,20	60	0,405		
Sakin	Erkek	0,37	49	0,487	0,273	
	Kadın	0,27	60	0,447		
Vaktini boşa harcamış gibi	Erkek	0,09	49	0,293	0,637	
	Kadın	0,07	60	0,252		
(Anlamlılık Değeri; $p < 0,05$; X : Ortalama cevap; N : Kişi sayısı; $S.s.$: Standart Sapma)						
ANOVA (Tek Yönlü Varyans Analizi)						
	Yaş Aralığı	X	N	p (Sig.)		
Dinlenmiş	18-25 yaş aralığı	0,54	24	0,564		
	26-35 yaş aralığı	0,47	32			
	36-50 yaş aralığı	0,40	30			
	50 yaş üzeri	0,62	13			
Huzurlu	18-25 yaş aralığı	0,42	24	0,814		
	26-35 yaş aralığı	0,38	32			
	36-50 yaş aralığı	0,30	30			
	50 yaş üzeri	0,31	13			

Tablo 26. (Devamı)

Rahatlamış	18-25 yaş aralığı	0,46	24	0,490
	26-35 yaş aralığı	0,56	32	
	36-50 yaş aralığı	0,47	30	
	50 yaş üzeri	0,69	13	
Mutlu	18-25 yaş aralığı	0,04	24	0,044
	26-35 yaş aralığı	0,25	32	
	36-50 yaş aralığı	0,33	30	
	50 yaş üzeri	0,38	13	
Dikkatli	18-25 yaş aralığı	0,08	24	0,047
	26-35 yaş aralığı	0,25	32	
	36-50 yaş aralığı	0,40	30	
	50 yaş üzeri	0,15	13	
Sakin	18-25 yaş aralığı	0,46	24	0,230
	26-35 yaş aralığı	0,22	32	
	36-50 yaş aralığı	0,37	30	
	50 yaş üzeri	0,23	13	
Vaktini boşa harcamış gibi	18-25 yaş aralığı	0,17	24	0,217
	26-35 yaş aralığı	0,09	32	
	36-50 yaş aralığı	0,03	30	
	50 yaş üzeri	0,00	13	

(Anlamlılık Değeri; $p < 0,05$; X : Ortalama cevap; N : Kişi sayısı)

Katılımcılara “Çalışma saatleri dışında kalan vaktinizi nerelerde değerlendirmek sizin için daha uygundur?” sorusu sorulmuş ve verilen kriterlerden en az üçünü seçmeleri istenmiştir. Tablo 27’de katılımcıların verdikleri cevapların frekans analizi, bağımsız değişken T Testi analizi ve Tek Yönlü Varyans Analizi yer almaktadır.

Elde edilen frekans tablosuna göre katılımcıların %15,2’si “Kameriyeler”, %25,3’ü “Yürüyüş yolları”, %17,2’si “Yol üzeri banklar”, %25,3’ü “Kafeterya”, %35,4’ü “Kış bahçesi”, %11,1’i “Seyir terası”, %31,3’ü “Gölgelik doğal mekanlar”, %36,4’ü “Sessiz ve sakin mekanlar” ve %30,3’ü ise “Arkadaşlarla vakit geçireceğim mekanlar” şeklinde tercihini yaptığı görülmektedir.

Kadın ve erkek katılımcılar arasında “kameriyeler ($p=0,920$)”, “seyir terası ($p=0,519$)”, “gölgelik doğal alanlar ($p=0,697$)”, “arkadaşlarla vakit geçireceğim mekanlar ($p=0,782$)” “Yürüyüş yolları ($p=0,452$)”, “kafeterya ($p=0,038$)”, “kış bahçesi ($p=0,422$)” ve “sessiz ve sakin mekanlar ($p=0,158$)” kriterleri $p < 0,05$ (%95) güven aralığında anlam farklılığı ifade etmemektedir. “Yol üzeri banklar ($p=0,040$)”, kriteri ise cinsiyete göre anlam farklılığı taşımaktadır.

Vaktini yol üzeri oturma banklarında geçirmek isteyen erkek (0,24) katılımcıların oranı kadın(0,09) katılımcılarla karşılaştırıldığında erkek katılımcı oranı oldukça fazladır.

Tek Yönlü Varyans Analizi sonuçlarına göre yaş gruplarına bağlı olarak “kameriyeler (0,049)” ve “yürüyüş yolları (0,010)” kriterlerinde $p < 0,05$ (%95) güven aralığında anlamlı bir

farklılık olduğu görülmüştür. Çalışma saatleri dışında kalan boş vakitlerini kameryelerde geçirmeyi tercih edenlerin büyük çoğunluğunu 50 yaş üzeri (0,38) katılımcılar oluşturmaktadır. Kameryeleri en az tercih eden yaş grubu ise 18-25 yaş aralığıdır (0,04).

Yürüyüş yollarını tercih edenlerin büyük çoğunluğunu ise 36-50 yaş aralığındaki (0,43) katılımcılar oluşturmaktadır. En az tercih edenler ise 18-25 yaş aralığı (0,08) ve 50 yaş üzeri (0,08) yaş grubudur.

Tablo 27. "Çalışma saatleri dışında kalan vaktinizi nerelerde değerlendirmek sizin için daha uygundur?" sorusuna verilen cevapların analizi

Soru Çalışma saatleri dışında kalan vaktinizi nerelerde değerlendirmek sizin için daha uygundur?						
Frekans Analizi						
Değişkenler	N (Kişi Sayısı)		%			
Kameryeler	15		15,2			
Yürüyüş yolları	25		25,3			
Yol üzeri banklar	17		17,2			
Kafeterya	25		25,3			
Kış bahçesi	35		35,4			
Seyir terası	11		11,1			
Gölgelek doğal mekanlar	31		31,3			
Sessiz ve sakin mekanlar	36		36,4			
Arkadaşlarla vakit geçireceğim mekanlar	30		30,3			
Bağımsız Değişken T Testi Analizi						
Değişken	Cinsiyet	X	N	S.s.	p (Sig.)	
Kameryeler	Erkek	0,15	49	0,359	0,920	
	Kadın	0,16	60	0,367		
Yürüyüş yolları	Erkek	0,22	49	0,420	0,452	
	Kadın	0,29	60	0,458		
Yol üzeri banklar	Erkek	0,24	49	0,432	0,040	
	Kadın	0,09	60	0,288		
Kafeterya	Erkek	0,33	49	0,476	0,038	
	Kadın	0,16	60	0,367		
Kış bahçesi	Erkek	0,32	49	0,471	0,422	
	Kadın	0,40	60	0,495		
Seyir terası	Erkek	0,13	49	0,339	0,519	
	Kadın	0,09	60	0,288		
Gölgelek doğal mekanlar	Erkek	0,30	49	0,461	0,697	
	Kadın	0,33	60	0,477		
Sessiz ve sakin mekanlar	Erkek	0,43	49	0,499	0,158	
	Kadın	0,29	60	0,458		
Arkadaşlarla vakit geçireceğim mekanlar	Erkek	0,31	49	0,469	0,782	
	Kadın	0,29	60	0,469		
(Anlamlılık Değeri; $p < 0,05$; X: Ortalama cevap; N: Kişi sayısı; S.s.: Standart Sapma)						
ANOVA (Tek Yönlü Varyans Analizi)						
	Yaş Aralığı	X	N	p (Sig.)		
Kameryeler	18-25 yaş aralığı	0,04	24	0,049		
	26-35 yaş aralığı	0,16	32			
	36-50 yaş aralığı	0,13	30			
	50 yaş üzeri	0,38	13			

Tablo 27. (Devamı)

Yürüyüş yolları	18-25 yaş aralığı	0,08	24	0,010
	26-35 yaş aralığı	0,28	32	
	36-50 yaş aralığı	0,43	30	
	50 yaş üzeri	0,08	13	
Yol üzeri banklar	18-25 yaş aralığı	0,08	24	0,153
	26-35 yaş aralığı	0,13	32	
	36-50 yaş aralığı	0,30	30	
	50 yaş üzeri	0,15	13	
Kafeterya	18-25 yaş aralığı	0,42	24	0,114
	26-35 yaş aralığı	0,25	32	
	36-50 yaş aralığı	0,20	30	
	50 yaş üzeri	0,08	13	
Kış bahçesi	18-25 yaş aralığı	0,35	24	0,378
	26-35 yaş aralığı	0,38	32	
	36-50 yaş aralığı	0,43	30	
	50 yaş üzeri	0,15	13	
Seyir terası	18-25 yaş aralığı	0,04	24	0,356
	26-35 yaş aralığı	0,09	32	
	36-50 yaş aralığı	0,13	30	
	50 yaş üzeri	0,23	13	
Gölgelek doğal mekanlar	18-25 yaş aralığı	0,38	24	0,457
	26-35 yaş aralığı	0,34	32	
	36-50 yaş aralığı	0,20	30	
	50 yaş üzeri	0,38	13	
Sessiz ve sakin mekanlar	18-25 yaş aralığı	0,54	24	0,160
	26-35 yaş aralığı	0,25	32	
	36-50 yaş aralığı	0,33	30	
	50 yaş üzeri	0,38	13	
Arkadaşlarla vakit geçireceğim mekanlar	18-25 yaş aralığı	0,38	24	0,505
	26-35 yaş aralığı	0,34	32	
	36-50 yaş aralığı	0,27	30	
	50 yaş üzeri	0,15	13	

(Anlamlılık Değeri; $p < 0,05$; X : Ortalama cevap; N : Kişi sayısı)

Tablo 28’de “Dış mekanda vakit geçirmek, hastalarla olan iletişiminizi hangi yönde etkiliyor?” sorusuna verilen yanıtların frekans analizleri, bağımsız değişken T Testi analizi ve Tek Yönlü Varyans Analizi yer almaktadır.

Frekans tablolarına bakıldığında; katılımcıların %58,6’sı olumlu yönde etkilediğini belirtirken, %16,2’si olumsuz yönde etkilediğini belirtmiştir. %25,3’lük bir kesim ise etkilemediğini söylemiştir.

Kadın ve erkek katılımcıların verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir fark olup olmadığı bağımsız değişken T Testi sonucunda anlaşılmıştır. Elde edilen verilere göre kadın ve erkek katılımcılar arasında $p < 0,05$ (%95) güven aralığında anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir ($p=0,186$).

Aynı şekilde Tek Yönlü Varyans Analizi sonuçları da $p < 0,05$ (%95) güven aralığında anlamlı bir fark ifade etmemektedir ($p=0,340$).

Tablo 28. "Dış mekanda vakit geçirmek, hastalarla olan iletişiminizi hangi yönde etkiliyor?" sorusuna verilen cevapların analizi

Soru Dış mekanda vakit geçirmek, hastalarla olan iletişiminizi hangi yönde etkiliyor?						
Frekans Analizi						
Değişkenler	N (Kişi Sayısı)		%			
Olumlu yönde	58		58,6			
Etkilemiyor	25		25,3			
Olumsuz yönde	16		16,2			
Bağımsız Değişken T Testi Analizi						
Cinsiyet	X	N	S.s.			
Erkek	1,67	54	0,801			
Kadın	1,47	45	0,694			
p (Sig.):	0,186					
(Anlamlılık Değeri; $p < 0,05$; X: Ortalama cevap; N: Kişi sayısı; S.s.: Standart Sapma)						
ANOVA (Tek Yönlü Varyans Analizi)						
Yaş Aralığı	X	N				
18-25 yaş aralığı	1,42	24				
26-35 yaş aralığı	1,66	32				
36-50 yaş aralığı	1,50	30				
50 yaş üzeri	1,85	13				
p (Sig.):	0,341					
(Anlamlılık Değeri; $p < 0,05$; X: Ortalama cevap; N: Kişi sayısı)						

“Size göre bahçede hastaların ve çalışanların daha iyi hissetmesine yardımcı olabilecek en önemli unsurlar ve özellikler nelerdir?” şeklinde soru için 23 farklı kriter verilmiştir ve katılımcılardan önem sırasına göre 5 kriteri sıralaması istenmiştir. Tablo 29’da katılımcılardan elde edilen yanıtların frekans analizi yer almaktadır.

Tabloya göre katılımcıların %32,3’ü birinci sıra için “Dış mekan çeşitliliği” kriterini uygun görmüşlerdir. İkinci sıra için %23,2 oranla “Mevsim döngüsünün hissedilebilmesi” kriteri tercih edilmiştir. Katılımcıların %22,2’si üçüncü sıra için en çok “Bitkilendirmenin duysal etkilerinden faydalanılması” seçeneğini tercih etmiştir. %17,2 oranla katılımcılar dördüncü sıra için “Sosyal aktiviteler için mekanlar” olması gerektiğini belirtmiştir. Beşinci sırada ise katılımcıların %16,2’si “Kullanıcı profiline uygun farklı mekanlar” kriterini tercih etmiştir.

Tablo 29."Size göre bahçede hastaların ve çalışanların daha iyi hissetmesine yardımcı olabilecek en önemli unsurlar ve özellikler nelerdir?" sorusuna verilen cevapların analizleri

Soru	Size göre bahçede hastaların ve çalışanların daha iyi hissetmesine yardımcı olabilecek en önemli unsurlar ve özellikler nelerdir? (Önem sırasına göre 1 en iyi olacak şekilde 5 seçenek işaretleyiniz)									
Değişkenler	1.Sıra		2.Sıra		3.Sıra		4.Sıra		5.Sıra	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Dış mekan çeşitliliği	32	32,3	5	5,1	3	3,0	5	5,1	8	8,1
Bitkisel çeşitlilik	17	17,2	12	12,1	4	4,0	6	6,1	2	2,0
Bitkilendirmenin duyuşal etkilerinden faydalanılması	11	11,1	11	11,1	22	22,2	9	9,1	7	7,1
Mevsim döngüsünün hissedilebilmesi	3	3,0	23	23,2	14	14,1	13	13,1	9	9,1
Sosyal aktiviteler için mekanlar	11	11,1	15	15,2	14	14,1	17	17,2	12	12,1
Kullanıcı profiline uygun farklı mekanlar	5	5,1	6	6,1	11	11,1	7	7,1	16	16,2
Olumsuz dikkat dağıtıcılara karşı korunmuş mekanlar	3	3,0	3	3,0	5	5,0	8	8,1	7	7,1
Olumlu dikkat dağıtıcılar	2	2,0	4	4,0	2	2,0	3	3,0	4	4,0
Görsel ve fiziksel erişim	0	0,0	4	4,0	3	3,0	8	8,1	5	5,1
Sirkülasyon	0	0,0	1	1,0	1	1,0	1	1,0	0	0,0
Ergonomik çözümler	1	1,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	1	1,0
Kullanıcı tiplerine uygun yollar	1	1,0	0	0,0	2	2,0	2	2,0	3	3,0
Uygun malzeme seçimi	1	1,0	1	1,0	0	0,0	2	2,0	4	4,0
Su ögesi kullanımı	0	0,0	3	3,0	2	2,0	3	3,0	3	3,0
Tekil veya grup halinde oturma mekanları	1	1,0	1	1,0	1	1,0	1	1,0	4	4,0
Oturma alanları ve masalarda alternatif çözümler	0	0,0	1	1,0	2	2,0	0	0,0	1	1,0
Konfor	2	2,0	2	2,0	2	2,0	2	2,0	1	1,0
Vurgu elemanları	0	0,0	0	0,0	0	0,0	1	1,0	1	1,0
Sanatsal objeler	1	1,0	0	0,0	3	3,0	2	2,0	2	2,0
Gizlilik	0	0,0	3	3,0	0	0,0	3	3,0	2	2,0
Aydınlatma	0	0,0	1	1,0	2	2,0	1	1,0	5	5,1
Bahçe bakımı	3	3,0	1	1,0	3	3,0	2	2,0	1	1,0
Temizlik	5	5,1	2	2,0	3	3,0	3	3,0	1	1,0

Tablo 30’da Katılımcıların “Kurumunuzun bahçesinde bir iyileştirme bahçesi oluşturulacak olsa, hangi tasarım çizgilerini tercih edersiniz?” sorusuna verdikleri cevaplar analiz edilmiştir. Yapılan analizler sonucunda katılımcıların %41’i formal, %16’sı informal ve %42’si formal ve informal tasarımların bir arada olmasını tercih etmiştir.

Yapılan bağımsız değişken T Testi analizi sonucunda kadın ve erkek katılımcılar arasında $p<0,05$ (%95) güven aralığında anlamlı bir farklılık olmadığı gözlemlenmiştir ($p=0,442$).

Tek Yönlü Varyans Analizine bakıldığında $p<0,05$ (%95) güven aralığında anlamlı bir farklılık olmadığı anlaşıldığından dikkate alınmamıştır ($p=0,421$).

Tablo 30. "Kurumunuzun bahçesinde bir iyileştirme bahçesi oluşturulacak olsa, hangi tasarım çizgilerini tercih edersiniz?" sorusuna verilen cevapların analizleri

“Kurumunuzun bahçesinde bir iyileştirme bahçesi oluşturulacak olsa, tasarımda hangi yaklaşımları tercih edersiniz?” sorusuna katılımcıların verdikleri cevapların analizleri Tablo 31’de verilmiştir.

Frekans analizlerine bakıldığında katılımcıların %56,6’sı bahçe planlaması yapılması durumunda doğal materyaller ile sade tasarımların olmasını istediğini belirterek en çok tercih edilen yaklaşım olmuştur. Diğer katılımcıların %18,2’si doğal materyal ve karmaşık tasarımları, %16,2’si yapısal materyaller ve sade tasarımları ve %9,1’i ise yapısal materyal ve karmaşık tasarımları tercih ettiğini belirtmişlerdir.

Tasarım tercihlerinde cinsiyet faktörüne göre katılımcıların tercihlerinde $p<0,05$ (%95) güven aralığında anlamlı bir fark olup olmadığını anlamak amacıyla bağımsız gruplar T Testi analizi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucu anlam ifade etmediğinden dikkate alınmamıştır.

Tek Yönlü Varyans Analizi sonucu yaş gruplarına bağlı olarak $p<0,05$ (%95) güven aralığında anlamlı bir fark olup olmadığına bakılmıştır. Elde edilen sonuca göre yaş farklılığının tercihlerde anlam ifade ettiği anlaşılmıştır.

Doğal tasarımları tercih eden 18-25 yaş grubu katılımcıların oranı diğer katılımcılara göre daha fazladır. Aynı şekilde yapısal tasarımları tercih eden 50 yaş üstü katılımcıların oranı da diğer katılımcılara göre daha fazladır.

Tablo 31. "Kurumunuzun bahçesinde bir iyileştirme bahçesi oluşturulacak olsa, tasarımda hangi yaklaşımları tercih edersiniz?" sorusuna verilen yanıtların analizleri

Soru	Kurumunuzun bahçesinde bir iyileştirme bahçesi oluşturulacak olsa, tasarımda hangi yaklaşımlarını tercih edersiniz?					
Frekans Analizi						
Değişkenler	N (Kişi Sayısı)	%				
Doğal materyal ve sade tasarım	56	56,6				
Doğal materyal ve karmaşık tasarım	18	18,2				
Yapısal materyal ve sade tasarım	16	16,2				
Yapısal materyal ve karmaşık tasarım	9	9,1				
Bağımsız Değişken T Testi Analizi						
Cinsiyet	X	N	S.s.			
Erkek	1,81	54	0,953			
Kadın	1,73	45	1,116			
p (Sig.):	0,700					
<i>(Anlamlılık Değeri; $p<0,05$; X: Ortalama cevap; N: Kişi sayısı; S.s.: Standart Sapma)</i>						
ANOVA (Tek Yönlü Varyans Analizi)						
Yaş Aralığı	X	N				
18-25 yaş aralığı	1,29	24				
26-35 yaş aralığı	1,84	32				
36-50 yaş aralığı	1,77	30				
50 yaş üzeri	2,54	13				
p (Sig.):	0,004					
<i>(Anlamlılık Değeri; $p<0,05$; X: Ortalama cevap; N: Kişi sayısı)</i>						

Tablo 32’de Bahçenizde eğer bir su ögesi kullanılırsa hangi formlarda olmasını istersiniz? Sorusuna verilen cevapların frekans analizleri, bağımsız değişken T Testi analizleri ve Tek Yönlü Varyans Analizleri yer almaktadır.

Ulaşılan verilere bakıldığında katılımcıların %31,3’ü su ögesinin süs havuzu şeklinde olmasını tercih etmiştir. %22,2’si su kanalı, %18,2’si yağmur bahçesi, %21,2’si gölet, %25,3’ü şelale, %26,3’ü fiskiye, %29,3’ü ise süs çeşmeleri şeklinde tercih etmişlerdir.

Yapılan T Testi analizi sonucu “süs havuzu”, “su kanalı”, “yağmur bahçesi” ve “şelale” cevabı veren katılımcılarda cinsiyet bakımından anlamlılık ifade ettikleri anlaşılmıştır. Süs havuzu su kanalı, gölet ve şelale tercihi yapan erkek katılımcı oranı kadın katılımcılardan fazladır. Yağmur bahçesi tercihinde bulunan kadın katılımcı oranı ise erkeklere oranla daha fazladır.

Tek Yönlü Varyans Analizine bakıldığında su kanalı($p=0,045$) dışındaki tercihlerin anlamlılık ifade etmediği görülmüştür. Su kanalı tercihi yapan katılımcıların büyük çoğunluğunu 36-50 yaş grubu (0,40) katılımcılar oluşturmaktadır.

Tablo 32. "Bahçenizde eğer bir su ögesi kullanılırsa hangi formlarda olmasını istersiniz?" sorusuna verilen yanıtlar

Soru Bahçenizde eğer bir su ögesi kullanılırsa hangi formlarda olmasını istersiniz?						
Frekans Analizi						
Değişkenler	N (Kişi Sayısı)		%			
Süs havuzu	31		31,3			
Su kanalı	22		22,2			
Yağmur bahçesi	18		18,2			
Gölet	21		21,2			
Şelale	25		25,3			
Fıskiye	26		26,3			
Süs çeşmeleri	29		29,3			
Bağımsız Değişken T Testi Analizi						
Değişken	Cinsiyet	X	N	S.s.	p (Sig.)	
Süs havuzu	Erkek	0,35	54	0,482	0,365	
	Kadın	0,27	45	0,447		
Su kanalı	Erkek	0,28	54	0,452	0,141	
	Kadın	0,16	45	0,367		
Yağmur bahçesi	Erkek	0,15	54	0,359	0,354	
	Kadın	0,22	45	0,420		
Gölet	Erkek	0,17	54	0,376	0,237	
	Kadın	0,27	45	0,447		
Şelale	Erkek	0,37	54	0,487	0,002	
	Kadın	0,11	45	0,318		
Fıskiye	Erkek	0,26	54	0,442	0,934	
	Kadın	0,27	45	0,447		
Süs çeşmeleri	Erkek	0,31	54	0,469	0,603	
	Kadın	0,27	45	0,447		
(Anlamlılık Değeri; $p < 0,05$; X: Ortalama cevap; N: Kişi sayısı; S.s.: Standart Sapma)						
ANOVA (Tek Yönlü Varyans Analizi)						
	Yaş Aralığı	X	N	p (Sig.)		
Süs havuzu	18-25 yaş aralığı	0,42	24	0,658		
	26-35 yaş aralığı	0,28	32			
	36-50 yaş aralığı	0,27	30			
	50 yaş üzeri	0,31	13			
Su kanalı	18-25 yaş aralığı	0,17	24	0,045		
	26-35 yaş aralığı	0,13	32			
	36-50 yaş aralığı	0,40	30			
	50 yaş üzeri	0,15	13			

Tablo 32. (Devamı)

Yağmur bahçesi	18-25 yaş aralığı	0,29	24	0,463
	26-35 yaş aralığı	0,16	32	
	36-50 yaş aralığı	0,13	30	
	50 yaş üzeri	0,15	13	
Gölet	18-25 yaş aralığı	0,25	24	0,683
	26-35 yaş aralığı	0,16	32	
	36-50 yaş aralığı	0,20	30	
	50 yaş üzeri	0,31	13	
Şelale	18-25 yaş aralığı	0,21	24	0,892
	26-35 yaş aralığı	0,25	32	
	36-50 yaş aralığı	0,30	30	
	50 yaş üzeri	0,23	13	
Fıskiye	18-25 yaş aralığı	0,21	24	0,390
	26-35 yaş aralığı	0,19	32	
	36-50 yaş aralığı	0,33	30	
	50 yaş üzeri	0,38	13	
Süs çeşmeleri	18-25 yaş aralığı	0,29	24	0,578
	26-35 yaş aralığı	0,28	32	
	36-50 yaş aralığı	0,37	30	
	50 yaş üzeri	0,15	13	

(Anlamlılık Değeri; $p < 0,05$; $\bar{X}$: Ortalama cevap; N : Kişi sayısı)

Tablo 33’te “Bahçenizin topoğrafyası ve kot farklılıklarının nasıl olmasını istersiniz?” sorusuna verilen yanıtların analizleri verilmiştir. Elde edilen frekans analizlerine göre katılımcıların %14,1’i farklı kot yüksekliklerinin bulunması gerektiğini düşünürken, %23,2’si kot farkının olmaması, düz olması gerektiğini savunmaktadır. %29,3’ü mekana bağlı olarak değişebileceğini belirtirken, %19,2’si mevcut kotların korunması gerektiği düşüncesindedir. %14,1’i ise “Fark etmez” seçeneğini işaretlemiştir.

Yapılan bağımsız değişken T Testi analizine göre kadın ve erkek katılımcılar arasında $p < 0,05$ (%95) güven aralığında anlamlı bir fark bulunmadığı görülmüştür ($p = 0,652$).

Tek Yönlü Varyans Analizi sonuçlarına göre yaş grupları arasında $p < 0,05$ (%95) güven aralığında anlamlı bir fark olduğu görülmüştür. Bu doğrultuda

Tablo 33. "Bahçenizin topoğrafyası ve kot farklılıklarının nasıl olmasını istersiniz?" sorusuna verilen yanıtların analizleri

Soru Bahçenizin topoğrafyası ve kot farklılıklarının nasıl olmasını istersiniz?		
Frekans Analizi		
Değişkenler	N (Kişi Sayısı)	%
Farklı kot yükseklikleri bulunmalıdır	14	56,6
Kot farkı olmamalı, düz olmalıdır	23	18,2
Mekana bağlı olarak değişebilir.	29	16,2
Mevcut kotlar korunmalıdır	19	9,1
Fark etmez	14	

Tablo 33. (Devamı)

Bağımsız Değişken T Testi Analizi			
Cinsiyet	X	N	S.s.
Erkek	2,91	54	1,233
Kadın	3,02	45	1,288
p (Sig.):	0,652		
<i>(Anlamlılık Değeri; p<0,05; X: Ortalama cevap; N: Kişi sayısı; S.s.: Standart Sapma)</i>			
ANOVA (Tek Yönlü Varyans Analizi)			
Yaş Aralığı	X	N	
18-25 yaş aralığı	3,75	24	
26-35 yaş aralığı	2,59	32	
36-50 yaş aralığı	2,87	30	
50 yaş üzeri	2,62	13	
p (Sig.):	0,003		
<i>(Anlamlılık Değeri; p<0,05; X: Ortalama cevap; N: Kişi sayısı)</i>			

Tablo 34’te katılımcıların “İyileştirme bahçesi içinde tıbbi ve aromatik (kokulu) bitkiler sizce ne kadar gereklidir?” sorusuna verdikleri yanıtlar analiz edilmiştir. Frekans analizine bakıldığında katılımcıların %4’ü “Çok gereksiz”, %10,1’i “Gereksiz”, %37,4’ü “Fark etmez”, %26,3’ü “Gerekli”, %22,2’si “Çok gerekli” cevabını verdiği görülmektedir. Bu bağlamda katılımcıların çoğunluğunun gerekli bulduğu anlaşılmaktadır.

Yapılan bağımsız değişken T Testi analizi sonucu erkek ve kadın katılımcılar arasında $p<0,05$ (%95) güven aralığında anlamlı bir farklılık bulunmadığı görülmüştür ($p=0,907$).

Aynı şekilde yaş grupları arasında da $p<0,05$ (%95) güven aralığında anlamlı bir fark bulunmamaktadır ($p=0,212$).

Tablo 34. "İyileştirme bahçesi içinde tıbbi ve aromatik (kokulu) bitkiler sizce ne kadar gereklidir?" sorusuna verilen yanıtların analizleri

Soru	İyileştirme bahçesi içinde tıbbi ve aromatik (kokulu) bitkiler sizce ne kadar gereklidir?		
Frekans Analizi			
Değişkenler	N (Kişi Sayısı)	%	
Çok Gereksiz	4	4	
Gereksiz	10	10,1	
Fark etmez	37	37,4	
Gerekli	26	26,3	
Çok Gerekli	22	22,2	
Toplam	99	100	

Tablo 34. (Devamı)

Bağımsız Değişken T Testi Analizi			
Cinsiyet	X	N	S.s.
Erkek	3,54	54	1,004
Kadın	3,51	45	1,160
p (Sig.):	0,907		
<i>(Anlamlılık Değeri; p<0,05; X: Ortalama cevap; N: Kişi sayısı; S.s.: Standart Sapma)</i>			
ANOVA (Tek Yönlü Varyans Analizi)			
Yaş Aralığı	X	N	
18-25 yaş aralığı	3,63	24	
26-35 yaş aralığı	3,25	32	
36-50 yaş aralığı	3,80	30	
50 yaş üzeri	3,38	13	
p (Sig.):	0,212		
<i>(Anlamlılık Değeri; p<0,05; X: Ortalama cevap; N: Kişi sayısı)</i>			

Tablo 35'te "Bahçenizde yenilebilir sebze ve meyve bahçeleri olsun ister misiniz? Cevabınız evet ise bunlar nelerdir? Belirtiniz." sorusuna verdikleri yanıtlar analiz edilmiştir.

Elde edilen frekans analizlerine göre katılımcıların %55,6'sı "Evet, %44,4'ü "Hayır" cevabını verdiği görülmektedir.

Yapılan bağımsız değişken T Testi analizi sonucu erkek ve kadın katılımcılar arasında $p<0,05$ (%95) güven aralığında anlamlı farklılık olmadığı görülmüştür ($p=0,105$).

Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi neticesinde yaş grupları arasında da $p<0,05$ (%95) güven aralığında anlamlı bir fark bulunmadığı anlaşılmıştır ($p=0,163$).

Tablo 35. "Bahçenizde yenilebilir sebze ve meyve bahçeleri olsun ister misiniz? Cevabınız evet ise bunlar nelerdir? Belirtiniz." sorusuna verilen yanıtların analizleri

Soru	Bahçenizde yenilebilir sebze ve meyve bahçeleri olsun ister misiniz? Cevabınız evet ise bunlar nelerdir? Belirtiniz.		
Frekans Analizi			
Değişkenler	N (Kişi Sayısı)	%	
Evet	55	55,6	
Hayır	44	44,4	
Toplam	99	100	
Bağımsız Değişken T Testi Analizi			
Cinsiyet	X	N	S.s.
Erkek	3,54	54	0,504
Kadın	3,51	45	0,484
p (Sig.):	0,105		
<i>(Anlamlılık Değeri; p<0,05; X: Ortalama cevap; N: Kişi sayısı; S.s.: Standart Sapma)</i>			

Tablo 35. (Devamı)

ANOVA (Tek Yönlü Varyans Analizi)		
Yaş Aralığı	X	N
18-25 yaş aralığı	1,25	24
26-35 yaş aralığı	1,53	32
36-50 yaş aralığı	1,47	30
50 yaş üzeri	1,54	13
p (Sig.):	0,163	
<i>(Anlamlılık Değeri; p<0,05; X: Ortalama cevap; N: Kişi sayısı)</i>		

Evet cevabı veren katılımcılara neler olabileceği sorulduğunda açık uçlu şekilde verdikleri cevaplara bakıldığında katılımcılardan gelen örnekler; domates, biber, maydanoz, marul vb. sebzeler ile kiraz, elma, çilek, vişne, dardağan, alıç, dut, armut gibi meyveler şeklinde olmuştur.

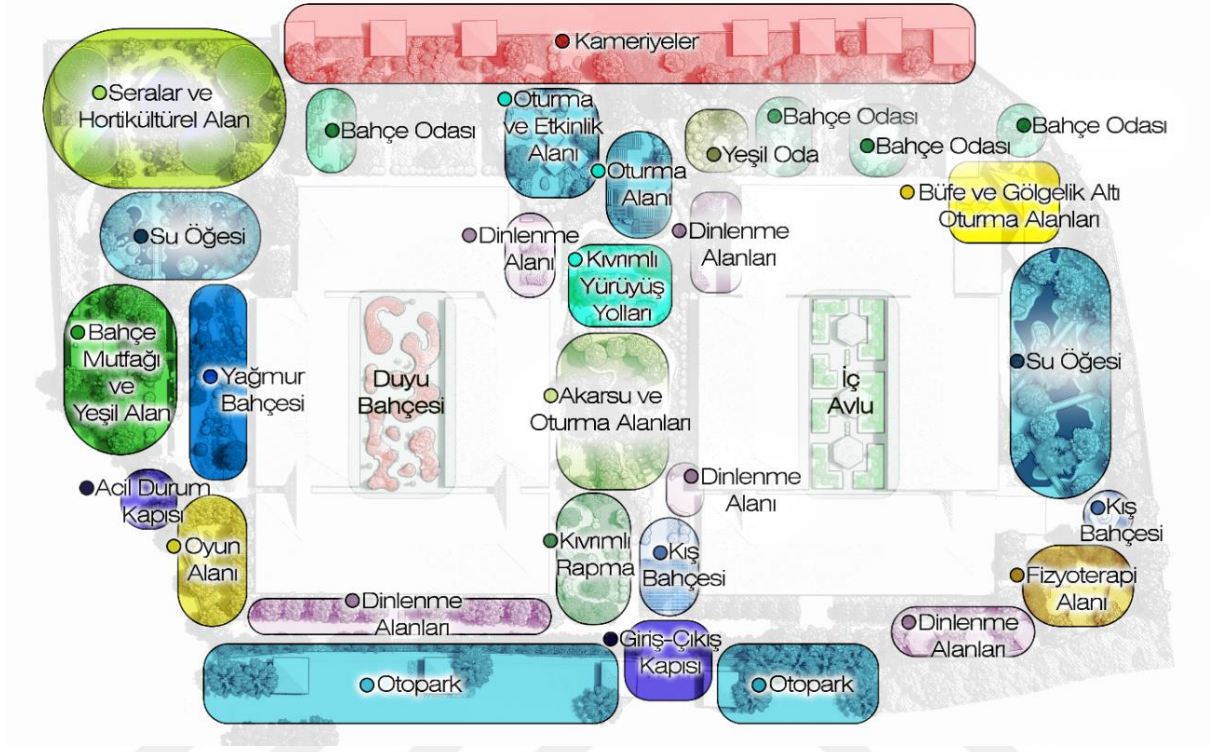
“Size göre mevcut haliyle kuruluşunuzun bahçesinin olumlu ve olumsuz yönleri nelerdir? Kısaca açıklayınız.” şeklinde sorulan soruya katılımcılardan açık uçlu şekilde cevap vermeleri istenmiştir.

Katılımcılar verdikleri yanıtlarda genellikle yeterli kullanım alanının olmamasından şikayetçi oldukları ve alanın potansiyelinin daha etkili bir biçimde kullanılabileceği yönünde yorumlar yapmışlardır. Olumlu yönlerinden bahsederken birçok katılımcı bahçenin sosyalleşme açısından etkili olduğunu belirtmiştir. Olumsuz yönlerinden bahseden katılımcılar ise yeterli yeşil alanın bulunmaması, aktivite alanlarının az olması, soğuk havalarda kullanımının zor olması gibi sorunlardan bahsetmişlerdir.

Katılımcılara nasıl bir bahçe hayal ettikleri sorulmuş ve açık uçlu şekilde anlatmaları istenmiştir. Katılımcılardan gelen yanıtlarda genellikle ağaçlık alanlardan, açık yeşil alanlardan, farklı oturma alanlarından bahsetmekle yürüyüşler ve etkinlikler yapabilecekleri bakımlı bir bahçe örneği vermişlerdir.

Öneri Alan ve Konsept İyileştirme Bahçesi Tasarımı

Çalışma yapılan alan Erzurum'da hizmet vermekte olan Özel Güzide Bakım Merkezi'nin bahçesidir. Bakım evi 2 binadan oluşmaktadır. Binaların biri üst kotta biri alt kotta yer almaktadır. Mevcut durumda alanın potansiyelini tam olarak yansıtmadığı görülmüştür.

Şekil 27. Konsept İyileştirme Bahçesi Tasarım Organizasyon Şeması

Bu bağlamda yapılan literatür araştırmaları ve anket sonuçları dikkate alınarak yaşlı, çocuk ve engelli bireylere yönelik olarak çeşitli mekanlar oluşturulmuştur. Oluşturulan mekanlarda farklı tasarım yöntemleri ve iyileştirme metotları dikkate alınmıştır. Yapılan tasarımın organizasyon şeması Şekil 27'de verilmiştir.

Yapılan tasarım çalışmasında üst kottaki bina yaşlı bakım evi, alt kottaki bina ise çocuk ve engelli bakım evi olarak düşünülmüştür. Çocuk ve engellilere yönelik olarak düşünülen bakım evi binasının iç bahçesinde çocukların ve engellilerin bilişsel gelişimlerini olumlu yönde etkileyecek niteliklere sahip bir duyu bahçesi tasarlanmıştır (Grahm and Stigsdotter, 2010; Gonzalez and Kirkevold, 2013; Mostafa, 2014). Yaşlılar için düşünülen bakım evi binasının iç bahçesinde ise yaşlı bireylerin küçük çapta hortikültürel aktiviteler yapabilecekleri, arkadaşlarıyla beraber oturup vakit geçirebilecekleri, daha sade ve sakin bir ortam oluşturulmuştur (Grahm and Stigsdotter, 2010; Gonzalez and Kirkevold, 2013; Keçecioglu, 2014; Scott, 2017).

Alanda içerisinde her kullanıcıya uygun farklı mekanlar yer almaktadır. Ancak oluşturulan mekanların tamamı tüm kullanıcıların faydalanabileceği şekilde tasarlanmıştır.

Hortikültürel aktivite alanları, seralar, kameriyeler, bahçe odaları, kıvrımlı yürüyüş yolları ve fizyoterapi alanı gibi mekanlar çoğunlukla yaşlı bireyler düşünülerek planlanırken, duyu bahçesi, oyun alanı, ve meyvelikler gibi alanlar çoğunlukla çocuk ve engelli bireylere yönelik olarak planlanmıştır.

Konsept İyileştirme Bahçesi Kesin Projesi

Konsept İyileştirme Bahçesi Bitkilendirme Projesi

Özel Güzide Bakım Merkezi İyileştirme Bahçesi Konsept Tasarımı Bitkilendirme Paftası

AĞAÇLAR

	<i>Acer platanoides</i> Çınar Yapraklı Akçaağaç BİSİ Kodu: AcP
	<i>Acer platanoides</i> 'Crimson King' Kırmızı Çınar Yapraklı Akçaağaç BİSİ Kodu: AcC
	<i>Acer rubrum</i> Kırmızı Akçaağaç BİSİ Kodu: Acr
	<i>Aesculus hippocastanum</i> Beyaz Çiçekli At Keşanesi BİSİ Kodu: Aeh
	<i>Betula pendula</i> Adi Huş BİSİ Kodu: Bep
	<i>Crataegus monogyna</i> Adi Aliç BİSİ Kodu: Cmm
	<i>Malus communis</i> Elma BİSİ Kodu: Mac
	<i>Picea abies</i> Avrupa Ladini BİSİ Kodu: Pla
	<i>Picea pungens</i> 'Hoopsi' Mavi Ladini BİSİ Kodu: PmH
	<i>Pinus sylvestris</i> Sarıçam BİSİ Kodu: Ps
	<i>Prunus amygdalus</i> Badem BİSİ Kodu: Pra
	<i>Robinia pseudoacacia</i> 'Umbraculifera' Top Akasya BİSİ Kodu: RoU
	<i>Salix babylonica</i> Salkem Söğüt BİSİ Kodu: Sab
	<i>Tilia cordata</i> Küçük Yapraklı Tıllamur BİSİ Kodu: Tic
	<i>Ulmus glabra</i> Dağ Karaağacı BİSİ Kodu: Ulg

AĞAÇCIKLAR

	<i>Morus alba</i> 'Pendula' Sarıklı Beyaz Dutt BİSİ Kodu: MoP
	<i>Syringa vulgaris</i> Leylek BİSİ Kodu: Syv
	<i>Thuja occidentalis</i> 'Smaragd' Baltı Mızısı BİSİ Kodu: ThS
	<i>Ulmus glabra</i> 'Pendula' Ters Ağılı Gürgen Yapraklı Dağ Karaağacı BİSİ Kodu: Ulg

ÇALILAR

	<i>Cornus alba</i> 'Ivory Halo' Süs Kızılgöğü BİSİ Kodu: CoA
	<i>Forsythia x intermedia</i> Altın Çanak BİSİ Kodu: FmI
	<i>Juniperus chinensis</i> 'Spartan' Çin Ardıcı (Toplary) BİSİ Kodu: JcS
	<i>Juniperus chinensis</i> 'Pfitzeriana' Yaylaklı Çin Ardıcı BİSİ Kodu: JcP
	<i>Pinus mugo</i> 'Mughus' Bodor Dağ Çamı BİSİ Kodu: PmM
	<i>Ribes petraeum</i> Frenk Üzümlüğü BİSİ Kodu: Rpt
	<i>Viburnum opulus</i> Gılaburu (Kartopu) BİSİ Kodu: Vio

YER ÖRTÜCÜLER

	<i>Achillea millefolium</i> Civanperçemi BİSİ Kodu: Achm
	<i>Agave americana</i> Amerikan Sabunu BİSİ Kodu: Aga
	<i>Allium perennial</i> Süs Sarımsağı BİSİ Kodu: Alp
	<i>Begonia semperflorens</i> Şeker Begonyası BİSİ Kodu: Bes

	<i>Osteospermum</i> Afrika Papatyası BİSİ Kodu: Ost

Gölgelendirme ve alle amaçlı olarak büyük çoğunlukla “küçük yapraklı ıhlamur (*Tilia cordata*)” tercih edilmiştir. Ihlamur tercih edilmesinin nedeni hem gölge yapabilecek yaprak tekstürüne sahip olması hem de güzel koku yaymasıdır. Ayrıca mevsimsel döngüdeki renk değişimleri alanda görsel anlamda pozitif etkiler sağlayabilmektedir. Bununla beraber yürüyüş yollarının kenarlarında belirli yerlerde “adi huş (*Betula pendula*)”, “dağ karaağacı (*Ulmus glabra*)”, “top akasya (*Robinia pseudoacacia* ‘Umbraculifera’)” bitkileri kullanılmıştır. Tekil olarak gölge yapması amacıyla “beyaz çiçekli at kestanesi (*Aesculus hippocastanum*)”, vurgu amacıyla ise “Avrupa ladini (*Picea abies*)”, “mavi ladin (*Picea pungens* ‘Hoopsi’)”, “salkım söğüt (*Salix babylonica*)” ve “ters aşılı gürgen yapraklı dağ karaağacı (*Ulmus glabra* ‘Pendula’)” tercih edilmiştir (Şekil 33).

Bahçe odaları ve diğer belirli bölgelerde Gestalt yakınlık ilkesi esas alınarak konifer bahçe parterler oluşturulmuştur. Bu alanlarda “çınar yapraklı akçaağaç (*Acer platanoides*)”, “kırmızı çınar yapraklı akçaağaç (*Acer platanoides* ‘Crimson King’)”, “kırmızı akçaağaç (*Acer rubrum*)”, “batı mazısı (*Thuja occidentalis* ‘Smaragd’)” tercih edilmiştir. Bunların yanında çalı olarak “yayılıcı Çin ardıcı (*Juniperus chinensis* ‘Pfitzeriana’)”, “süs kızılıcıği (*Cornus alba* ‘Ivory Halo’)”, “altın çanak (*Forsythia x intermedia*)”, “bodur dağ çamı (*Pinus mugo* ‘Mughus’)”, “Frenk üzümü (*Ribes petraeum*)” ve “gilaburu (Kartopu) (*Viburnum opulus*)” kullanılmıştır. Alan genelinde bahsi geçmekte olan Frenk üzümü, kızılıcık ve ardıç türleri civardaki kuşları çekebilecek potansiyele sahiptirler (Şekil 33).

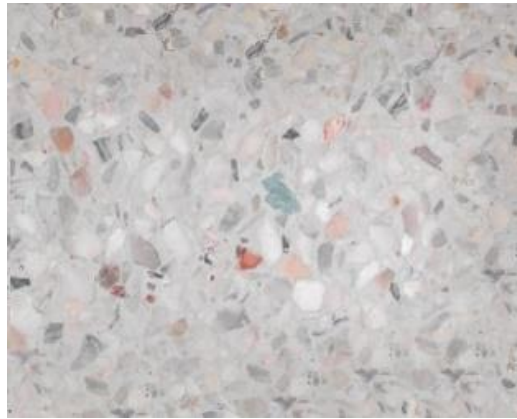

Şekil 34. Seralar ve çevresi

Şekil 35. Duyu bahçesi içerisindeki sarkık dut ve çilek meyveleri

Tüketilebilir bitkiler, seraların çevresinde ve diğer belirli bölgelerde kullanılarak kullanıcıların bilişsel olarak pozitif yönde etkilenmeleri amaçlanmıştır. Kullanılan bu bitkiler; “adi alıç (*Crataegus monogyna*)”, “elma (*Malus communis*)”, “badem (*Prunus amygdalus*)”, “sarkık beyaz dut (*Morus alba* ‘Pendula’)”, “süs sarımsağı (*Allium perennial*)”, “Frenk üzümü (*Ribes petraeum*)”, “çilek (*Fragaria ananassa*)”, “kırmızı gül (*Rosa* ‘Mister Lincoln’)”, “kuşburnu (*Rosa canina*)”, “ateş çiçeği (*Salvia splendens*)” ve “adaçayı (*Salvia officinalis*)” şeklindedir (Şekil 34) (Şekil 35).

Şekil 36. Terrazzo zemin kaplama örneği (Özgün)

Ana aksın başlangıcında mevcut olan rampa, yapılan bahçe tasarımıyla uyumsuz olması sebebiyle kaldırılarak yerine tasarımla uyumlu kıvrımlı bir rampa tasarımı oluşturulmuştur. Rampada zemin materyali olarak terrazzo kaplama kullanılmıştır (Şekil 36).

Şekil 37. Tasarımın ana aks başlangıcı

Rampanın üst kotunda kalan açık yeşil alanda “ters aşıllı gürgen yapraklı karaağaç (*Ulmus glabra* ‘Pendula’)” tekil olarak kullanılarak bir vurgu ögesi oluşturulmuştur.

Bahçe içerisine araç girişi kısıtlanarak otopark bahçe sınırlarının dışarısına alınmıştır. Acil durumlarda ambulans, itfaiye gibi araçların bahçe içerisine erişebilmesi amacıyla iki bakım evi binasının önüne gelecek kadar mesafede yollar geniş tutulmuştur. Sivil araçların girişinin engellenmesi ve gerektiğinde engelin kaldırılabilmesi için ana kapı önünde elektronik dubalar tercih edilmiştir. Ayrıca görme engelli bireyler için bahçe kapısından binalara ve oyun alanına uzanan görme engelli bantları yerleştirilmiştir (Şekil 37).

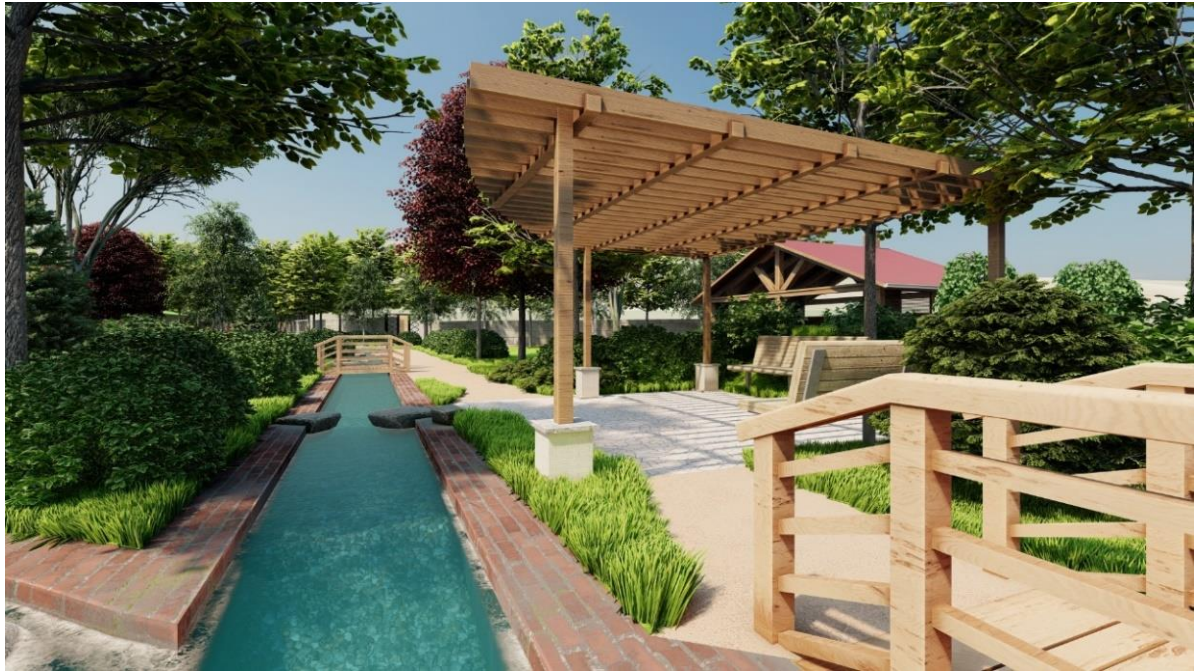
Şekil 38. Akarsu ve çevresinden görseller

Aksın devamında orta kısımda üst kottan alt kota doğru akan doğal görünümlü bir akarsu ve akarsuyun bağlandığı gölet ile suyun huzur veren görüntüsü ve rahatlatıcı sesinin iyileştirici etkilerinden faydalanılmıştır (Tablo 36). Akarsuyun üst tarafında yer alan kısımda ahşap teras ile kullanıcıların oturarak bu faydalardan yararlanılabileceği bir mekan oluşturulmuştur. Bu terası gölgelemesi için beyaz çiçekli at kestanesi (*Aesculus hippocastanum*) bitkisi tercih edilmiştir. Akarsuyun alt kotunda ise duvar üstü oturma birimleriyle çevreli yarı kapalı bir oda oluşturulmuştur. Çevresindeki bitkilerle akarsu gizlenerek alt kottaki oturma alanlarına akarsuyun sadece sesinin iletilmesi sağlanmıştır. Bu sayede bu mekanlarda oturmakta olan kullanıcıların merak duygusunu harekete geçirmek amaçlanmıştır. Akarsuyun büyük bölümü alt kottaki kullanıcılar için saklı kalsa da suyun döküldüğü göletin manzarası bu alana eşlik etmektedir. Bunlara ek olarak göletin kuzeyinde kalan kıvrımlı amfi benzeri çimen üstü oturma alanlarıyla kullanıcılara farklı bir alternatif sunulmuştur (Şekil 38).

Şekil 39. Proje alanının batı yönü (seralar, bahçe mutfağı, su ögesi)

Bahçenin batı yakasına bakıldığında kuzey batı yönünde hortikültürel faaliyetlerin gerçekleştirilebileceği kubbe şeklinde seralar yer almaktadır (Grahm and Stigsdotter, 2010; Gonzalez and Kirkevold, 2013; Keçecioglu, 2014; Scott, 2017). Aynı zamanda batı yönünde yer almakta olan su ögesi ve çevresindeki birimlerle doğal bir görünüm kazandırılmıştır. Alanda yer alan bahçe mutfağı ve açık yeşil alanlar ile kullanıcıların açık hava faaliyetleri yapabilecekleri bir ortam sunulmuştur. Seraların çevresinde çeşitli meyve ağaçlarıyla kullanıcıların tatma duyusuna hitap edilmiştir (Şekil 39).

Şekil 40. Su kanalı ve pergola

Seraların güneyinde kalan gölet ve bu gletle bağlantılı olarak oyun alanının kuzeyinden uzanmakta olan bir su kanalı ve bu kanalın kenarındaki bir pergola ile kullanıcılar için yarı kapalı mahrem bir oturma alanı oluşturulmuştur (şekil 40).

şekil 41. Su kanalı kenarında bir oturma alanı

Su kanalı çevresindeki yürüyüş yollarında daha doğal bir görünüm vermek amacıyla zemin malzemesi olarak solüsyonlu toprak tercih edilmiştir. Doğal görünümü bozmayacak ölçüde alan boyunca sade bitkilendirmeler yapılmıştır. Bu alanda kullanılan bitkiler; “ss kızcılığı (*Cornus alba* ‘Ivory Halo’)”, “yayılıcı Çin ardıcı (*Juniperus chinensis* ‘Pfitzeriana’)”, “Frenk zm (*Ribes paetrum*)”, “küçük yapraklı ıhlamur (*Tilia cordata*)”, “kırmızı ınar yapraklı akçaağaç (*Acer platanoides* ‘Crimson King’)”, “dağ karaağacı (*Ulmus glabra*)” ve “adi huş (*Betula pendula*)” dır (şekil 41).

Çocuk ve Engelliler İçin Oyun Alanı

Şekil 42. Çocuk ve engelliler için oyun alanı kuş bakışı görüntüsü

Alanın güney batısında çocuk ve engelli bireylere yönelik bir oyun alanı yer almaktadır. Bu alanda renkli mekan tasarımlarıyla çocukların ve engelli bireylerin dikkatini çezecek bir ortam hazırlanmıştır. Oyun alanı içerisinde klasik çocuk oyun alanlarından farklı olarak kullanıcıların kendi aralarında daha çok sosyalleşmelerine yardımcı olacak oyuncaklar yer almaktadır (Şekil 42) (Tablo 14) (Özdemir, 2005).

Şekil 43. Oyun alanından bir perspektif

Şekil 44. Doku duvarı ve müzikli oyuncaklar

Oyun alanı içerisine kadar uzanan görme engelli bandının bitim noktasında bir doku duvarı yer almaktadır (Altınçekiç, 2000). Bu duvarla birlikte verilen müzikli oyuncaklar görme engelli çocukların sosyalleşmelerine yardımcı olacağı düşünülmüş ve yerleştirilmiştir (Şekil 43) (Şekil 44) (Özçevik ve Can, 2011; Mostafa, 2014).

Şekil 45. Çocuk ve engelli bakım evi güney cephesine oyun alanından perspektif bakış

Şekil 46. Çocuk ve engelli bakım evi güney yönündeki oturma alanları

Alanın ana girişinden oyun alanına uzanan kısımda çocuk ve engelli bakım evi binasının ön güney cephesinde yer alan duvar üstü oturma birimleri hem bakım evi çalışanları hem de gelen ziyaretçiler için dinlenme ve sosyalleşme ortamı sunmaktadır (Şekil 45)(Şekil 46)(Keçecioğlu, 2014; Pouya vd., 2015;).

Şekil 47. Tasarımın doğu yönü (Büfe, oturma alanları, altıgen tasarımlı pergolalar)

Çalışma alanının doğu yönünde bulunan mekanlar, çoğunlukla yaşlı bireyler ve bakım evi çalışanlarına yönelik olarak düşünülmüştür. Doğru yönünde bulunan biyolojik gölet Alanın kuzeydoğusunda çalışanların ve ziyaretçilerin yeme-içme amacıyla kullanabilecekleri bir

oturma alanı ve bu alana hizmet edecek olan bir büfe yerleştirilmiştir. Alanın güneydoğusunda ise çoğunlukla yaşlı bireyler düşünülerek, fizyoterapi uygulamalarının yapılabileceği bir egzersiz alanı tasarlanmıştır. Doğu yönünde çoğunlukla altıgen geometriler tercih edilmiştir (Şekil 47) (Manippa and Tommasi, 2021; Anonim, 2021a).

Şekil 48. Altıgen formdaki pergola tasarımı

Bu doğrultuda zemin döşemeleri, pergolalar, kış bahçesi, fizyoterapi alanına hizmet eden duvar üstü oturma alanları ve bu alanları örtmekte olan örtü elemanları altıgen geometride tasarlanmıştır (Şekil 48) (Anonim, 2021a).

Fizyoterapi Alanı

Şekil 49. Fizyoterapi alanı ve altıgen tasarımları

Yaşlı bakım evi binasının güney doğusunda kalan fizyoterapi alanıyla, egzersiz yapmak isteyen veya fizik tedaviye ihtiyacı olan kullanıcılar düşünülmüştür. Alan içerisinde çeşitli egzersiz aletleri ve dinlenme alanları yer almaktadır (Şekil 49) (Oğuz vd., 2010).

Şekil 50. Fizyoterapi alanından bir görüntü

Fizyoterapi alanında zemin döşemesi olarak reçineli beton ve EPDM malzeme altıgen formda kullanılmıştır. Zemin döşemesinde Gestalt tamamlama ilkesi esas alınmıştır. Bu alanın

etrafından dolanan yürüyüş yollarında ise daha farklı fakat yine altıgen formdaki kilit parkeler tercih edilmiştir (Şekil 50).

Şekil 51. Fizyoterapi alanı üstten görünümü

Alan çevresinde mekanı gölgelemesi amacıyla “küçük yapraklı ıhlamur (*Tilia cordata*)” ve “adi huş (*Betula pendula*)” ağaçları tercih edilmiştir (Şekil 51).

Şekil 52. Fizyoterapi alanı çevresindeki altıgen formlu oturma alanları ve gölgelikler

Alanın çevresinde yerleştirilmiş altıgen formlu oturma birimleri ile egzersiz yapmaktan yorulan kullanıcıların dinlenebilecekleri mekanlar oluşturulmuştur. Altıgen şemsiye formundaki örtü elemanlarıyla bu alanlar gölgelendirilmiştir (Şekil 52).

Bahçe Odaları

Şekil 53. Üç farklı bahçe odası tipi

İyileştirme bahçesi içerisinde Stigsdotter ve Grahñ' ın bahçe odası modeli ve diğerk tasarım yaklaşımları dikkate alınarak oluşturulmuş üç farklı tipte bahçe odası bulunmaktadır. Genellikle karışık bitkilendirmeler ile çevrelenerek bir oda gibi dışarıda kalan diğerk mekanlardan soyutlanmıştır. Bu mekanlar, bahçe içerisinde sükunet ve mahremiyet arayan kullanıcılar düşünülerek oluşturulmuştur. Tüm bahçe odaları çalışma alanının kuzey yönünde bulunmaktadır (Şekil 53).

Şekil 54. İnfomal sert zeminli bahçe odası modeli

